

כ"ח בסיון, תשמ"ח 10.6.1988
אורי עמית,
אהבת נעורים
כדאי להרוויח את הדברים הטובים של החי
חשבון יומי
כל הפעולות תמורת 3 ש"ח לחודש בלבד.
בנוסף לכך תקבל:
• משיכת יתר נבוהה, בריבית נמוכה.
• הלוואות בריבית מועדפת.
• חשבון עו"ש עם ריבית זכות יומית.
• פטור מעמלות על פעולות בחשבון.*
• דו"ח הכנסות והוצאות רבעוני ושנתי.
(*למעט שיקים מתחת ל-60 ש"ח)
עם כל ההטבות האלו - מי צריך חשבון עו"ש אחר?
הבנק רשאי לשנות את תנאי התוכנית או להפסיקה בכל עת. פרטים בכל סניפי בנק לאומי.
בנק לאומי - רווח יומי

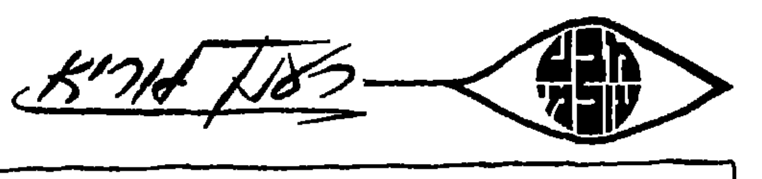

24.6.88
POLICE NATIONALE
17 JUIL 1987
ENTREE
IMMIGRATION
CANADA
UNITED STATES OF AME
CONSUL
אמריקה, צרפת
השבועיים היפי
של מרקס אנד ספנס
אופנה ותמרוקים
15%
במשביר לצר
ובחנות "סנט מייקל" בקניון, א
MARKS & SPENCER
St Michael

סופשבוע

כ"ה בסיון, תשמ"ח 10.6.1988

This Magazine is a Supplement to
Maariv International Edition

בשער: ד"ר קרוליין, מנתחת פלסטית ופסיכולוגית, ואפי ארזי, בטקס נישואיהם בארה"ב. כתבה בעמוד 14.

עורך: עמי דור־און
סגנית עורך: דניאלה בוקשטין
סגנית עורך: אורית הראל
עורך גרפי: יורם נאמן
מעצבות: אורלי אנשל, יעל תורן, נטע גרינשפן
מודעות: אורי דגן

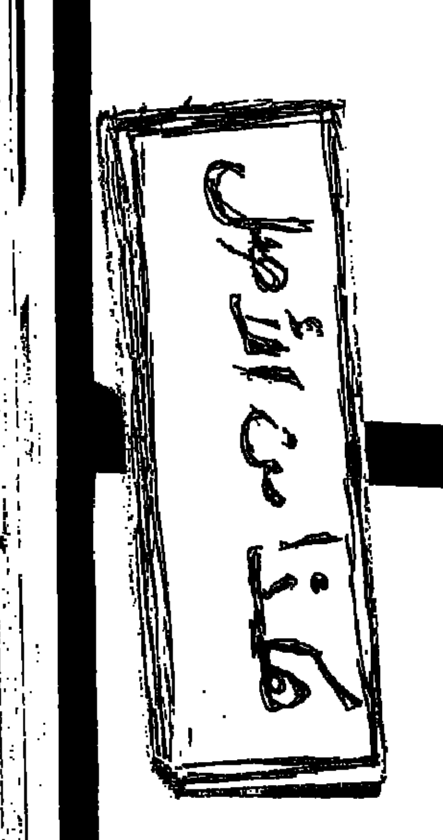

"איוואן – אני חושב שאני מריח אור בקצה המנהרה"!

פנמה של נורייגה

האם את רגישה לשינויים בעולם הקוסמטיקה?

במחקר שנערך לאחרונה עלה כי 30% מהנשים סובלות מרגישות בעור. וכי כמעט מחצית מן האלרגיות בפנים נובעות ממוצרי קוסמטיקה.
מסקנה: מוצרי קוסמטיקה רגילים אינם מתאימים לנשים בעלות עור רגיש!

תכשירי הקוסמטיקה הרגילים מכילים חומרים מורכבים. במצב של רגישות עלול מרכיב מסויים לחדור ולעורר אלרגיה שהיתה רדומה עד כה. מרגע זה את בבעיה לכל החיים. משום כך, עליך לטפל בפניך בחוכמה ולהשתמש אך ורק בתכשירים בטוחים לחלוטין.

האם ידעת כי בקיץ את רגישה יותר?

כידוע, החום הכבד, הלחות הגבוהה באויר וקרינת השמש החזקה פוגעים בעור, אך את, בעלת העור הרגיש חשופה בקיץ לסכנות נוספות: גירוי ואלרגיות בעור וכן הופעת כתמים.

בקיץ גוברות האלרגיות

רופאי העור גורסים:
כתוצאה מהזעה מוגברת בקיץ הישראלי עולה רמת החדירות של העור, ולכן מוצרי הקוסמטיקה חודרים לעור ביעילות רבה יותר. בצד יתרון החדירות, מצויה סכנת הפגיעה בעור הרגיש: המרכיבים ה״מסוכנים״ כמו צבע, בושם וחומרים משמרים, המצויים בתכשירי קוסמטיקה רגילים, מעוררים את עורך להגיב!

עור רגיש עשוי לפתח כתמים

בחודשי הקיץ, עם החשיפה לשמש, מתרבים כתמי העור. הסיבה העיקרית לכך היא שילוב של שמש ומרכיבים כמו חומרי ריח (בושם) ואלכוהול הנמצאים כמעט בכל תכשיר קוסמטי רגיל. בתכשירי ROC Paris חומרים אלו אינם קיימים.
עברי לתכשירי ROC Paris ללא החומרים המסוכנים והבטיחי לך עור בריא גם בימי הקיץ.

ROC Paris רגיש לבריאות עורך

מעבדות ROC Paris הוקמו למען הנשים בעלות העור הרגיש. מזה 30 שנה הינם מובילים בתחום הקוסמטיקה ההיפואלרגנית ב־80 ארצות.

תהליך הייצור הינו בפיקוח רפואי קפדני. כל מרכיב העלול לגרות את עור הפנים מסולק מיד. בניגוד למוצרי קוסמטיקה רגילים לא תמצאי במוצרי ROC Paris חומרים משמרים, בשמים, תוספות צבע וכו׳. לבחירתך עשרות מוצרי טיפוח, איפור ושיזוף לעור יבש, מעורב או שמן.

hydra +

המהפיכה הצרפתית המעניקה לחות פעילה מסביב לשעון

הידרה+ אינו עוד קרם לחות.
הידרה+ הינו קומפלקס ויטמיני ה״עובד״ בעור לאורך כל היום. הוא מפעיל את העור ללא הרף לבניה מחודשת של השכבה ההידרוליפידית.
שכבה זו מגינה על העור מפני איבוד נוזלים, והיא רגישה לפגעי מזג האויר. הידרה+ מכיל חמרים אוצרי לחות ומסנני קרינה, ומשאיר את עור הפנים נעים למגע ועשיר בלחות למשך כל היום.

להשיג בבתי המרקחת הנבחרים.

קני תכשיר ROC בבית המרקחת, בקשי טופס הצטרפות למועדון ROC ושלחי אותו עם אריזה ריקה.

סדרת טיפוח בריאותית לעור רגיש.

RoC PARIS

רגיש לאופייך

היו"ר קעטבי

מאת עמוס לבב
צילם: שמואל רחמני

מהמערה בתימן הגיע יצחק קעטבי לראשות מועצת הליברלים ואומרים שגם לכנסת הוא יגיע. בגוף המפלגה הבורגנית הזו הוא יוצא דופן לא רק בגלל הרקע והשורשים שלו, אלא גם בגלל העובדה שכמעט כולם שם מדברים בשבחו. שנה וחצי חי במערה עם הוריו, ממתין לעלות לארץ ישראל. בן 28 נבחר לראשות המועצה בקרית עקרון, בן 35 הלך לאוניברסיטה. 27 שנים הוא פעיל בליברלים, יש אומרים שהוא האיש החזק במפלגה, שבזכותו נשארה על כנה המנהיגות הנוכחית. הם כבר מזמן שכחו שהוא תימני.

בין כל הזעיר־בורגנים האשכנזים של המפלגה הליברלית, בולט יצחק קעטבי מאוד. ציר רוף של מהלכים ומניפולציות, פלוס הצטרפותו למחנה מודעי, הפכו את יצחק קעטבי התימני, לאחר האנשים החזקים במפלגה הליברלית, ולמועמד כמעט ודאי לכנסת הבאה.

השר יצחק מודעי אומר עליו כי הוא "אישיות מיוחדת במינה ברב גוניות שלה. תערובת של גזע מסובח, עם תמימות תימנית והריפות שהנסיבות הכתיבו. מזיגה של חשיבה בהירה כאור עם כושר ביטוי בלתי רגיל ועם כנות כמעט נאיבית, שהיא נחלת מעטים מאוד משליחי הציבור. אש בוערת בו כבר הרבה שנים. הוא לא זכה להרבה ליטופים".

רק בגלל זה הוא שווה סיפור, יצחק קעטבי, ראש מועצת הליברלים. במפלגה זו, הידועה כאוכלת יושביה, כמעט לא תמצא מישהו שיגיד עליו דברים רעים. אבל המעבר שהוא עשה מהמערה בתימן עד לראשות הגוף המרכזי במפלגה בורגנית אכולת תככים, הוא הסיפור בהא הידיעה.

במערה זו, במדבריות תימן, חלה ומת אחיו, האחרון באחד עשר אחים ואחיות שנפטרו; ויצחק נותר בן יחיד לאמו לולוה ואביו אהרון. "אתה רואה"? הוא מצטחק ומצביע על תנוך אוזנו. "הורי עשו לי חור באוזן, סגולה לאריכות ימים. אמי ז"ל האמינה תמיד שבזכותו אני חי".

ואתה מאמין בזה?

"אני מאמין שכמו שהקדוש־ברוך־הוא קוצב למישהו, כך הוא חי".

אתה אדם דתי?

"הייתי דתי עד שהגענו לישראל. בארץ התאזרחנו, הורדנו את הכיפה, אבל נשארתי חדור אמונה עמוקה בכל הקשור למסורת ישראל".

שבע שנים עשתה משפחת קעטבי הקטנה את דרכה במדבריות תימן, לארץ ישראל. שבע שנים חלפו מאותו רגע בו עזבו את הכפר הקטן בתימן, מוראן שבמחוז ברט, בצפון המדינה. 25 משפחות נדדו בדרך הארוכה. יצחק היה אז נער כבן תשע. אין הוא יודע בדיוק את גילו. אבל את הדרך ההיא הוא זוכר לפרטיה. גם את הערבי שנשכר להדריך אותם בדרכם, את ההוראה לקצץ את הפיאות ולהחליף את השמות העבריים בשמות ערביים. "לי קראו אחמד", הוא צוחק, ומיד מרצין. "לגלח פיאות היה מעשה לא יאמן. אני זוכר את ליל הירח, כשגילחו את פיאותי בפתח המערה. לא אשכח את זה לעולם".

הוא לא ישכח גם את המערה ליד העיר קעטבה, עיר מכס קטנה, שבה הסתתרו שמונים איש במשך שנה וחצי. שלושים מתו באותה מערה, בהם אחיו. גץ מהמדורה עף על רגלו והיא הזדהמה. אביו חש לעדן, סיכן חייו, כדי לחזור עם תרופות. הוא הספיק לחזור עם התרופות היישר להלווית בנו.

יצחק קעטבי גם זוכר את הלחות,

(המשך בעמוד הבא)

יצחק קעטבי: "יו"ר מועצת הליברלים הפכתי לבעל עמדה חשובה"

(המשך מהעמוד הקודם)

מן מאפה דקיק, מחורר, בקושי חצי פרוסת לחם. לכבוד שבת הגישה אמו שתי פרוסות כאלה, וזו היתה ארוחת הערב לארבע נפשות. יצחק קעטבי זוכר גם את אמו בוכה, כשהוא לא יכול להרדם מרוב רעב. לעדן הגיעו אחרי ארבע שנים בדרכי המדבר. שם אמרו להם כי פרצה מלחמה בין היהודים לערבים בפלשתינה, ואין הם יכולים להמשיך בדרכם. "לא ניתן לכם לחזק את היהודים הלוחמים", אמרו להם. משפחת קעטבי נשארה עם עוד 3000 איש במחנה גאולה (חאשיד) ליד עדן. העבירו חייהם שם על מחצלות וקיבלו מהסוכנות מנות קמח ושמן מדי שבוע. אפילו למדו עברית וריקודים ישראלים.

"בדיעבד, במבט לאחור, זה היה מחנה הכנה מצויין", אומר יצחק קעטבי. "כל מי ששהה שם, עלה לבסוף לארץ עם ידע בהיסטוריה יהודית, חשבון, עברית. מורים הגיעו מהארץ".

עם מוזר. בארץ משתוללת מלחמה, והוא שולח מורים ללמד עברית קבוצה של 3000 יהודים תימנים הסגורים במחנה ליד עדן. יצחק קעטבי, ילד בן עשר, אפילו הוכשר לשמש כמורה לילדים אחרים.

שלוש שנים נוספות חיו שם במחנה, ולבסוף עלו על המטוס. יצחק לא פחד. משפחתו היתה בין האחרונות לעלות לארץ על כנפי הנשרים, והם כבר ידעו, מנסיונם של האחרים, שהנשר הזה לא רק ממריא, כי אם גם נוחת.

מחנה עתלית, אליו נשלחו משרה התעופה, כבר היה משחק ילדים בשבילו. שלושה חודשים בצריפים, מפגש ראשון עם מעדנים כמו מרגרינה, ריבה ודג מלוח.

הקשיים מחשלים, יצחק קעטבי?

"החזק – מתחשל. החלש – נשבר, או נעשה מתוסכל".

"מיום שהצטרפתי לליברלים לא חשתי בשמץ של אפליה עדתית. עם זאת, מעולם לא הרגשתי שהיא מעודדת באופן יזום קידומם של מנהיגים יוצאי צפון אפריקה ואסיה"

היום הוא ראש המועצה בקרית עקרון. כאשר הובאה לשם משפחתו, והוא נער כבן 12, הם מצאו במקום כפר ערבי נטוש בשם עקיר, עם חמורים נטושים בחצרות. "היום", הוא אומר, "כשאני מסתכל על כל השפע מסביב, על ילדי השבעים (בן אחד קצין בקבע, בת נשואה בירושלים, בן חייל ושני נכדים), אני נזכר ברעב בדרך מתימן, בקשיים בתחילת חיינו כאן בארץ, בצנע – ואני יודע להעריך את כל מה שעשרות אלפי יהודי תימן הרוויחו בעליתם לארץ. הרי יכולנו לחזור לכפרנו. אותה מערה בדרך היתה רחוקה מהכפר מהלך כמה ימים בלבד. אבל החזקנו מעמד ועלינו, כי זו היתה עליה מתוך אמונה משיחית. אמרו לנו שזהו צו, לעלות לישראל".

עד גיוסו לצבא עבד יצחק קעטבי בפרדס. בצבא היה מכונאי רכב. הוא לא ראה את אביו ואת אמו עובדים בארץ. הפרנסה היתה עליו. "בחיי לא הייתי במעון, או בגן, לא בבית ספר יסודי, לא בתיכון", הוא מחייך. "כבן 35 הלכתי לאוניברסיטת בר אילן, ללמוד מדע המדינה ושלטון מקומי".

זה היה מפגשו הראשון עם ספסל הלימודים. כבן 36. "שום דבר בחיים לא קיבלתי בקלות", הוא מסכים. "מאומה".

את המפגש הראשון שלו עם הפוליטיקה עשה בשולי הדרך לירושלים. והוא זוכר את המפגש הזה כאילו התרחש אתמול. יצחק קעטבי עמד ומכר פרחים לנהגים חולפים. לפתע עצרה לידו מכונית שרד, וראש הממשלה, משה שרת, ירד ממנה כדי לקנות פרחים. והוא החל לשוחח עם הנער, נדהם לשמוע מפיו עברית רהוטה כל כך, ולגלות אצלו בקיאות כזו בחיים הפוליטיים, במבנה הכנסת, במפלגות. "אתה תהיה רבר", אמר לתימני הקטן, נכנס למכונית והפליג מן המקום.

יצחק קעטבי חש הביתה והציץ למילון, אפילו נעלב קצת. "ראש הממשלה אמר לי כי אהיה פטפטן", אמר לעצמו. אבל במילון גילה כי דבר זה גם מנהיג.

נבואתו של משה שרת החלה להתגשם כאשר בגיל 28 נבחר יצחק קעטבי לראשות המועצה בעקרון. הוא חשב כי הדרך סלולה בפניו, כראש המועצה הצעיר בישראל, לקריירה פוליטית. הצטרף למפלגה הליברלית ב־1961. קשה לומר כי שיער שהדרך תהיה ארוכה ונפתלת כל כך, ושעשרים ושבע שנים תחלופנה בטרם יתקרב לשערי הכנסת.

מה פתאום הצטרפת לליברלים?

"כי אז הציונים הכלליים והמפלגה הפרוגרסיבית הקימו מפלגה חדשה, המפלגה הליברלית, ואני האמנתי שזו תהיה אלטרנטיבה טובה למפא"י. עד אז לא יכולת להשוות בין ענק לננס".

אבל מדוע לא הצטרפת לענק?

"כי לא יכולתי אז לסלוח למפא"י שקשרה עניני מפלגה בעניני פרנסה. לא יכולתי למחול לה על כך".

אתה מדבר? חבר בכיר במפלגה הליברלית, מלכת המינויים הפוליטיים במדינה?

"אלה מינויים בדרג בכיר. אבל אז לא יכולת להיות פקיד ממשלתי בלי להציג פנקס מפלגה. מנכ"ל, יו"ר מועצת מנהלים – זה טבעי שהם יתמנו מקרב המקורבים לשר".

ההימור של יצחק קעטבי הצליח באופן חלקי. המפלגה הליברלית זכתה ב־17 מנדטים. הוא המשיך בפעילותו המפלגתית. ב־1970 התמנה למזכיר העיר חדרה, אחר כך התפטר, רץ ברשימת הליכוד, ונבחר כסגן ראש העיר. מעטים זוכרים אותו מאותה תקופה, מציג בנאומים חוצבי להבות את ראשי מפלגתו, שמחה ארליך, משה נסים, גדעון פת, בפני תושבי חדרה. מאוחר יותר כבר הציג את מנחם בגין, ראש גח"ל. כאשר הוקמה גח"ל אמרו האנשים שיש לה שלושה נואמים מעולים: מנחם בגין, שמואל תמיר ויצחק קעטבי.

היום מודה יצחק קעטבי כי במפלגה אחרת יתכן שדרכו היתה סוגה ביותר שושנים. הוא מביט בשמץ של קנאה לעברה של האחות הגדולה, חרות, ומוצא שם דוגמא טובה. "דוד לוי", הוא אומר. "נתנו הזדמנות ליוצא אסיה ואפריקה, ונתגלה. אני מאמין שאני יכול להיות תגלית כזו. אילו המפלגה הליברלית היתה בוחרת אותי לתפקיד ממלכתי, הייתי יכול להיות טוב יותר משטרית, קצב ומגן בתרות. צריך לתת לי את ההזדמנות. אחד כמוני יכול להיות אבן שואבת בקרב ציבור יוצאי תימן. אבל המפלגה שלי אדישה, לא ערה לכך".

מדוע?

"כי היא הולכת עם חרות. אם היא היתה מתמודדת בעצמה, היא היתה מחפשת קעטבים".

אז אולי תלכו לבד?

"בישראל חשוב שיהיו גופים גדולים. הבעיה היא שהיום אנחנו מפלגה של תל אביב, ירושלים וסביון. כולם אנשים טובים, אבל אין אצלנו איזון כמו

(המשך בעמוד הבא)

"היום, כשאני מסתכל על כל השפע מסביב, על ילדי השבעים, אני נזכר ברעב בדרך מתימן, בקשיים בתחילת חיינו כאן, בצנע – ואני יודע להעריך את כל מה שעשרות אלפי יהודי תימן הרוויחו בעלייתם לארץ"

ליד תמונתו של שמחה ארליך ז"ל. משה שרת ז"ל "גילה" אותו מוכר פרחים על אם הדרך לירושלים.

"לא תמצא מתנגדים"

חברי המפלגה הליברלית אינם מרבים בחלוקת תשבחות איש לרעהו. מה הם אומרים על יצחק קעטבי?

עו"ד משה רום, מחנה מודעי, מועמד לכנסת: "חבר מסור ונאמן, איש ציבור מובהק, מנהל את ישיבות המועצה בכשרון, בעל כושר נאום".

איתן רוזנמן, מועמד לראשות עירית רחובות: "אני חבר שלו. זו לא בושה להיות חבר שלו. האיש החזק במפלגה הליברלית? לא, החזק זה יצחק מודעי. יצחק קעטבי הוא מצמרת המפלגה. יש לו כושר ניהול מעולה. יש לו אינטגריטי. הוא אמין מאוד. איש חיובי מאד".

אורה לוסטרניק, לא שייכת למחנה מודעי: "יצחק קעטבי? בחור רציני, פעיל, נחמד. תימני במפלגה אשכנזית? מה פתאום מפלגה אשכנזית? הנה, אני יווניה ממוצא ספרדי".

אלי סודאי הודיע כבר לקעטבי כי לא יצביע עבורו: "הוחלט שיהיו בחירות חשאיות, אז לא אגיד לך עבור מי אצביע".

יוסי גולדברג ראש מועצת מטולה, מועמד לכנסת: "אתה מחפש מישהו שמתנגד ליצחק קעטבי? לא תמצא אנשים כאלה".

קעטבי הנואם. כשהוקמה גח"ל אמרו שיש לה שלושה נואמים מחוננים: מנחם בגין, שמואל תמיר ויצחק קעטבי.

(המשך מהעמוד הקודם)

במפלגות אחרות. למה מפלגתי לא שמה לב שיצחק קעטבי צריך להיות בכנסת? כי אין היא מתמודדת לכוחה".

היא כמו עלוקה על גבה של חרות, מה?

אם השאלה הזו מרגיזה את יצחק קעטבי, אין הוא מראה זאת. "לא הייתי אומר זאת", הוא משיב בשקט. "המפלגה הליברלית נתנה לחרות את ההכשר הפוליטי כדי להכנס לממשלה".

היום הוא שומע את הקולות בחרות הטוענים כי ייצוג של 13 חברי כנסת מהמפלגה הליברלית, שהיתה עסוקה בתככיה במרוצת השנים האחרונות בעוד חרות עסוקה בעשיה – הוא מעל ומעבר לכוחה האלקטוראלי של המפלגה הזו. והוא שולח אזהרה ברורה לעברה של חרות, לבל תהין לבצע את זממה. "אני מייעץ להם להמנע מכל נסיון לפגוע במעמדה של המפלגה הליברלית. בלעדינו הם יאבדו כל סיכוי להשאר בשלטון במדינה".

ואילו יצחק מודעי, שלמחנהו עבר קעטבי במהלך שנון, שולח את אזהרתו למחנה חרות בצורה בוטה, כדרכו: "לא אתן להם בשום פנים ואופן לקצץ בייצוג הליברלי. הם יצטרכו קודם לסלק אותי".

יצחק קעטבי אומר כי "לא תמיד אני מסכים עם דעותיו של מודעי, אך הוא אחד האנשים המבריקים והמוכשרים במדינה".

לא מעט רינונים נשמעו על מעברו של קעטבי ממחנה נסים־שריר־פת למחנה מודעי. היו שכינו זאת אופורטיוניזם. יצחק קעטבי אינו מסכים עם ההגדרה. "שמעון פרס גרם להדחתו של יצחק מודעי", הוא מסביר. "אני הייתי אז במחנה נסים־שריר־פת. 20% מחברי מועצת הליברלים דרשו ממני לכנס את המועצה, כדי להביע הזדהות עם מודעי. שלושת השרים האחרים לא תמכו בכינוס המועצה, ואף נתנו הוראות למקורביהם לא להשתתף בה. ראיתי חובה לעצמי, כידידו האישי של מודעי במשך 25 שנים, וגם כנושא תפקיד בכיר במפלגה, לכנס את המועצה ולהביע אמון ותמיכה בשר מודעי, בגלל מה שעולל לו שמעון פרס. שלושת השרים האחרים מאוד כעסו עלי, וראו בי אפילו בוגד".

היום מתברר שהמהלך הזה מאוד השתלם ליצחק קעטבי. 27 שנים לאחר שהצטרף לליברלים, הוא היום איש חזק במפלגה. איזו תקופת המתנה ארוכה ומפרכת! הוסף לכך את ההחלטה שהתקבלה לפני כחודש, להעביר את בחירת חברי הכנסת והשרים ממרכז המפלגה למועצה, ותבין מדוע יש לו, ליוצא תימן הליברלי, סיבה לשביעות רצון: "היום המועצה היא המוסד החשוב במפלגה, ואני, כיו"ר המועצה, הפכתי לבעל עמדה חשובה", הוא מסכים.

מותחי הביקורת טוענים נגד יצחק קעטבי כי נתן ידו לבחירתם "אן בלוק" של מודעי־נסים־שריר לצוות המוביל, ולדחיקת רגליו של גדעון פת. יצחק קעטבי אומר כי הבחירה הזו הביאה לרגיעה במפלגה השסועה. לאחר שנים של ניהול ישיבות ליברליות שנהפכו למנת הבידור היחידה של העם הצופה בטלוויזיה, הוא זקוק לקצת שקט ותרבות בישיבות. "הטלוויזיה מצלמת רק פרעות", הוא אומר, אך מסכים כי בבחירות האחרונות שהיו במערך אפילו צלמי הטלוויזיה הוריזים לא הצליחו למצוא פרעות. הוא גם מודה שאף מפלגה אחרת לא היתה עסוקה בשנים האחרונות בבתי משפט, חוץ ממפלגתו. "לא יכולתי למנוע זאת", הוא אומר. "בוודאי שניסיתי, אך למצב הזה היתה אחראית צמרת המפלגה, דהיינו: השרים מודעי, נסים, פת ושריר".

אמרת להם זאת?

"בוודאי, אבל זה לא עזר. עד שבית המשפט קבע שצריך לקיים ועידה אחת לשלוש שנים, שניתן להפעיל את המוסדות הקיימים גם בהרכב חסר ושניתן לקבל תיקונים בתקנון – לא אפשר היה לכנס את הוועידה".

"אין לליברלים שם טוב, אבל לא בגלל שהמפלגה אינה טובה, אלא בגלל שהצמרת שלה שסועה ומסוכסכת"

כלומר, אתה מאשים את שרי הליברלים ביצירת הדימוי השלילי של המפלגה, בהתבזות בכינוסים, בתחזיות הנלעגות שהיא סיפקה לציבור?

"אין לליברלים שם טוב", מסכים יצחק קעטבי. "אבל זה לא בגלל שהמפלגה אינה טובה, כי אם משום שהצמרת שלה שסועה ומסוכסכת. לצערי, הציבור משליך זאת על כלל חברי המפלגה. אני בטוח שהרמה הכללית של חברי המועצה עולה על הרמה הכללית של כל מוסד בכל מפלגה אחרת. זהו הרכב אנושי נפלא, ומי שהטיל בוץ במפלגה הליברלית הם לא חבריה, כי אם המנהיגות השסועה שלה".

אז אולי צריך להחליף אותה?

"לא. הנה, יצחק מודעי היה שר אוצר מצויין. והנה, משה נסים ממשיך את דרכו בהצלחה רבה. והשר אברהם שריר הוא שר תיירות טוב לכל הדעות".

אתה בטוח?

"בחרות נתנו הזדמנות ליוצא אסיה ואפריקה. אני מאמין שאני יכול להיות תגלית כזו. אילו המפלגה הליברלית היתה בוחרת בי לתפקיד ממלכתי, הייתי יכול להיות טוב יותר משטרית, קצב ומגן בחרות"

"תראה, הנסיעות שלו זה ענין בינו לבין ראש הממשלה. וגם גדעון פת היה שר תעשיה ומסחר טוב. הרי לך ארבעה שרים ליברלים שהצליחו באופן אישי כשרים במשרדים כלכליים חשובים, אבל כקבוצת מנהיגות הביאו ביתר שואה על המפלגה".

אפשר שגם סיטואציה זו הצמיחה את יצחק קעטבי, שהיה בשטח כל הזמן, אך בציבור הוא עדיין בחזקת אלמוני. הוא עזר לטרויקה מודעי־נסים־שריר להדיח את פת ולהכתיר עצמם "אן בלוק" כמנהיגי המפלגה הליברלית, אך מקווה כי בכך קנה סוף־סוף את השקט במפלגה שאחד מצעיריה, שוקי פורר, כינה בתואר "סחבה מרופטת".

"במידה מסויימת סיכנתי את סיכויי להיבחר לכנסת הבאה", מודה יצחק קעטבי. "ביחוד בקרב אותם חברים המאוכזבים מן המנהיגות הנוכחית. אנשים יכולים לומר כי סייעתי בידיהם להישאר על כנם למרות כשלונותיהם כקבוצה. אך לעומת זאת לא היו להם כשלונות אישיים כשרים. אני מאמין שהצעד הזה יביא לאחדות במפלגה ולשלום בית בתוכה. האחדות הזו חשובה במיוחד כלפי האחות הבכירה, תנועת החרות, שכבר הצהירה על כוונותיה לקצץ במספר חברי הכנסת, המגיעים למפלגה הליברלית על פי הסכם גח"ל".

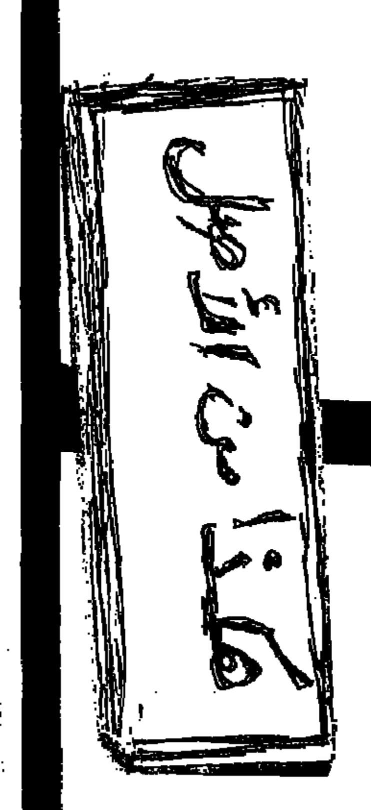
נכון לעכשיו לא מימשה חרות את כוונתה לנער מעל גבה חלק מ־13 חברי הכנסת הליברלים. יתכן שאם תעשה זאת, תפרוש המפלגה הליברלית ותרוץ לבחירות בעצמה. או אז יתברר מהו כוחה האמיתי בציבור. אולי יצחק קעטבי יהיה אפילו אחד מארבעה החברים שהיא תצליח, עם קצת מזל, להכניס לכנסת הי"12. אבל הפעם הזאת, מוצאו יעזור לו מאוד.

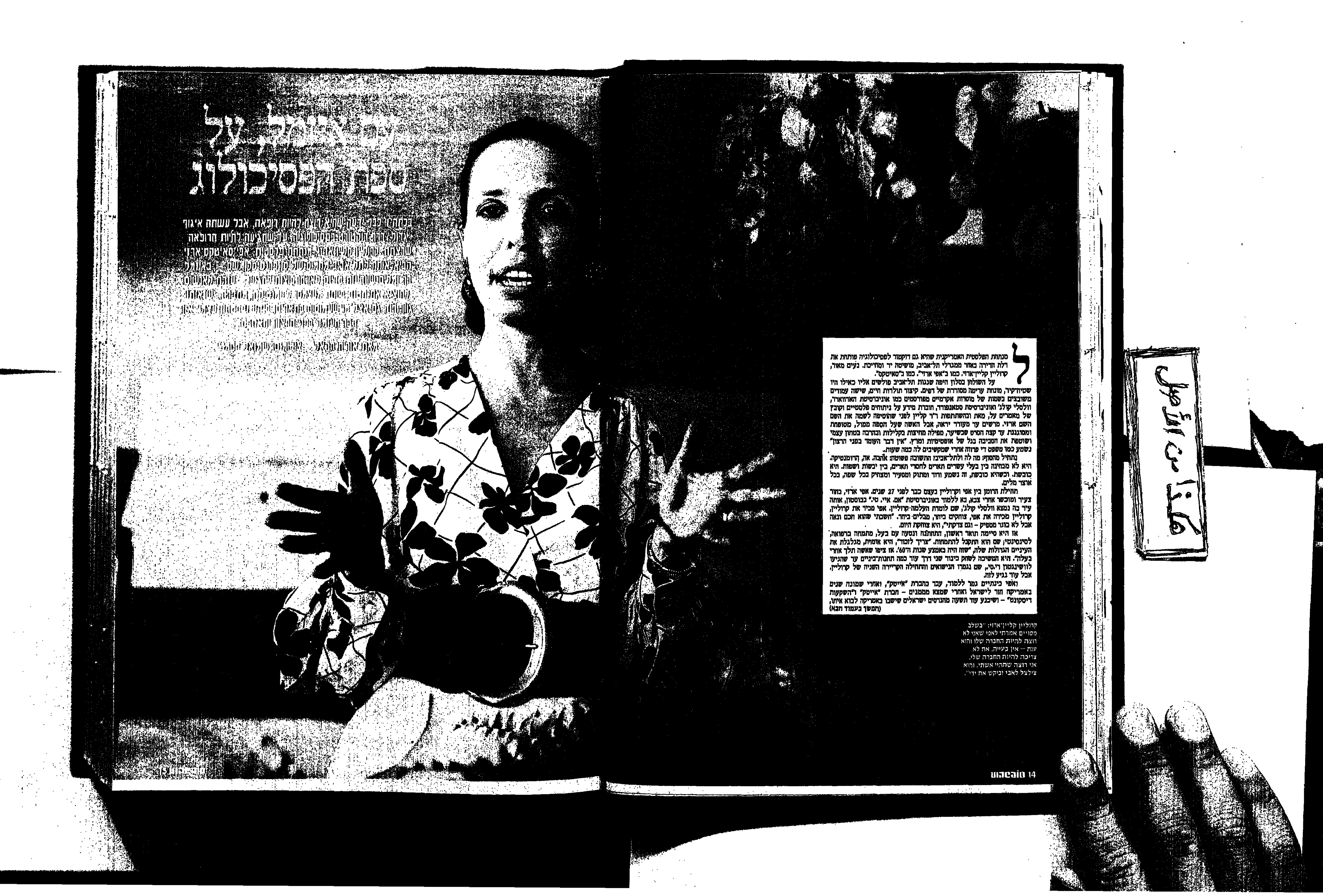
"מיום שהצטרפתי לליברלים לא חשתי בשמץ של אפליה עדתית או דחיה על בסיס עדתי", הוא מצהיר. "עם זאת, מעולם לא הרגשתי שהמפלגה הליברלית מעודדת באופן יזום את קידומם של מנהיגים יוצאי אפריקה ואסיה".

יצחק מודעי מקווה מאוד שיצחק קעטבי יכנס לכנסת הבאה. "התדמית שלנו תקבל אז תפנית והציבור יתחיל להסתכל עלינו כבעל מפלגה רב מעמדית ופתוחה", הוא אומר.

לכנס איזורי של המפלגה הליברלית שנערך בשבוע שעבר בטבריה, הגיעו גם דרוזי אחד וערבי אחד. כל הנוכחים הצביעו עליהם בגאווה רבה. את יצחק קעטבי הם סתם פינקו באהבה. הוא כבר 27 שנים בשטח, הם כבר שכחו בכלל שהוא תימני.

על
שפת הפסיכולוג

ל מנחת הפלסטית האמריקנית שהיא גם דוקטור לפסיכולוגיה פותחת את דלת הדירה באחד ממגדלי תל־אביב, מושיטה יד ומחייכת. נעים מאוד, קרוליין קליין־ארזי. כמו ב"אפי ארזי". כמו ב"סאיטקס".

על השולחן בסלון היפה שגגות תל־אביב פולשים אליו כאילו היו שטיח־קיר, מונחת ערימה מסודרת של דפים. קיצור תולדות חיים, שישה עמודים משובצים בשמות של מוסדות אקדמיים מפורסמים כמו אוניברסיטת הארוורד, וולסלי קולג' ואוניברסיטת סטאנפורד, חוברת מידע על ניתוחים פלסטיים וקובץ של מאמרים על, מאת ובהשתתפות ד"ר קליין לפני שהוסיפה לשמה את השם השם ארזי. מרשים עד מעורר יראה, אבל האשה שעל הספה ממול, מטופחת ומסוגננת עד קצה הסרט שבשיער, מפילה מחיצות בקלילות ובהרבה בטחון עצמי ושוטפת את הסביבה בגל של אופטימיות ומרץ. "אין דבר העומד בפני הרצון" נשמע כמו משפט די פרווה אחרי שמקשיבים לה כמה שעות.

נתחיל מהסוף: מה לה ולתל־אביב? התשובה פשוטה: אהבה. אה, הרומנטיקה. היא לא מבחינה בין בעלי עשרים תארים לחסרי תארים, בין יכשות ושפות. היא כובשת. וכשהיא כובשת, זה נשמע ורוד ומתוק ומסעיר ומצחיק בכל שפה, בכל אוצר מלים.

תחילת הרומן בין אפי וקרוליין בעצם ככר לפני 27 שנים. אפי ארזי, בוגר צעיר ומוכשר אחרי צבא, בא ללמוד באוניברסיטת "אם. איי. טי." בבוסטון, אותה עיר בה נמצא וולסלי קולג', שם לומדת העלמה־קרוליין. אפי מכיר את קרוליין, קרוליין מכירה את אפי, צוחקים ביחד, מבלים ביחד. "חשבתי שהוא חכם ונאה אבל לא בוגר מספיק – וגם צדקתי", היא צוחקת היום.

אז היא סיימה תואר ראשון, התחתנה ונסעה עם בעל, מתמחה ברפואה, לסינסינטי; שם הוא התקבל להתמחות. "צריך לזכור", היא אומרת, מגלגלת את העיניים הגדולות שלה, "שזה היה באמצע שנות ה־60'. אז ציפו שאשה תלך אחרי בעלה". היא המשיכה לשחק כינור שני דרך עוד כמה תחנות־ביניים עד שהגיעו לוושינגטון די.סי., שם נגמרו הנישואים והתחילה הקריירה השניה של קרוליין, אבל עוד נגיע לזה.

ואפי בינתיים גמר ללמוד, עבר בחברת "אייטק", ואחרי שמונה שנים באמריקה חזר לישראל ואחרי שמצא ממנים – חברת "אייטק" ו"השקעות דיסקונט" – ושיכנע עוד תשעה מהנדסים ישראלים שישבו באמריקה לבוא איתו,

(המשך בעמוד הבא)

קרוליין קליין־ארזי: "בשלב מסויים אמרתי לאפי שאני לא רוצה להיות החברה שלו והוא ענה – אין בעייה, את לא צריכה להיות החברה שלי, אני רוצה שתהיי אשתי. והוא צילצל לאבי וביקש את ידי".

(המשך מהעמוד הקודם)
הקים את חברת "טכנולוגיה מדעית בע"מ". "סאיטקס", קראו לזה בהמשך, והיתר הוא כמעט היסטוריה ושם נרדף לאפי ארזי. עכשיו, עשרים שנה אחרי הקמת החברה, ארזי פינה את כורסת המנהלים ונשאר יו"ר שמתעסק באסטרטגיה, תיכנון שווקים ויזימת מוצרים חדשים. בדרך גם הספיק להתחתן ולהתגרש פעמיים.

לפני שנה נפגשו אפי וקרוליין בכנס מחזורים בבוסטון. היה נחמד. "הוא החליט להמשיך את הקשר בינינו כשהיה בארה"ב, אבל הוא היה במזרח ואני במערב וזה לא כל כך הלך ובעצם, רק בפברואר נפגשנו שוב ממש. והרומן בהחלט היה מהיר. בשלב מסויים אמרתי לו שאני לא רוצה להיות החברה שלו והוא ענה – אין בעייה, את לא צריכה להיות החברה שלי, אני רוצה שתהיי אשתי. והוא צילצל לאבי וביקש את ידי. הכל מסתדר לנו, נופל למקום. זו הרגשה כאילו כך זה צריך להיות. וההחלטה לבוא הנה היתה טבעית".

לא קצת סינסינטי האשה בעקבות בעלה מהדורה שניה?

מה פתאום, היא מוחקת את האפשרות בחיוך. חוץ מכל היתר, את סינסינטי היא שנאה ופה דווקא מאוד מוצא חן בעיניה. "היו לנו שתי חתונות, כאן ושם. הייתי רוצה להתחתן עם אפי בכל חודש, כי כל הזמן יש מה לחגוג. החיים ביחד משתפרים כל הזמן. לכולנו יש מוניטור פנימי ושלי מאוד חיובי ויציב לגבי כל זה, למרות שמבחוץ זה אולי נראה סוער".

"ניתוח פלאסטי־קוסמטי הוא, בעצם, ניתוח פסיכולוגי. רוב האנשים אינם מעוניינים בהכחשת תהליך ההזדקנות. בחלק מהמקרים הם פשוט זקוקים לזמן כדי להתרגל ולהסתגל".

הפעם הראשונה היתה בטקס אזרחי בסן פרנסיסקו. הפעם השניה היתה בבית של אמא של החתן, בשמלה לבנה, עם מוסיקה והרכב צבעים כדיוק כמו שהם רצו. ואמא ואבא של הכלה שבאו מפלורידה.

הרומנטיקנית שבה, כך נראה, מתמוגגת מכל הפרטים הקטנים האלה, ממוסיקה מזרחית שנשמעת לה קצת מוזר כרדיו ומהדירה היפה של אפי, שהיא "אוהבת כמו שהיא, כמו שאני אוהבת את אפי". האשה המעשית שבה כבר חושבת על הסתיו, שעד אז היא מקווה להשתלב כאן בעבודה, במסגרת פרטית ואולי גם בבית־חולים, מניחה שהם יחיו חלק מהזמן כאן וחלק שם, בארה"ב, וכותבת ספר על הנושא של התמודדות אנשים עם ניתוח פלסטי, לפני ואחרי.

כחורה לכתה ו'. כבר אז היא רצתה להיות רופאה, אבל עשתה סיבוב שלם שלקח לה 22 שנות לימוד עד שבאמת הגיעה למטרה. עכשיו היא נהנית מכל רגע, אוהבת מאוד את העבודה שלה למרות שהיא "כבר לא מכורה לה". הנה אפילו, בעצם, עשתה ויתור מקצועי לא קטן כאן, לטובת האהבה.

היא מגדירה את המקצוע כ"דרך לעזור לאנשים להגיע להיות הכי טובים בעיני עצמם", מדברת על מימוש פוטנציאל אנושי. "העקרון שמאחורי תנועת הפוטנציאל האנושי שקמה באמריקה, הוא שעלינו לשאוף להיות הכי טובים – וזה כולל גם את האספקט הפיזי. שגעון הבריאות, גוף יפה ובריא וגם ניתוחים פלסטיים אסתטיים. הרעיון הוא שאתה יכול להיות מה שאתה רוצה וזה צריך להיות הכי טוב – גם פיזית. האבחנה בין תיקון אסתטי לתיקון פגיעה או מום מלאכותית בעיני, כי אדם שאינו מאושר עם גופו מרגיש כמו בעל מום. אשה שמזדקנת מהר מבחינה גופנית מרגישה בגיל 48 שזו לא היא – מרגישה שיש לה מום, והיא תתנהג בהתאם. הניתוח עוזר במישור הפסיכולוגי כמו שהוא עוזר גופנית.

"הכל שאלה של הגדרות. אנחנו התרגלנו לקרוא למישהו בעל מום כי 20 איש מגדירים זאת כך, ואילו אדם אחר לא נגדיר ככזה – אבל הוא עצמו מרגיש כך". וזו מבחינתה סיבה מספיק טובה לשפץ את האף, העפעפיים, השדיים או כל איבר אחר בגוף שאמא אולי אומרת לכם שהוא נראה בסדר גמור, אבל אתם מרגישים איתו איום ונורא.

פעם, ניתוח פלסטי אסטתי היה משהו שלא מדברים עליו. מקסימום אמרו שמי שעשה אותו נורא עשיר, קצת משועמם ודי מטורלל. ו"פעם" לא היה כל־כך מזמן. משהו כמו לפני 20 שנה. היום זו כבר אופרה אחרת. מדברים על זה (באמריקה הרבה כוכבים, עיין ערך: שר), עושים את זה, לפעמים במקום חופשה שנתית או החלפת מכונית, מבינים שהצורך לשפר את המראה אינו פחות חשוב מהרבה צרכים פסיכולוגיים אחרים.

קרוליין הפסיכולוגית מבינה את נימי הנפש האלה טוב־טוב, ועוזרת בכך לקרוליין המנתחת הפלסטית להשביע את רצונו של הלקוח. את מי שבא אליה היא שואלת איך היא יכולה לעזור לו להרגיש טוב יותר ביחס לעצמו, והרבה לפני שהיא נוטלת ביד את איזמל המנתחים – היא עוזרת לאיש, ובמקרים רבים לאשה – להבין מה ולמה הוא עושה.

"תחושת האשמה של מי שבא לעשות ניתוח פלסטי עצומה גם היום, עם כל הפתיחות והקבלה של הנושא. יש המון אנשים שבאים בקונפליקט, שמתביישים במה שהם עושים. אם הייתי טוב, הם משדרים, לא הייתי עושה את הניתוח. יש בכך הכרה בפגם. איך מתבטא האשם? יש אמביוולנטיות. אני רוצה אבל לא רוצה לעשות את הניתוח. מי שרגש האשם חזקים אצלו, מבטא את זה בעיקר בכל מיני סיבות שהוא מוצא כדי לדחות או לא לעשות את הניתוח: זה יקר מדי, אני לא מוצא מנתח כלבבי, ויש מי שפוחדים עד מוות. הם בטוחים, שימותו בהרדמה,

(המשך בעמוד 64)

ניתוחים פלסטיים אסתטיים: למה, איזה, כמה

אין להשיג נתונים סטטיסטיים על התחום בארץ, יש רק התרשמויות. ובנושא המחירים – גם "התרשמויות" לא הצלחנו לקבל ישירות מהרופאים איתם שוחחנו. שניהם, ד"ר חיים רסנר וד"ר עמי גלעדי, הצהירו בפירוש שמחירים הם לא מוסרים. בארה"ב לא עושים סוד מהעניין. הכל גלוי, מופיע בעיתונים, פתוח בפני כל מי שרוצה לדעת.

בשנת 1987 נערכו בארה"ב כחצי מיליון ניתוחים פלסטיים אסטתיים, מתוכם כמעט מאה אלף היו שאיבות שומן ועוד מאה אלף ניתוחים להגדלת החזה. אחריהם בדירוג הפופולאריות היו מתיחות עפעפיים, שיפוץ אף, מתיחות פנים, בטן והרמת חזה.

בארץ, כאמור, אין מספרים מדוייקים, אבל הרופאים מעריכים שבאופן פרופורציונלי, עובר מספר דומה של אנשים בארץ ניתוחים פלסטיים. הנפוץ ביותר בארץ הוא שיפוץ האף. וגם בארץ, אומר ד"ר רסנר, ניתוחים אלה אינם נחלתה של קבוצה מסויימת באוכלוסייה. באים אנשים מכל השכבות, מי שיכולים להרשות לעצמם את הניתוח בקלות ומי שפותחים תוכנית חסכון לשם כך. ההבדל בין מה שקורה בארץ למה שקורה בארה"ב, על פי ד"ר גלעדי, הוא במודעות (ואולי בנכונות) של הגברים – הרבה פחות גברים בארץ לעומת ארה"ב עושים ניתוחים פלסטיים.

גם שם וגם כאן הניתוחים האלה נעשים באופן פרטי, ובתשלום מלא. שם חברות הביטוח בדרך כלל אינן מכסות, פה קופות־החולים אינן מכירות בזה כהוצאה לכיסוי אלא במקרים חריגים, אחרי המלצות רופאים וועדה מיוחדת. "וחוץ מאנשי שלומנו, פרוטקציונרים", אומר ד"ר רסנר.

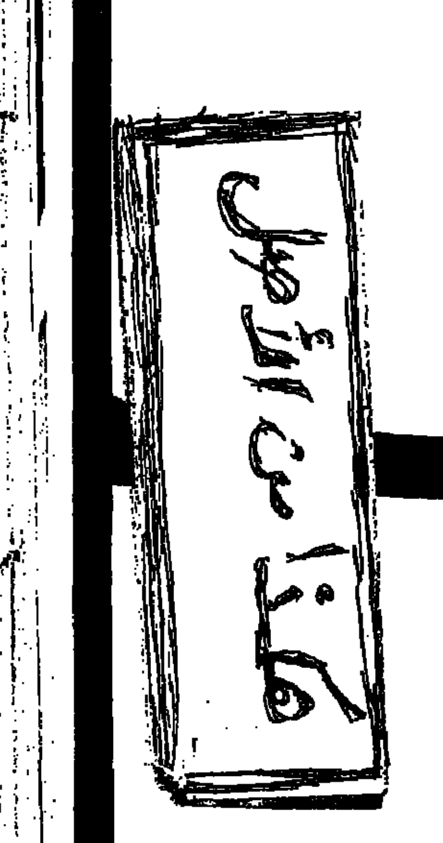
הוצאות הניתוח כוללות את התשלום לרופא המנתח, הוצאות אישפוז (בדרך־כלל מדובר בשהיית לילה אחד בבית־חולים), חדר ניתוח ורופא מרדים. ד"ר גלעדי אומר שהמחיר בארץ הוא בערך מחצית מהמחיר בארה"ב. ד"ר קליין־ארזי אומרת שהופתעה לגלות שהמחירים "דומים מאוד" למחירים בארה"ב.

בארה"ב נעים המחירים לניתוח אף בין 1500־6000 דולר, הגדלת חזה: 1800־4000 דולר, שאיבת שומן: 500־4000 דולר, מתיחת פנים: 2000־10000 דולר, עפעפיים: 1000־4000 דולר. בארץ, כאמור, לא הצלחנו לקבל נתונים רשמיים מפי הרופאים, אך בדיקה העלתה שבדרך־כלל נעים מחירי כל הניתוחים בין 800 ל־2500 שקל למנתח בלבד, וזאת בתנאי שאינו אחד מהפופולאריים ביותר כרגע. הרופאים־הכוכבים דורשים ומקבלים גם פי שניים. על זה יש להוסיף דמי אישפוז בביה"ח ושכר לרופא המרדים, והנה הפערים במחירים בין כאן לשם מצטמצמים.

למה זה עולה כל כך הרבה?

"בגלל ההשקעה של שנים בלימודים ורכישת מיומנות ומומחיות, וגם בגלל שיש מי שמשלם", מסבירה ד"ר קליין־ארזי. "בגלל האחריות, בגלל ידע שנרכש בעמל רב, בגלל יחס של היצע וביקוש, בגלל מזילה למדינות אחרות", אומר ד"ר גלעדי.

משך ההחלמה מניתוחים אלה תלוי בסוג הניתוח ובפציינט, ונע בין שבוע לשבועיים. אחוז הסיבוכים והמיקשושים, מדגישים כולם, הוא קטן ביותר, ואת רובם ניתן לתקן בקלות יחסית. שני המרכזים העיקריים בארץ בהם מבוצעים ניתוחים אלה הם המרכז הרפואי בהרצליה ובית החולים אסותא בתל־אביב.

דניאלה דיינור: "איך אפשר לתגיד לבת שלך שהיא כמו רגל כרותה? קיבלתי את זה, אבל זה נורא. אני הייתי יכולה לתגיד דבר כזה לבת שלי? אבל ביחסים שבינינו קיבלתי את זה. כי איתם זה נכון".

הבת של ק.צטניק. רק רגע אחד של סליחה

דניאלה דיינור לא אומרת "אבא שלי" או "אמא שלי". כשהיא מדברת על אביה, ק.צטניק, היא אומרת "הוא". על אמה, נינה דיינור, היא אומרת "היא". דניאלה לא היתה ילדה שמחה. תמיד היה לה קשה לשמוע את אבא שלה מדבר על סבל העולם כשלא היתה לו היכולת להתמודד עם הסבל בבית שלו. "כאילו הוא מבין את סבל התינוק האחד שגולגלתו רוצצה. ואיפה החמלה לילדים שלו? אבל כל שנה, ביום השואה, ברגע של הצפירה, ורק ברגע הזה, אני סולחת להם על הכל. אני פשוט מבינה שאי אפשר לבוא בשום טענה לאף אחד שהיה שם".

מאת סימה קדמון צילומים: שמואל רחמני

לא, זה לא כעס, היא אומרת. עם הכעסים גמרה כבר מזמן. ביצרה במלט מקשות פרצים, והתחילה הכל מחדש. לבד. אבל היה לה קשה, אומרת דניאלה דיינור, לשמוע אותו (את אבא שלה, את ק.צטניק), מדבר על סבל העולם כשהיא יודעת שלא היתה לו היכולת להתמודד עם הסבל בבית שלו. "כאילו הוא מבין את הסבל של התינוק האחד שגולגלתו רוצצה. ואיפה", היא שואלת, "איפה החמלה לילדים שלו, לנכדים שלו?"

אבל זה לא הוגן, היא אומרת, לשפוט את הדברים בצורה כזו. שהרי היא מסתכלת על המיקרו. אבל לעם ישראל, ליהדות העולם כולה יש דובר אחד שהוא ק.צטניק. "ויותר חשוב שהוא יביא את הבשורה החוצה. שינבא את השואה הגרעינית. אז בסדר, בדרך 'התפשלו' לו שני ילדים. אז מה?"

לא, היא לא אומרת את זה בציניות. באמת שלא. "הוא הרי היה עסוק בכתיבה. בנדר שנדר לשישה מליון בני אדם. אז איך אני יכולה לכעוס עליו? אני יכולה רק לכאוב. זה עצוב וכואב שחיי משפחת דיינור הלכו פארש. שהכל התפשל על מזבח יהדות העולם. מה הבת שלי עשתה רע שלא מגיע לה סבא וסבתא? ואין לה סבא וסבתא, כמו שלי לא היו אמא ואבא. ואין פה טיפה אחת של כעס. רק הרבה עצב".

העצב הזה בא בגלים. כמו ביום השואה, כמו בבת־מצווה של לי, הבת של דניאלה, כשההורים שלה לא היו. "וזה יהיה", היא אומרת, "גם על הקבר שלהם. שם זה יהיה הכי קשה".

אין החמצה. מתוך איזה ריחוק, איזה ניכור, היא מתבוננת בהורים שלה. "שני אנשים כל־כך רגישים, כל־כך חכמים, כל־כך אינטליגנטים. אני הרי לעולם לא אגיע לקרסוליים שלהם. יכולנו להפרות אחד את השני. יכולנו לעשות טוב אחד לשני. וזה מת. אני והם. זה פשוט אבר מת".

לפני חמש שנים, כשניפגשו אחרי הרבה שנות ניתוק, הוא (אבא שלה) אמר לה: "את משולה בעיני לרגל כרותה. כשכורתים את הרגל מרגישים כאילו היא עוד שם. הרבה זמן אחרי שהרגל איננה, יש עדיין תחושות. ובמשך השנים היו לי תחושות ברגל שאיננה. אבל הסתכלתי, וראיתי שהיא איננה. ועכשיו את רוצה שאחבר את הרגל הזו בחזרה? זה לא הולך".

"קיבלתי את זה", אומרת הבת שלו. "אבל זה הרי נורא. איך אפשר להגיד לבת

(המשך בעמוד 21)

ק.צטניק מורם מהרצפה לכסא, רגע לאחר שהתמוטט בעת שהעיד במשפט אייכמן (צילום מיוני 61').

(המשך מעמוד 9)

שלך שהיא כמו רגל כרותה? אני הייתי יכולה להגיד כזה דבר לבת שלי? אבל ביחסים שבינינו קיבלתי את זה. כי איתם זה נכון. ומתוך החומות שבניתי, השמירה שביצרתי סביבי, קיבלתי את זה. ואם הוא יכול היה להגיד דבר כזה ואני יכולתי לקבל את זה, זה רק משום שמערכת היחסים בינינו היא באמת אבר מת".

הרבה קסם אישי יש לדניאלה דיינור, והרבה הומור. היא מדברת מהר, והחיוך ניצת וכבה על פניה לעתים תכופות. הדבר הכי חשוב לה בחיים היום, ובעצם כבר הרבה שנים, זו השמחה. להיות בסביבה של אנשים שמחים. לא, היא לא היתה ילדה שמחה, הם לא היו משפחה שמחה. בכלל לא. היו צחוקים, היא אומרת, היו אירועים, אבל רק דברים שלא קשורים לבית, למשפחה. אמא שלה היתה עושה חוגי הידברות בין ערבים ליהודים. היא זוכרת איזה צחוקים אדירים היא היתה שומעת בלילות האלה. "אבל", היא אומרת, "זה לא היה איתי. מהיום שנולדתי לא הייתי שמחה. היא היתה חולה, והוא היה קשה ומסובך וסגור. איש שכשואלים אותו שאלה אף־פעם אי־אפשר לקבל תשובה ישירה".

במהלך השעות הארוכות איתה היא אומרת רק "היא" ו"הוא". אף פעם לא "אמא שלי" או "אבא שלי". היא לא קוראת להם "אבא" ו"אמא". כשהיתה קטנה – כן. אבל מאז שעזבה את פנימיית "הדסים", בת 18, היא כבר לא קוראת להם כך. "שהרי אחרי זה לא נפגשנו 15 שנה. אז מה בדיוק העניין של 'אמא' ו'אבא'"?

אז איך את קוראת להם?

"אני לא קוראת להם. אני פשוט לא קוראת להם".

בבית משפחת דיינור מעולם לא הזכירו את המלה "שואה". מעולם לא דיברו עליה. וכשהיו הולכים לבריכה או לים היה אביה מכסה את היד במגבת, שלא יראו את המספר החרוט בזרועו. "לא דיברו", אומרת דניאלה. "רק נשמו. זה פשוט היה בבית. השואה היתה בבית כל הזמן". פעם ניסתה אמה להסביר לדניאלה עליו, על אבא ק.צטניק. היא אמרה לה: "כשהוא נכנס לחדר, הוא נכנס עם עוד שישה מליון אנשים. את מבינה כמה צפוף בחדר כשהוא נכנס"?

כשנפגשו אחרי ניתוק של כמה שנים, אמר לה ק.צטניק: "את משולה בעיני לרגל כרותה. הרבה זמן אחרי שהרגל איננה, יש עדיין תחושות".

"את מבינה"? – שואלת אותי דניאלה – "את מבינה כמה היה לנו צפוף? אנחנו גרנו בבית עם ק.צטניק. עם השתיקות, עם המסובכות, עם משפט אייכמן, עם ההילה והמיתוס. ואני הייתי בתו. קראו לי דניאלה, כי לאחותו התאומה קראו כך. ובגיל 18 קיבלתי ממנו טבעת שהיתה שייכת לדניאלה ונדרתי נדר שלא אוריד אותה מהיד. הרבה פעמים, מכל מיני סיבות, הייתי צריכה להוריד אותה – ולא יכולתי. פשוט לא יכולתי. כן, זה לחיות עם ההרגשה שאת גילגולה של דניאלה. דניאלה ההיא, מ'בית הבובות'".

היא לא זוכרת אם אבא שלה נישק אותה אי־פעם או חיבק אותה. היא לא יכולה להגיד שכן, אבל גם לא בטוחה שלא. "אבל את צריכה להבין", היא אומרת, "שטכנית זה לא ניתן. אני הרי כמעט אף פעם לא הייתי שם".

בילדותה גרה אצל סבתה וסבה. סבה, אבי אמה, היה פרופ' אשרמן, גניקולוג ידוע. דניאלה ואחיה ליאור, המבוגר ממנה בשנה, גרו רוב הזמן בבתים נפרדים. אמה ואביה היו מסתובבים בעולם. אביה כתב, אמה ערכה, תירגמה ודאגה למכירת ספרי האב בחו"ל. כשהיתה דניאלה בת תשע לקחו הוריה אותה ואת אחיה לתגיגת שבועות בכפר הנוער "הדסים". הם עשו סיבוב בכפר וההורים שאלו, הייתם רוצים לחיות פה? כן, כן, ענו היא ואחיה. "כל השנים אחר־כך", אומרת דניאלה, "הם אמרו שאנחנו ביקשנו. שאנחנו רצינו לגור שם".

בפעם השניה שהגיעו להדסים, זמן קצר אחר־כך, כבר באו עם המזוודות. אבא ק.צטניק נכנס למזכירות עם דניאלה וליאור.

"איך קוראים לך, ילדה?" שאל המזכיר.

"ללי", ענה אבא ק.צטניק בשם החיבה שנתן לדניאלה.

דניאלה פרצה בבכי. "אני דניאלה", אמרה. "וככה אני רוצה שכולם יקראו לי".

כשהגיעו לחדר רצו הוריה להישאר עוד קצת. "אמרתי להם 'תלכו, זה בסדר'. פשוט רציתי שילכו. לא, לא הרגשתי שאני נזרקת למוסד. הרי ממילא הם אף פעם לא היו בבית. הם כל הזמן היו בנסיעות. לא היתה שנה רצופה אחת שאני הייתי בהדסים והם היו בבית. לה היתה דירה בחיפה, כי היא לא יכלה לסבול את תל־אביב, ולו היתה דירה בתל־אביב, וכל הזמן הם היו עוברים בין הדירות. גם כשנתנו לי אפשרות לחזור, ללמוד בתיכון בתל־אביב – לא רציתי. הרי בהדסים היו לי חברות. בנות שגדלתי איתם מגיל תשע. הן היו כמו אחיות שלי. לא", היא עונה לי. "אמא לא היתה לי שם".

כשהיתה בגיל בית־ספר תיכון היתה מגיעה בחופשות לדירת הוריה בתל־אביב. "בילית חופשות שלמות לבד. הבדידות היתה בלתי־נסבלת. היתה לי דירה ריקה של חמישה חדרים. מי היה צריך את זה? בתקופת בחינות הבגרות היה לי חבר. צביקה. הוא עזב אותי בשביל מישהי אחרת. לא יכולתי לראות אותם ביחד ונסעתי לבית ההורים ללמוד. לא היה שם אף אחד. ארבעה קירות. הייתי קמה בבוקר ונוסעת ל'הדסים' ולא היה אפילו מי שיגיד לי בהצלחה במבחן. גם לא צילצלו בערב מניו־יורק כדי לשאול איך היה".

כשהיתה בסוף כתה י"ב נפטר פרופ' אשרמן, אבי אימה. "התקשרתי אליהם לניו־יורק. הרי היה צריך לדאוג לסידורי הלוויה ושאר הדברים. שאלתי אותה מתי הם באים. היא ענתה לי שאם היא תבוא עכשיו, כל השנה שהשקיעה תרד לטימיון, והיא תצטרך לחזור לניו־יורק לעוד שנה. אם היא לא תבוא, היא תחזור בעוד שלושה חודשים. היא שאלה אותי מה אני מעדיפה. בטח שהעדפתי שתישאר עוד שלושה חודשים ותחזור, ולא תיסע עוד פעם. אז להלוויה של אבא שלה היא לא באה".

"גיליתי שכל החיים אני עושה דברים כדי שיאהבו אותי. כמו שרציתי תמיד, כילדה, שיאהבו אותי. והשתדלתי עוד. וזה פשוט לא הצליח לי".

בבוקר הראשון לאחר שסיימה את "הדסים" התעוררה בדירת הוריה, והסתכלה בחרדה על הקירות ואמרה: "הרי אין לי עכשיו לאן לחזור".

לחזור?

"כן. לחזור. הבית שלי היה בהדסים. לשם הייתי חוזרת".

אחרי חודש נסעה לאנגליה. בצבא ריללו באותה שנה את מחזור המתגייסות והיא נסעה ללמוד ספרות אנגלית בלונדון. אחרי שנה חזרה לארץ ועברה לגור לבד. היא הכירה בחור, שלאחר זמן קצר התגלה כחולה נפש. הוא אושפז ב"איתנים" והיא היתה נוסעת לשם כל בוקר, דופקת על השער ונכנסת אליו. למחלקה הסגורה. הוריה, היא אומרת, היו מיואשים. אמה בקשה מידיד שלה, לוי לוי, להשגיח על הילדה. לוי לוי, שהיה אז מנהל מחלקת הפרסום ב"העולם הזה" ומבוגר מדניאלה ב־15 שנים, לקח על עצמו את התפקיד

(המשך בעמוד הבא)

(המשך מהעמוד הקודם)

ברצינות רבה. תוך זמן קצר התפתח ביניהם רומן של חמש שנים שבמהלכו נולדה לי. באותה תקופה ניתקו הוריה כל קשר איתה.

לוי, שחי בנפרד מאישתו, עבר לגור עם דניאלה בבית בהרצליה. הם עשו נסיונות לקנות בית באיזה מושב אבל שום מושב לא היה מוכן לקבל אותם כזוג לא נשוי. הם החליטו לרדת מהארץ, לאמסטרדאם. דניאלה נתנה הוראה למכור ניירות ערך, פדתה אותם והתכוונה להמירם בדולרים. היא נעצרה בחשד שרכשה 80 אלף דולר במטבע זר. שבועיים ישבה בכלא באבו־כביר, ושבועיים בנווה־תרצה. לוי נסע בינתיים להולנד וחיכה לה שם. המשפט נמשך שלושה חודשים.

"זה עצוב וכואב שחיי משפחת דיינור הלכו פארש, שהכל התפשל על מזבח יהדות העולם. מה הבת שלי עשתה רע שלא מגיע לה סבא וסבתא? ואין לה, כמו שלי לא היו אמא ואבא".

בסיום המשפט ניגזרו עליה שלושה חודשי מאסר בפועל, ו־7500 לירות קנס. התביעה עירערה בבית־המשפט המחוזי על קולת העונש. בינתיים נשלחה דניאלה לעבודות חוץ בנפה הצפונית של משטרת תל־אביב, במקום למאסר. אחר־כך נסעה ללוי לאמסטרדאם.

"מצאתי אותו גר בבית יפה. מחכה לנו, לי וללי. באתי להיפרד ממנו. ידעתי אז שאסור לי להמשיך את הקשר איתו. הזמן שלא היינו ביחד, הריחוק, העובדה שלא קיבלתי ממנו עזרה בתקופה הקשה הזו גרמו לי להבין שהקשר הזה לא בשבילי. בינתיים היה המשפט במחוזי. התביעה זכתה. קיבלתי שנת מאסר בפועל או 100:000 לירות קנס. עירערתי בעליון והפסדתי. תוך 48 שעות הייתי צריכה להשיג את הכסף או ללכת לבית־סוהר. והרי היתה לי אז ילדה בת שנה".

דניאלה מכרה את הרכוש האחרון שהיה לה, חלקת אדמה שירשה מסבתה. "הייתי אז בת 23, עם ילדה, בלי הורים, שבעצם לא היו לי אף פעם, ובלי חברים, שבעצם לא היו לי אף פעם. היינו לבד בעולם. אני ולי".

עוד כשהיתה בהריון, היא אומרת, הבינה את גודל האחריות. וכשחזרה מהולנד, החזיקה בידיה את לי. "היה ברור לי שאף אחד לא ירצה להסתכל עלי. שאני כשלון. שאני לא יפה ולא חכמה. עובדה. הורי לא רוצים אותי, חברים אין לי. לימודים לא למדתי מספיק. אבל ידעתי שאני לא יכולה להרשות לעצמי לצלול. בגללה. ידעתי שיש לי ילדה קטנה שאני צריכה להאכיל".

אף פעם, גם בשעות הקשות ביותר במהלך 15 השנים שגידלה את לי, לא עלה על דעתה לשלוח אותה למוסד, או לקיבוץ. "מבחינתי, לשלוח ילד למוסד או לקיבוץ זהו כשלון טוטאלי. זוהי הרמת ידיים. זו חכמה קטנה מאוד לעשות ילדים ואחר־כך לשלוח אותם למקום שבו מישהו אחר יגדל אותם. ואת הילדה הזו רציתי מאוד. אני רוצה עוד ילדים. להקים משפחה חדשה, בדרך שלי, זו היתה השאיפה שלי. זה היה צורך. צורך גופני ממש. בטח שקשה לגדל ילדה לבד. אבל איך אפשר לשכוח כמה רציתי בה, ולשלוח אותה לפנימיה? אז היו לי הרבה שיחות עם הכרית בלילה. גם עכשיו יש לי לפעמים. אבל בבוקר קמים, ויש יום חדש. והכל יותר בהיר".

דניאלה אומרת שלבתה, ללי, היא חייבת את כל ההצלחות שלה, את כל ההישגים. "היא היתה הסמן הימני שלי. תמיד התיישרתי לפי הקו שלה. התנהגתי כמו שחשבתי שהיא היתה רוצה לראות את אמא שלה. וזה כולל מערכות יחסים עם אנשים, הצורה שבה סידרתי את הבית שלנו, הסדר, הנקיון, ההקפדה על אוכל מבושל. העובדה שניצמדתי ללוח־זמנים צפוף, שרציתי להתקדם ולהצליח, כל אלה היו בראש ובראשונה כדי שהילדה הזאת תהיה גאה בי".

נינה דיינור. דניאלה אומרת על אמה: "גם אותה אי־אפשר לשפוט. היא שהכירה אותו כשהיה אוד מוצל, שלא היתה שם מעולם ועברה תהליך מוחלט של סימביוזה. וזה בכלל לא חשוב שהיא לא היתה באושוויץ".

היא התחילה כמזכירה בסוכנות ביטוח. עבדה כמזכירה אישית של רות דיין, היתה עוזרת למנכ"ל של מלון "לרום" והגיעה לדפוס "לוין אפשטיין". שם עבדה ארבע שנים ולמדה את מקצוע הדפוס. כשהקימו את חברת "איתן תקשורת" – החברה־האם של רשת המקומונים "רחוב ראשי" – קיבלה תפקיד של מנהלת רכש וכוח אדם, הקמת המשרדים וציוות האנשים. כשהחברה התפרקה, הצטרפה דניאלה ל"הר ארצי" כאחראית על השיווק. אז התקשר אליה המו"ל אהד זמורה וביקש להיפגש איתה. "באתי ונפגעתי".

ארבע שנים עבדה בהוצאה לאור "זמורה ביתן" כמנהלת ההפקה של ההוצאה. בפועל, היא אומרת, בעצם ניהלה את ההוצאה. איפשרה לבעלים להתפנות ליצירת קשרים ותווים חדשים כשהיא לוקחת על עצמה את הטיפול בכל הצדדים הטכניים של העסק. כשהגיעה, הוציאו שם חמישה ספרים חדשים בחודש. כשעזבה, כבר יצאו 15 ספרים חדשים בחודש.

"זה היה רק טיבעי", היא אומרת, "שהגיע הזמן שאתחיל לעשות לביתי. לבתי, בעצם. שום משכורת שהיו משלמים לי לא היתה יכולה להיות תמורה לתפוקה וליכולת שלי. החלטתי שאם אני רוצה להתקדם גם מבחינה כלכלית, אני צריכה להקים עסק משלי".

בחודש מרס האחרון, בפתח משרד יפהפה, תלתה שלט: "דניאלה דיינור מוציאה לאור בע"מ". "למרות הקשיים החלטתי ללכת על זה ללא שותפים ומשקיעים, וללא התחברות כספית לשום גורם. הייתי חייבת ליצור מערכת מקבילה שתזרים בינתיים כספים עד שאעמוד על הרגליים. פתחתי חברת הפקות – דניאלה דיינור הפקות בע"מ – שנותנת שרותי הפקה למו"לים אחרים. וישנם כבר כמה שמשתמשים בשרותי".

"בגיל 18 קיבלתי ממנו טבעת שהיתה שייכת לדניאלה ונדרתי נדר שלא אוריד אותה מהיד. זה לחיות עם ההרגשה שאת גילגולה של דניאלה ההיא, מ'בית הבובות'".

התמורה הכספית שהיא מקבלת בעבור הפקה מאפשרת לה להתחיל לטפל בהוצאה שלה. אבל על סמך הנסיון שצברה ב"זמורה ביתן", היא לא מרשה לעצמה לקנות זכויות של ספרים שהיא אוהבת ו"להשפריץ" אותם לשוק. היא בודקת קודם כל את האפשרות להתחבר לחברה מסחרית גדולה ולמכור לה את המהדורה הראשונה מראש, כמו למשל ל"שופרסל" שקנה מהדורה שלמה של ספרי בישול. מה שחשוב לה, אומרת דניאלה, זה לא למכור לוקשים ללקוחות שלה – כי לוקשים אפשר למכור רק פעם אחת – ולהוציא את הספרים ברמה שהיא חושבת שספרים צריכים להיות. ולהקפיד על עמידה בלוח זמנים, בטיב המוצר ובהתחייבויות שלה לאנשים.

היא עובדת משבע בבוקר עד שבע בערב. הטלפון במשרד לא מפסיק לצלצל. כמה פעמים זו תהיה לי. "זה היה מסע־חיפוש מפרך אחרי מטפלות", היא אומרת. "הרי גם בגלל המצב האובייקטיבי וגם בגלל האופי שלי, השקעתי הרבה מאוד בעבודה. הילדה היתה הרבה בלעדי".

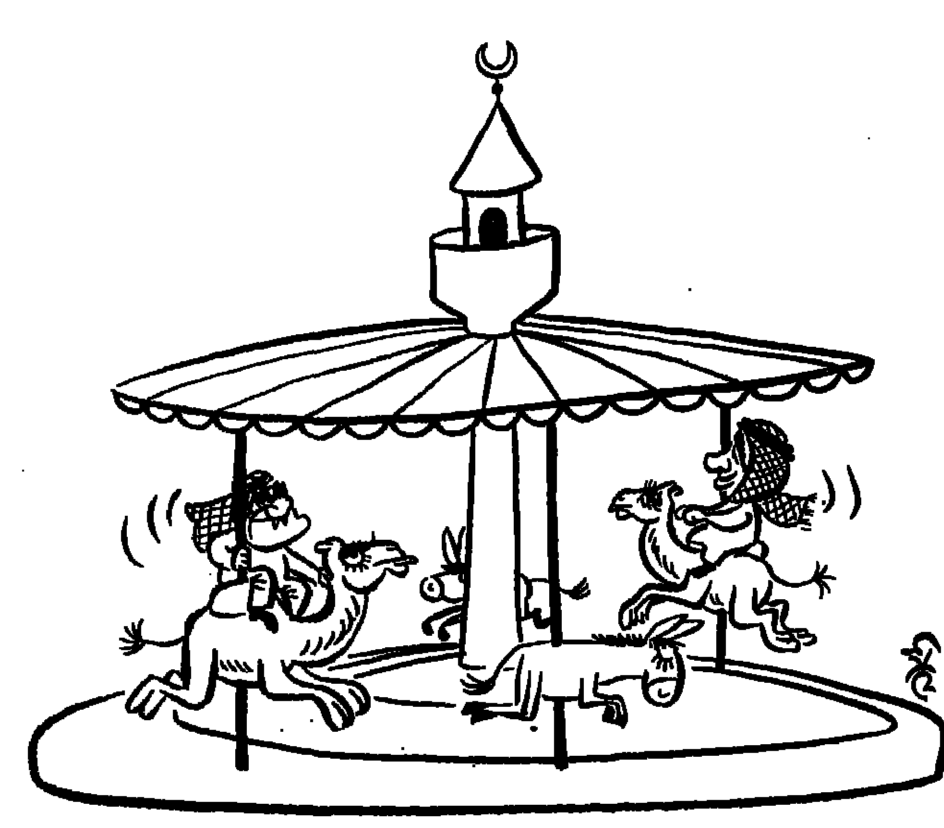
איזה ילדה היא לי?

"קודם־כל היא ילדה שמחה. וזה הרי דבר נהדר. היא נזהרת מאוד מלומר שהיא ולי, בת 15

(המשך בעמוד 98)

יהונתן גפן

באוזני ילד פלשתיני

בוא הנה ילד, תעאל און, יא־סאלים... ותוריד את האבן, שים בצד. תבוא הטלוויזיה, תז־רוק... בוא, שב על הטאייר השרוף הזה וקח לגימה מהעראק, אתה כבר בן 15... לא, אני לא עיתונאי, ולא חייל ולא שב"כ... אני סתם אחד שהולך לעזה מדי פעם... ויש לי שאלה אחת שכבר הרבה זמן אני רוצה לשאול אותה, יא סלים, יא אחי, בחיאת־דינאק, שוף לי ישר לתוך העיניים ותגיד לי האמת, יא־סאלים, ככה בינינו, כשאף אחד לא שומע: אתם באמת רוצים מדינה? זה רציני, יא־סאלים?

אתם יודעים איזה צרה זה מדינה? תאמין לי, יא סאלים, בחיאת אללה, העונש הכי גדול שאנחנו יכולים לתת לכם זה מדינה משלכם... יותר טוב לקבל כל יום שמונה פעמים ביום נאבוט על הראש מאשר לקרוע את התחת בשביל מדינה. תראה אותי, יא־סאלים, בן ארם עם מדינה. אתה לא רוצה להיראות ככה, נכון?

בהתחלה יהיה לכם אולי איזה שבוע של יופי של מדינה... עצמאות, המנון, דגל... חרות א־חול מאניוקית... מולדת עם קבלות... אבל מהר מאוד אתם תרקבו, יא סאלים, כי מדינה זה דבר שמתעייף מהר... מהר ילך לכם הכיף... תהיה לכם עלייה המונית, אחר כך ירידה המונית... אחר כך ארבעים אחוז מהמדינה החדשה שלכם יעבוד בניו־יורק על מונית...

ואתם תבכו: איפה טעינו, אינעאל־דאבאק? איפה הלכו הימים ההם שבכאפיה היה חור, תרקנו בקבוקים בעזה, וחטפנו בומבות מגולני, ולא היה יום בלי איזה איניתפאדה קטנה... וחיכינו למולדת... ומי כמונו יודעים שהכי כיף זה לשאוף... אז קח עוד שאכטה מהמרד הסימפטי שלך, ואל תמהר כל כך... עוד שום מדינה לא ברחה לאף אחד...

אתם תתגעגעו לזמנים האלה... ומהיום הראשון של המדינה אתם תיכנסו לנוסטלגיה דביקה ותשירו כל שנה, ביום העצמאות שלכם, סביב משואת הטאייר הבוער:

"היו בקבוקים, איך אבנים זרקנו,
היו בקבוקים, כל בוקר נעצרנו...
עכשיו דבר אין להכיר,
במקום מתנה בליטה יש פה עיר,
אולי בוכות אותם בקבוקים..."

ואתם תשתו כל יום שלושה בקבוקי עראק ותיבכו: לאן הלכו כל החלומות שלנו, אינעאל ראבאק? יהיה לכם ראש ממשלה, כמו שלנו, שיודע הכל יותר טוב מכם. אחר כך שני ראשי ממשלה ומאה שרים שכל הזמן עפים באוויר להדק יחסים עם הגולה, כל ארבע שנים ידפקו לכם בחירות, ושלושים מפלגות יעמדו בתור לשקר אתכם... כי זה דמוקרטיה, יא־סאלים... הדמוקרטיה כולה זה כסא שמחפש תחת... ויהיה לכם ממשלה וכנסת וקאבינט וקיבינימאט, מה אתם צריכים את זה?...

ובכל פעם שתעשו חוכמות יעשו לכם אינפלציה או מלחמה או שניהם ביחד, אז תוריד את האבן הזאת, יא סאלים, יש פה מספיק אבנים... תבוא הטלוויזיה – תיזרוק ותיכרת... ושוף לי בעיניים, ותגיד: אתם באמת רוצים מדינה? לא עדיף להמשיך ככה, יא סאלים?...

עכשיו אתם ג'אבארים, רצים עם כאפיות על הפנים והעולם אוהב אתכם... אבל תהיה לכם מדינה, העולם יזיין לכם את הצורה, כי העולם אוהב מאבקים, אבל שונא מדינות...

ופתאום יהיה לכם שמאל וימין, וקופת חולים, וקופת מתים, ושכיתות של מרדימים, והפגנות בכיכר מלכי ישמעאל... ויהיו לכם עשירים ועניים, עשירון עליון, שלוש שנים צבא ומאה שנה מילואים, וחילוניים, ודתיים שיכריחו אתכם לאכול מצות ברמאדאן, ויעשו חוק מיהו ערבי, ומיפלגת האיסלאם הלאומית תהיה לשון המאזניים... אתם תירצו לברוח, יא־סאלים, אבל לא יהיה לכם לאן, כי אנחנו נהיה שם...

ואתם תפסיקו לעבוד, כי יהיה לכם כח עבודה זול של יהודים... תישכחו מה זה עבודת כפיים, כל היום תטלפנו לבורסה ותגדרו חישגדים... והזקנים יגידו: לא לילד הזה התפללנו, אבל הילד כבר יהיה ספקולנט־צמרת, ואתם לא תוכלו לעצור את המדינה הרקובה שלכם... ואמריקה תתמוך בכם עם כל הלב, כי אין כמו אמריקה לתמיכה במדינות רקובות... אתם תעשו כל מה שהיא תגיד... תהיו עוד כוכב על הדגל שלה... אתה עוד רוצה מדינה, יא סלים, אחי, או אולי אתה רוצה לישון על זה לילה?

...ואם זה לא מספיק לכם, תהיה לכם גם טלוויזיה ממלכתית, כל ערב מבט לחדשות... שוף אל אמבה... עם רשימת האסונות והתועבות של היום שעבר... וסיכה למסיבה, האפלה לפאשלה, וממני יא־עיני, וחיים שכאלה בשמונה המשכים עם יאסר עראפאת... וסוף ציטוט... שעה עם מחמור דרוויש... ואם זה לא מספיק לכם, תהיה לכם גם דראמה מקורית... אני רואה שאתה כבר לא כל כך מחייך, יא־סאלים... תהיה לכם סידרה מצחיקה כזאת, "מאש"ה"... הנה, פתאום אתה נראה לי ממש חיוור...

אז תחשבו טוב אם אתם באמת רוצים מדינה, כי אם מתחילים עם מדינה, אי־אפשר לגמור... מדינה זה מתנה לכל החיים, כמו תקליט... את המדינה הזאת לא תוכלו להפסיק...

אז קחו את הזמן שלכם, קחו גם את הזמן שלנו...

לא, עוד אל תזרוק את האבן הזאת, רק עוד רגע, יא־סאלים... מדינה הם רוצים... תאמין לי, יא־איבני, מותרבין קטן שלי, אתם תירצו למות – ולא יהיה בשביל מה... אז יסדרו לכם ככה כל כמה שנים מלחמה למען השלום, בהתחלה מלחמות ברירה, אחר כך מלחמות אין־ברירה, אחר כך סתם מלחמות על כלום... ואחרי כל מחדל יקומו לכם תנועות מחאה עם שירי שלום בין המלחמות... ותבוא גזן באמה לשיר ליהודים המסכנים שככשתם... בגלל המירמור תהיה לכם אחול־מאניוקי של ירידה, ודיונים ברדיו ובעיתונים: איפה טעינו? מה לא עשינו? מה קרה לחזון מדינת הפלשתינים?... איך כל־כך מהר כבה הטאייר שלנו הבוער?...

ואז, יא סאלים, אחי המדוכא, אחרי שתהיה לכם כבר הרבה הרבה מדינה, ילבלבו גם אצלכם כמה ניצני פאשיזם תרשים ורעננים... כל מיני חומיניסטים יקחו את החוק לידיים, וכשהיהודים שנשאיר לכם בשמחה בקרית־ארבע ובאריאל יתחילו לזרוק אבנים... אתם תגידו בהתחלה שזה זמני, אבל לאט־לאט תבינו שהיהוד התחילו מדי אורחי... איזה מאניאק ערבי ממצמץ יציע לגרש את היהודים, ותתחילו להרביץ לתושבי השטחים היהודים, ולהזמין את הקוסם מארץ שולץ שיעשה פה סדר... שיתן פיתרון נקשר למצב של היהודים המוחזקים...

וככה, יא־סלים, אתם תרקבו ותסתאבו לאט לאט, ממש כמונו, עד שתגיעו בשעה רעה לחגיגות הארבעים, עם זמרת וזמר ששרים בהתנדבות שלפעמים הם שנים... וזמרות לאומיות ותיקות שרוכבות על נגמ"שים באצטדיון בעזה... ואתם תלכו להקיא, ולא יהיה לכם איפה... אז בשביל מה אתם צריכים את כל הכאב־ראש הזה, יא־סאלים... תראו אותנו, איך אכלנו אותה במדינה, והיום לא תמצא פה אחד שלא מתגעגע לימים של המאבק על המדינה... אז תנשום את הגז, ותפסיק לצעוק מולדת, יא־סאלים, ואם אתה רוצה עצמאות, אז הנה, תיקח את העצמאות שלי, אני לא צריך אותה יותר, רק צרות היא עשתה לי... לך תהיה עצמאי, ואני חוזר להיות שכיר... ואז נראה מי יזרוק פה אבנים על מי...

...תאמין לי, יא־סאלים, זה רק צרות, מדינה... אני מצטער שגנבתי לך חצי שעה מהזמן של האיניתפאדה, אבל אני בטוח שנתתי לך חומר למחשבה... עכשיו אני רואה שבאים מהטלוויזיה של הא. בי. סי., אז יאללה תעשה כאילו אתה זורק עלי אבן ואני אעשה כאילו אני בורח...

מה־א־סלאם, יא־סאלים אחי!

הכבשה האדומה של משפחת קרליבך

אמיל קרליבך, בן 74, עיתונאי, קומוניסט, יהודי. [לא] ציוני. אחד מגיבורי השוא[ה] אבל לא ישעו כאן עצים ע[ל] שמו. על כיס בגדו של מ[י] שהציל מאות יהודים בבוכנוואלד תפור מגן־דו[ד] שמורכב ממשולש צהוב ע[ל] משולש אדום. במקרה של[ו] היהדות היתה סימן היכ[ר] חיצוני כלפי הנאצים. הזדהותו הפנימית היתה, ועודנה, עם הקומוניזם. לישראל הגיע לסימפוזיו[ן] למען חופש העיתונות כנצ[יג] איגוד עיתונאי גרמניה המערבית. "אני מניח ששלחו אותי בגלל יהדו[תי] בגלל שהשם קרליבך או[מר] כאן משהו, ובזכות עבר[י] כלוחם בנאצים"

מאת חלמה אדמון

הוא יודע שהוא שנוי במחלוקת. קומוניסטים אינם רגילים להשתכשך בשלוליות חמימות של קונצנזוס. אמיל קרליבך, עיתונאי מפרנקפורט, קיבל על עצמו בנעוריו את הריתוק מהמשפחה (ולא רק ממנה) עקב פעילותו ודעותיו, והשנים רק הוסיפו הזמוד לתחושות המלוות את מי שמעורר התנגדות עזה. "אני הכבשה האדומה של המשפחה".

הוא בן 74, עירני ושופע תכיבות, מטייל בעולם במסעי שליחות מוסרית, פוליטית ומקצועית. לישראל הגיע בשבוע שעבר כדי לקחת חלק בסימפוזיון למען חופש העיתונות, כנציג איגוד עיתונאי גרמניה־המערבית. בעיניו נח חיוך קונדסי כשהוא אומר: "אני מתאר לעצמי ששלחו דווקא אותי בגלל יהדותי, בגלל שהשם קרליבך אומר כאן משהו, ובזכות העבר שלי כלוחם בנאצים".

בגילו, עם מודעות חריפה לעצמו ולסביבה, נח שיעמום מתוק על מה שהוא יודע על החברה האנושית. שיחתו במשך השבוע היתה תערובת לא מסודרת של עובדות חיים טראגיות והרואיות, הצהרות פוליטיות שחוקות, צחוק עצמי, גילויים סבלניים של הבנת מורכבות האדם.

קרליבך היה כנראה אחד מגיבורי השואה, אבל בישראל לא ישעו עצים על שמו. אישיותו הקונטרוורסאלית מנעה את הזמנתו לפני כמה שנים לכנס של שרידי מחנה הריכוז בוכנוואלד. האיש היה מציל של מאות יהודים במחנה, אבל הוא עשה זאת בתוקף היותו היהודי הבכיר במחתרת הקומוניסטית ששלטה בחיים הפנימיים של בוכנוואלד. יש דברים, כמו נטיות פוליטיות, שאינם נסלחים לעולם.

קרליבך הזה, בניגוד לרוב ענפי המשפחה הרחבה והמכובדת, מעולם לא היה ציוני. הוא רואה בגרמניה מולדת, הוא מתייחס לפרנקפורט כאל הבית היחיד, ובדמדומי חיים שהוקדשו לפעילות ציבורית יהיה זה אופייני לגביו שהוא לא יבחין, או יהיה אדיש, ואולי רק יתגאה בכך שבישראל מתייחסים בעיקר לקומוניזם שלו.

"בפחד מפני הקומוניזם יש הרבה היסטריה, אבל אני בכלל לא חש מוקף שינאה. אני מוקף בסולידריות גדולה. זכיתי להכיר אנשים נפלאים. למה שאעבור למזרח גרמניה? הבית שלי בפרנקפורט. שם נולדתי, שם נאסרתי, שם גם אמות".

תקומה מנרל, בתו של עזריאל קרליבך, מייסד "מעריב", לא זוכרת שנאמר לה משהו מפורש בנוגע לזלזול הסוטה במשפחה. "אבל קלטתי בתחושה שאל הקרליבך הזה לא מתקרבים. שהוא קומוניסט. אני חושבת שאבא מעולם לא ניפגש איתו".

עזריאל קרליבך נפגש עם אמיל קרליבך פעם אחת, ב־46'. פגישה שכנראה לא נרשמה בזכרונותיו וגם לא סופרה לילדים לפני השינה. אמיל זוכר אותו במדים של הצבא הבריטי. הוא בא לשאול לשלום הקרוב־הרחוק. סבו של אמיל והאבא של עזריאל היו אחים, והרעב לאיחוי הקרעים אחרי המלחמה הוליד את המיפגש הנשר.

אמיל: "לא היה בינינו הרבה משותף. הוא היה ציוני ואני הייתי קומוניסט. אמרנו שלום, שלום. הוא שאל אותי איך אני מרגיש, אמרתי: כסדר גמור, ונפרדנו. יותר לא ראיתי אותו. אחר־כך שמעתי שהוא עיתונאי מפורסם בעיתון ניכבד".

כשהיה ילד, נישלח אמיל (נורכרט בפי המשפחה) לבית־ספר יהודי דתי: אביו היה סוחר, דווקא היחיד מבין הרבה אחים שלא היה דתי, אבל הוא רצה שבנו יקלוט יהדות. הבן ראה בכך כפייה, שנא כל רגע, שכח את כל המלים העבריות שהרביצו בו. המרדנות היתה לחלק מאישיותו: מרדנות לא אלימה, מין עיקשות מחוייכת ללכת בדרך עצמאית. בגיל 14 החליט דווקא כן להיות דתי, מפני שאבא היה חילוני.

הוא זנח את הגחמה הזאת כשהתרחש מה שהוא רואה כציוד־דרך בהתפתחותו: ההוצאה להורג של סאקו ונצטי בארה"ב. "חוש הצדק שלי התעורר. התחלתי להתעניין בתנועות הפועלים בעולם. עברתי מקריאת ג'ק לונדון ואפטון סינקלר ל'קפיטאל' של מרקס. הייתי בן 16, הבנתי מעט מאוד מהספר הענק הזה, אבל הייתי מוקסם".

בתחילת שנות השלושים, עם נביטת התנועה הפאשיסטית, הצטרף לנוער הקומוניסטי. מכאן ואילך יהיה מעורב כל חייו, באופן פעיל ובקו החזית, במלחמה בפאשיזם. במאי 33' נאסר לראשונה, כשנתפס מחלק כרוזים נגד המישטר. הוא שוחרר כעבור שלושה שבועות ופגש בבית אב רותח מזעם. "אין לי עניין בצעיר קומוניסטי בבית", הבהיר קרליבך האב, "אתה מסכן את כולנו. אתה חייב להסתלק מכאן וללמוד מקצוע". למרות רצונו, נישלח לעיר מץ בצרפת. "אבל לא הייתי מוכן לחיות כפליט. רציתי להמשיך במאבק נגד הנאצים בגרמניה, והתגריתי בשלטונות הצרפתיים עד שגרשו אותי משם".

בבית נפערה תהום בין האב לבנו. לבן היתה תחושה שהוריו, ולא רק הם, אינם רואים את הסכנה האיומה המתרגשת לבוא. "חיפשתי עבודה כשוליה בבית מלאכה כדי שתהיה לי אפשרות להמשיך בפעילות המחתרתית, ואבא היה מתווכח איתי שלהיות פועל במוסך זה נחות מדי בשבילי. היתה לי הרגשה שהשיחות על המשך לימודים, על הצטרפות לעסק שלו, מנותקות מן המציאות המאיימת מסביב. אבל כמו אבא היו עוד רבים. ואני לא מתכוון רק ליהודים".

בינואר 34' נאסר שנית. פסק־הדין קבע שלוש שנות מאסר, אבל החופש לא בא אלא 11 שנים מאוחר יותר, לאחר המלחמה. בתי־הכלא הפוליטיים שפכו אותו לדאכאו ("עובדה שאיש לא טרח להבליט עד כה: באפריל 37' היו בדאכאו רק 200 יהודים"), ואחר־כך לבוכנוואלד, לגורל המשותף ליהודים ולקומוניסטים. כשראה את אביו אחרי ניתוק של שנות כלא, עמד לפניו אסיר חולה בבוכנוואלד. זה הקטע בסיפור שבו אמיל קרליבך שותק. המלים שהוא לא אומר מכווצות את שפתיו. קרליבך האב סרב להיעזר בקומוניסטים. אמיל התחנן לפניו שיאות לקבל טיפול. אנשי המחתרת הקומוניסטית איישו תפקידים גם בבית החולים במחנה. האב מת בגאוותו. אמיל: "אנחנו משפחה של ראשים קשים".

הראש הקשה שלו יצר שריד־שואה שונה מן המוכר. אמיל קרליבך לא מדבר על "שואה". הוא מדבר על "מלחמה". התאורים שלו אינם מתעכבים על זוועות, אלא על שיטות התחמקות מן הנאצים. אין בו תחושת השפלה שאינה נרפאת, כי אם גאווה על היום שבו שחררו אסירי בוכנוואלד את עצמם ולקחו יותר ממאתיים נאצים בשבי, לפני שהגיע הג'יפ האמריקני הראשון. הוא מספר על אירועי מחנה הריכוז כמו שחיילי המארינס מספרים על הפלישה לנורמאנדי. "יש הבדל עקרוני בין מי שעבר את המלחמה כקורבן לבין מי שעבר אותה כלוחם. אני הייתי לוחם".

קרליבך לא ראה עצמו כלוא בידי הנאצים כיהודי, אלא כקומוניסט. כשהוא מגיע לישראל הוא מוציא מהמזוודה חלק עליון של חליפה מבד משובח. האריג צבוע בפסי אפור־כחול, על כיס המקטורן תפור מגן דוד. משולש צהוב על משולש ארום. גם יהודי וגם קומוניסט. קרליבך תולה בארון מארחיו את חליפת היצוג שלו, מדי אסיר, כמו צנחן את דגמתו.

במקרה שלו, היהדות היתה סימן היכר חיצוני כלפי הנאצים. ההזדהות הפנימית שלו היתה, ועדיין, עם הקומוניזם. הוא לא ניסה להסתיר את יהדותו, ובמחנה הריכוז ראה בה פתח לסולידריות עם קבוצת אסירים שאפשר לסייע להם. אבל בתום המלחמה, כשחזר לפרנקפורט והקהילה היהודית המקומית רצתה לאמץ אותו אל חיקה אמר: "לא, תודה. אם תזדקקו לעזרה, אני כאן. אבל לא אהיה מעורב בחיי הקהילה".

הוא כבר היה בישראל. ביקור קצר לפני כמה שנים, בתפקיד, כרגיל. כסגן נשיא אירגון אסירי בוכנוואלד בא לחנוך לוחית זיכרון לוויליאם המאן, גרמני שלימד גרמנית את הילדים שהובאו לבוכנוואלד. מורה שהצליח להסתיר את המוצא והגיל של 800 תלמידים. עוד שיטת הצלה שהומצאה ע"י המחתרת הקומוניסטית בבוכנוואלד. קרליבך עלה אז לירושלים תוך התבוננות סקרנית בנוף, הוא נוסע בישראל כתייר, לא כמתרפק רומנטי. הוא אוהב לנסוע. היה במזרח הרחוק, באמריקה הצפונית והדרומית, בסקנדינוויה, בריה"מ.

(המשך בעמוד הבא)

בגלל הרצח הכפול

אמיל קרליבך, עיתונאי בפנסיה, סגן נשיא אירגון יוצאי בוכנוואלד, חבר הנהגת המפלגה הקומוניסטית במערב גרמניה, חבר מערכת העיתון "דויטשה פולק צייטונג", חבר מערכת "די וולד בונה", כותב לעיתונים קומוניסטיים אחרים. בקיץ 45' יסד וערך את העיתון "פרנקפורטה רונדשאו". כעבור שנתיים פוטר במסגרת טיהור העיתון מקומוניסטים, בתחילת המלחמה הקרה.

חיבר כמה ספרים. "היטלר לא היה תאונה" (על הקונספירציה בין היטלר ומיפלגות האופוזיציה, לצורך הטעיית האמריקנים, הבריטים והצרפתים. הספר ניקנה בתוך ימים ספורים ומאז נעלם מן השוק). "מסע דרך הבולשביזם" (זכרונות עיתונאי). "צנזורה בלי מספריים" (על שתי שנות הרווחה המסויימת לתקשורת תחת השילטון האמריקני). באוקטובר ייצא לאור כרך ראשון בטרילוגיה האוטוביוגראפית שלו. שם הספר: "הרצח הכפול", על שם נקודת המיפנה בנעוריו, ביום שבו הומתו סקו וונצטי. אף ספר שלו לא תורגם לעברית או לאנגלית.

אמיל קרליבך: "מבוכנוואלד אני זוכר את החברות. זה הציל את חיי וחיי רבים אחרים. למדתי שם שאנשים בלי נשק, בלי כוח פיזי, מורעבים, יכולים להכיל כוח אם הם מאוחדים ברצון, אם יש להם מטרה והם יודעים מה לעשות".

4186

צילמה: אירית ויינברג

(המשך מהעמוד הקודם)

פעם אחת היה בקליפורניה, לצורך ביקור אצל אתותו האנטי־קומוניסטית. אוסטרליה חביבה עליו במיוחד: "שם אני מרגיש את היעדר המסורת הפיאודלית. ארץ נטולת היראכיות. אם הייתי בן 19 הייתי בוחר לגור שם, או בסיביר. סיביר יפהפיה. המרחבים, היערות".

בסיביר, אמרתי לו, יש מחנות מעצר. מכאן פירסומה בעולם.

"בתי סוהר יש בכל העולם", ענה האיש, כאילו כבר הגיב על ההערה הזאת בעבר, "גם בישראל יש בתי סוהר. בשביל אסיר שום ארץ אינה נראית יפה".

גם בביקור הקודם טילפן למכריו כאן, ותיקי המחנה. הם באים לפגוש אותו מתוך הערכה, עניין משותף בעבר, חברות מתמשכת באירגון הבינלאומי האנטי־פאשיסטי. אבל לקרליבך אין קשרים רצופים, הדוקים, עם ישראלים. אין לו כאן כתובת משפחתית מובנת מאליה, חמימה.

האיש אינו מחפש כתובת כזו. נועם הבדידות חביב עליו. בכלא שלפני מחנה הריכוז שהה חודשים רבים בבידוד, כאסיר מסוכן ("את יודעת, אנחנו הקומוניסטים, מסוכנים, אוכלים ילדים"). הוא השתלט על השפה האנגלית באותם חודשים תוך קריאה של ספרי בלש אמריקנים, כצורת בילוי זמן יחידה. כשרצו להעביר אותו לכלא אחר, לחדר עם עשרות אסירים, ניסה להתנגד. "היה לי נוח לבד. זה לא נחמד להיות סגור בחדר עם הרבה אנשים שאתה לא מכיר ולא רוצה להכיר". ניסוחים שהם בגדר פינוק שטוי למי שעבר גם כמה ימים מתחת לריצפה של בלוק במחנה ריכוז, כשמאות קבקבי עץ מקישים על ראשו.

השבוע התאכסן בדירה של אנשים שהתנדבו לארח אותו בימי הכנס. הוא לא הכיר אותם לפני־כן. בחודש הבא הוא עתיד לעבור ניתוח לב בשוויץ. אשתו נפטרה מסרטן לפני שבע עשרה שנים, ובתו, רווקה קומוניסטית בת 33, לא תעזוב את פרנקפורט כדי לשבת ליד מיטת המחלה שלו. "ולמה שהיא תבוא?", הוא תמה.

מי שרגיל למשפחתיות היהודית הדביקה יתקשה לעכל את אורחות חייו של האיש. הוא רואה בשליחויות העיתונאיות והפוליטיות שלו גם תחביב. התחברויות שלו נובעות רק מתוך העניין המשותף. רוברט ביכלר מלהבות־חביבה היה אחד מן הילדים שניצלו במחנה הריכוז: "יש לנו יחסים קורקטיים. למרות השוני בהשקפת עולמנו, אני מעריך אותו. הוא אדם חיובי מאוד. אבל הקשרים שלנו נוגעים רק לענייני בוכנוואלד".

הקורקטיות נשברת בנקודה שבה מופיעה ההערצה. דולפי סמיילר היה בן 17 כשהגיע ברכבת טראנספורט ממיידאנק לבוכנוואלד. קרליבך הגניב אותו מן הרכבת והציל את חייו. "בבוכנוואלד מצאתי מחדש את האנושיות, אחרי שנים שבהן ראיתי רק חייתיות, טרגדיה וכיעור. הפנים של האנושיות הזאת היו הפנים של קרליבך".

סמיילר, בשואה – שמילוביץ – טס בשבוע שעבר מלוס־אנג'לס לישראל כדי לפגוש את קרליבך. בבוקר יום חמישי דפק על הדלת בדירת המארחים בגבעתיים והתנפל על קרליבך בחיבוק לופתני ונשיקות עזות. קרליבך ספג. "האיש הזה קדוש", קרא סמיילר ונופף באצבעו לעבר אמיל. "אתה מגזים כמו כל האמריקנים", נאנח קרליבך בחיוך קטן.

בראשית שנות השישים נסע סמיילר לחפש את מושיעו. הם ניפרדו זמן קצר אחרי השחרור. קרליבך עזב את המחנה, "כשהציונים התחילו לערוך רשימות מי יעלה לארץ ישראל ומי לא. אגב, אני לא זוכר שמישהו מהציונים היה שותף למאבק בנאצים בבוכנוואלד. עם השחרור הם החלו לפרוח לפתע".

סמיילר היה לאמריקני. כבול לדיאטות בריאות ורכיבה על אופניים לאורך החוף המערבי. כששוטט בפרנקפורט בביקוש אחר קרליבך, ניתקל בחומת שתיקה. האיש ידוע בעיר כעיתונאי ופובליציסט בולט, אך אנשים אינם ממהרים להכריז על חברותם איתו. שמו אסור בהדפסה ביומונים הבולטים בעיר. סמיילר השיג לבסוף איזה מספר טלפון, קרליבך, לגמרי לא נירגש כמוהו, נעתר להפצרות וקבע להיפגש עם הבוקר בקפה "מוסקבה". וכבר אז רצה סמיילר לשאול אותו כמה שאלות עקרוניות בנוגע לציונות.

עכשיו ניסה לגרות ויכוח פוליטי על עתידה של ישראל, וקרליבך קטע אותו שוב. רוברט ביכלר אומר עליו שהוא עיתונאי ממולח, מקצוען שלא יורה מהמותן, לא אומר מה שלא ראוי להאמר. אבל בהימנעות של קרליבך מדיון בשאלות עדינות יש גם לקח של נסיון בן עשרות שנים. חילופי דברים מעין אלה גוררים אחריהם מפל של רגשות עזים, לא תמיד רלוונטיים, וממילא הסיכוי שצד אחד יוותר על עמדותיו, לא קיים.

סמיילר אמר: "תן לי לשאול אותך! אני רוצה להוציא את זה כבר 28 שנים".

"זאת הבעייה שלך", אמר קרליבך. שני האנשים חייכו כמתלוצצים, אבל הקשיחות העדינה של קרליבך היתה מוחשת היטב מול הסערה האמיתית של סמיילר. אם קרליבך הוא קדוש בעיניו, קשה לו להשלים עם חוסר השלמות שלו.

"לא, אבל באמת, אני רוצה לדבר איתך על זה", ניסה דולפי מחדש.

"אם תדבר על פוליטיקה תצא מכאן. אתה מתארח עכשיו בטיפה שלי".

מעמד מוזר. הדירה שבה ישבו שני ניצולי בוכנוואלד, אחד קומוניסט גרמני ושני אמריקני צעיר־לנצח, שייכת לזוג ישראלים שהלכו לעבודה ואינם יודעים דבר על אורחיהם.

"קיומה של ישראל הכרחי. אבל אני רואה סכנה לקיום הזה במלחמה לשינוי גבולות, בשאיפות ההתרחבות. סליחה על ההשוואה, אבל גם אנחנו בגרמניה ניסינו להרחיב גבולות ומליונים נהרגו".

אמיל קרליבך מונה בידי שלטונות בוכנוואלד כראש בלוק. מגמת המחתרת הקומוניסטית היתה לאייש באנשיהם מקסימום תפקידי־מפתח בהנהגה הפנימית של המחנה. היתה להם גישה לבית החולים, למטבח, למשרד. הם גנבו מהנאצים לחם, חמאה, נשק, תרופות. קרליבך: "היה עלינו להגן על החלשים, לנסות לתת להם עבודות קלות. זה היה קשה, כי הפקודה היתה שיהודים לא יעבדו תחת גג, אלא רק בשלג ובקור. היו אז 80 אלף אסירים במחנה. 30 מרדני העבודה היו מאנשינו, והם עזרו לנו בשיבוץ האנשים בעבודה".

"אסור היה גם להכניס חולה יהודי לבית החולים. אבל אני הבאתי לשם יהודים. המגמה שלנו היתה להראות לנאצים כאילו אנחנו מצייתים לפקודות, אבל למעשה להפר אותן. היתה לנו גישה לתעודות של האסירים החדשים שהגיעו למחנה. המזכירות של מפקד המחנה היו קומוניסטיות. אם הגיעה תעודה שהיה מוטבע עליה הקוד: 'לא יועבר למחנה אחר', כלומר – מוות, היינו דואגים להמציא לאסיר הזה תעודה מזוייפת של אסיר שניפטר. גם אני מתתי לקראת סוף המלחמה וקמתי לתחיה כצרפתי".

כשאתה חושב על בוכנוואלד, ואתה מרבה לחשוב על אותן שנים שבין 37' ל־45', מה התחושה המרכזית שלך?

"החברות. אני זוכר את החברות, הקרבה־הדדית. זה הציל את חיי וחיי רבים אחרים. למדתי שם שאנשים בלי נשק, בלי כוח פיזי, מורעבים, יכולים להכיל כוח אם הם מאוחדים ברצון, אם יש להם מטרה והם יודעים מה לעשות".

במעט כל חייך אתה נירדף, מוחרם, שנוא על־ידי רבים בגלל דעותיך. למה לא עברת מעולם למזרח גרמניה? איך אתה חי עם ההתנגדות העזה שמקיפה אותך, הפחד מפניך?

"בפחד מפני הקומוניזם יש הרבה היסטריה. זו מסורת של 70 שנה. אבל אני בכלל לא חש מוקף שינאה. אני מוקף בסולידריות גדולה. אני מרגיש בעיקר שיש לי הרבה חברים, זכיתי להכיר אנשים נפלאים. למה שאעבור למזרח גרמניה? יש לי שם הרבה חברים, אבל הבית שלי בפרנקפורט. שם נולדתי, שם נאסרתי, שם גם אמות".

ברביעי באפריל, 45', כשהרמקול קרא ליהודים להיאסף במיכה, התכנסה ישיבת חרום של הנהגת המחתרת. קרליבך הורה לדיירי הבלוק שבאחריותו לא לציית לפקודות מפקד המחנה, ומיהר לישיבה. "המיתוס מספר", הוא אומר, "שההחלטה נתקבלה אחרי שאני קרעתי מעלי את הטלאי הצהוב. אני לא זוכר שאני עשיתי את זה, אבל מישהו ודאי עשה את זה, וכך הוכרע: לא נילחם, אבל לא נציית לפקודות. מיד אחר־כך ירדתי למחתרת, כי ברמקול חזרו וקראו בשמי להתייצב במשרד מפקד המחנה".

בלוק במחנה לא היה אלא אורווה שנועדה ל־40 סוסים. לדרגשים הערומים שבתוכה נדחסו 1400 אסירים. אמיל שכב מתחת לריצפת העץ של הבלוק. בגבו בוץ, ומעליו נקישות קבקבי האסירים. סמוך לשוק רגלו היה קשור פגיון, אבל הוא ידע שלא תהיה לו הזדמנות להשתמש בו. אחרי חצות התגנב לתוך הבלוק שלו ואמר לאנשים: "עד היום הוריתי לכם מה לעשות. מהיום כל אחד להחלטתו. המטרה העיקרית, לשרוד בכל דרך". במהומה ששררה עם קירבת כוחות בנות־הברית אפשר היה להעז לפעול בספונטניות.

ב־11 באפריל ניתנה פקודת ההתקפה של המחתרת. "שלושה אנשים גזרו את התיל במספרים, שלושה אחרים ירו בקרבינים, שישה אנשים אחרים ניגשו אל הנאצים שנותרו בעמדות מסביב למחנה, לקחו את נישקם ושבו אותם. רובם לא ירו. הם הופתעו ונכנעו מיד. אחרי יומיים היו לנו 220 שבויים".

קרליבך מיטיב לזכור שמות, תאריכים, שעות מדוייקות. "אחרי הצהריים הופיע לוטננט טננבאום בג'יפ של הצבא האמריקני ונתן לנו נאום על האומץ והערכים שלנו. שלושה ימים אחר־כך כיתר אותנו גנראל פאטון בגדרות תייל חדשים, והורה שאיש לא יעזוב את המחנה. רציתי לחזור לפרנקפורט ולא הירשו לי. 'יש כאן מרגלים נאצים', אמרו לי. החלטתי לעזוב על דעת עצמי. אף מ.צ. לא עצר אותי בדרכי החוצה".

סיפרת לי שאמך הומתה בתא גזים. שמישהו שמעה אותה אומרת לפני שהובלה לשם: עכשיו אני יודעת שנורברט צדק. זה לא עינוי לחיות עם מה שאתה יודע, או כשאתה צופה תהליך מסוכן, ואינך מצליח להעביר את התחושות לסביבתך?

"זה עינוי. במשך הזמן זה נהפך לרוטינה".

מה אתה צופה למדינת ישראל?

"אני בטוח שקיומה של ישראל הכרחי. אבל אני רואה סכנה לקיום הזה במלחמה לשינוי גבולות, בשאיפות ההתרחבות. סליחה על ההשוואה, אבל גם אנחנו בגרמניה נסינו להרחיב גבולות ומליונים נהרגו. מנהיגי ישראל טועים באשליית התמיכה של ארה"ב. הכוח הטכני והצבאי מול הערבים לא ימשך לנצח. זה ייגמר יום אחד. ואז יסתבר שהחיילים הישראלים לא נילחמו למען מולדתם, אלא למען אינטרסים של האמריקנים ותאוות הנפט שלהם".

כנווה צדק, בפתיחת הסימפוזיון למען חופש העיתונות בישראל, קרליבך מרחיב את הרעיון הזה. הוא נעמד ונואם מסורתית בקול רם מדי. בינו לבין הדוברים הצעירים הישראלים בג'ינס יש מרחק של סגנון ואוצר מלים. "קראתי ב'אלגמיינע צייטונג'", הוא אומר, "תחזית שלפיה מאיר כהנא יהיה ראש הממשלה בבחירות שאחרי הבחירות הבאות. אני רואה בהתפתחות כזאת עניין צפוי. מי שמתיר לחיילים להכות או להרוג אוכלוסייה אזרחית גורר לברוטליזציה של הנוער במדינה".

קרליבך נושא גוף זקוף, מתוך עיניו נישקף מבט צעיר, אחוז נחישות רגועה, מודע בשקט לכוחו הפיזי והרוחני. כשהוא גומר לדבר הוא מקשיב גם לשורים בלי להבין את המלים. מאיר אריאל, מני בגר, אמל מורקוס. קרליבך היה בכנסים דומים בכל העולם, והוא לא מתעייף מן ההכרח להיות מעורב. "לנוח ממה? העבודה שלי היא המנוחה שלי, הבילוי". הוא לא הולך לתיאטרון, לא שומע קונצרטים. מרבה לקרוא, אבל לא ספרות. בכל יום רביעי הוא נוסע לריסלדורף לישיבת מערכת השבועון הקומוניסטי.

ז'ק בורשטיין, משמר הנגב, ניצול בוכנוואלד: "הוא בא לבלוק שלנו. ראיתי גבר גבוה, יפה מאוד. שאלתי: מי אתה? הוא ענה: אמיל. שאלתי: איזה אמיל? זה היה כמו לשאול איזה טדי, בירושלים. הוא אמר: קרליבך. אמרתי: קרליבך? אני מכיר קרליבך מלייפציג, יהודי דתי. האיש אמר לי: אני קרליבך, אבל אני לא מאלה". ■

מאת נילי פרידלנדר
בשיתוף רשות שמורות הטבע

70. מערבה מכביש החוף

מתחיל קיץ ומתגעגעים לחוף פתוח, חוף טבעי. רחוק מה־מטקות, מהצפיפות. חוף שמרגישים בו לבד, בין שמי־ים, חול, ומצוקי כורכר. מפרצים קטנים ושקטים. חוף שלא יגמר לעולם, עם החול והמים וברק השמים, כמו שכתבה חנה סנש בשיר "הליכה לקיסריה".
חופים כאלה יש לאורך כל המדינה. הב־עיה היא שאין אליהם דרכי גישה נו־חות. הם קרובים לבית, החיפוש אחרי־הם והנסיעה אליהם הם כמעט כמו מסע תגליות הרפתקני. ואיפה מתרחש המסע הזה, אם לא מערבה מכביש החוף המפו־קק, בין צומת רשפון לצומת אולגה.
מערבה מכאן יש דרכי עפר טובות שאפשר להגיע בהן למצוקי הכורכר מעל החופים. חוץ מבגד ים (אם רוצים) ושמן שיזוף, צריך להביא גם קלקר מלא מים קרים.

• אל חוף שפיים:
מכביש החוף נכנסים ימינה לכפר שמרי־הו ופונים שמאלה, ונוסעים בערך שני ק"מ למושב רשפון. פונים שמאלה לכיו־ון כביש החוף, חוצים אותו בזהירות ועולים על דרך כורכר לבנה, לכיוון הב־תים הלבנים על הים. לידם, פונים ימינה עם הדרך. חונים ויורדים ברגל לחוף עם הסירה הטבועה.

• אל חוף געש:
בכביש החוף, חמישה קילומטר צפונה לצומת שמריהו, פונים שמאלה לקיבוץ געש ונוסעים ישר לחוף הרחצה.
דרך העפר הלבנה מגעש מושכת צפונה ומערבה לחוף, ועוברת ליד שטח אימו־נים של צה"ל. בשבת לא מתאמנים פה. למי שמחפש קצת הרפתקה והתבוד־דות.

• אל חוף התכלת:
צפונה מנתניה. כניסה לנתניה מהכביש המהיר ונסיעה ישר עד לחוף, ופניה צפו־נה, לכביש טוב לאורך החוף עם גישה מיידית לחופי רחצה טבעיים ומפורצים. הכביש בן ארבעת הקילומטרים שיוצא מנתניה לאורך החוף עובר ליד מלון "בלו ביי". ירידה ממנו אל החוף הצפוני של נתניה, מקום טוב על הים לאכול דגים, לשתיה, פתוח כל היום והלילה. ממש כמו בטברנות שבאיי יוון.

• אל חוף בית ינאי:
בצומת ינאי, כניסה לבית ינאי ופנית ימינה לחוף. גישה מיידית לרכב. כאן מרשימים הסלעים והמצוקים שנפלו לחוף, מזכירים את מטלה בדרום האי כרתים. יש מרחבים צפונה מהמוזת הה־רוס על שפך נחל אלכסנדר. מקום שהיה פעם גן עדן ועכשיו נחל מזוהם ודגים כבר לא חיים בו.

• אל חוף מכמורת:
קילומטר ורבע אחרי הפניה מערבה למכמורת, יש דרך עפר לבנה שבה פונים שמאלה, כשבאים מכיוון נתניה, לחוף הים. זה המקום שבו עובדות לפעמים הבחורות בשולי הדרך, ביער הפארק הפרוע של החרוב ואלת המסטיק. הד־רך הלבנה היא הגבול הדרומי של שמו־רת הטבע המתוכננת, שמורת חוף גדור. נוסעים בדרך העפר לחוף, מתעלמים מהמיזבלה. מכאן עד לתל נדור, רצועה של שלושה ק"מ עם ים נקי. טבלאות נידוד במים, מכוסות צמחיה ימית ירו־קה. מצוקי כורכר, חול ואדמת חמרה חומה אדמדמה. פנינה של חוף במרכז הארץ.
יפה לטייל לאורך החוף, יפה לטייל על המצוקים אחר הצהרים. מקום נהדר לב־לות בחוף ים טבעי.

• אל תל נדור והמפרץ הסיני:
מצומת אולגה בכביש החוף נוסעים לכי־וון דרום. כקילומטר דרומה מגבעת אולגה יש פניה מערבה, לדרך עפר לכי־נה, ליד "ישראוקס," מפעל לחניטת פרחים. נסיעה מערבה בדרך עפר לאורך חורשת האקליפטוסים, חניה ליד התל וירידה ברגל למפרצים. מרחב הליכה דרומה, עד למכמורת.
כאן זו שמורת טבע. לא להשאיר ליכ־לוך, כי אין מי שמנקה.

• הכי חשוב:
מי שרוצה ליהנות מהחופים הפתוחים, הטבעיים שישמור עליהם שיהיו גם נקיים.

בתצלומים: חוף נדור – שמורת טבע ומפרצים. שמרו על הניקיון

"שוקו חם־קר"
גלידה ופירות ברוטב שוקולד חם.
מצרכים: ½ כוס חלב, 1 כפית סוכר, 50 גר' חמאה, תמצית רום, 150 גר' שוקולד מריר, גלידה מסדרת הסופר ספיישלס והספיישלס ופירות חתוכים.
אופן ההכנה:
רוטב השוקולד — להרתיח ½ כוס חלב, 1 כפית סוכר, 50 גר' חמאה. להוריד מהאש ולהוסיף ½ כפית תמצית רום ו־150 גר' שוקולד מריר. לערבב, לשים בכוס גבוהה מספר כדורי גלידה בטעמים שונים ופירות חתוכים, לצקת את הרוטב ולהגיש.
סנוקרסט
"עינוגי גלידה"
סנוקרסט מגישה מושג חדש בתרבות הגלידה
טעם אחד קדימה
דרוק
هنا! من الأول

אהבת נעורים, סיבוב שני

זה נשמע כמו מלודרמה הוליוודית מתקתקה: נער פוגש נערה, נער מאבד נערה, נער זוכה בנערה מחדש. בגודל טבעי, בבית שכור ברמת חן, זה עוד הרבה יותר טוב. ואם לנער קוראים אורי עמית, והוא גם ראש עירית רמת גן, והנערה היא חביבה, שעזבה אותו כי הוא לא רצה להתחתן, והתחתנה במקום זה עם חברו הטוב שחילק איתו דירה – או זה בכלל נשמע מפותל־נחמד. בתור קישוט אפשר להוסיף תואר בפסיכולוגיה מצד הכלה, קצת חשבונות פוליטיים עם המפלגה מצד החתן, וולוו שערורייתית אחת ומסע בחירות בשער. המועמד בסנדלים, טוב לו בבית.

מאת אביבה מץ   צילם: שמואל רחמני

אורי עמית, עם אשתו חביבה. ברקע יושבת שלומית, בתה של חביבה.

המקום: וילה שכורה ברמת־חן. הזמן: תחילתו של קיץ. חם. הנפשות הפועלות: חביבה ואורי עמית. הז'אנר: מלודרמה.

את הבית שלהם היה קשה למצוא. השכנים ברחוב לא ידעו להגיד היכן גר ראש העיר. בדרך נזכרתי בוולוו המפורסמת, אבל היא לא היתה שם. בשער הכניסה היתה פיתקה קטנה עליה רשום בכתב יד סתמי – עמית. דלת הבית פתוחה לרווחה. כל הזמן נשארה פתוחה. מסביר בעל הבית: "זהו בית שכור", עוד לא הספקנו להסתדר בחיים, אנחנו כמו זוג צעיר, בודקים אפשרויות". קשה לחשוב עליהם, על חביבה ואורי עמית, במונחים של זוג צעיר. שניהם עברו את החמישים, אבל עובדה: הם נשואים פחות משנתיים ואוהבים שלושים: נפגשו, התאהבו, נפרדו, כל אחד התחתן, נפגשו שנית אחרי עשרים שנה ונישאו זה לזו.

(המשך בעמוד 38)

כל עוד אני הולך ליומיות – אני אדם צעיר

"אני מאוד אוהב שאדם עושה מיעצמו משהו, יוצר מעין דמות אנושית בעלת קודים ברורים. תמיד סיקרן אותי האציל הסיני או הרומאי, האנגלי, הנזיר, החסיד".

לאדם הגר בדירה תל־אביבית לא יכול להיות שום מוטו. מעל דלת ביתו של יונג היה כתוב: קרוי או בלתי קרוי – האל נוכח. אין לכתוב דבר כזה מעל דירה מספר 10 בבית משותף ברחוב יהואש, אבל תל־אביב היא אחת הערים הטובות בעולם. רק היא יכולה להיות בשבילי בסיס לצאת למרבר. התאמתי את הראייה שלי אליה ואני לא מקבל הלם גדול מדי כשהכיעור אגרסיבי במיוחד.

אני מסתכל על כלבים ועל חלונות ראווה, ובלבד שאינם עמוסים מדי, מסתכל בעצים ובגינות, מסתפק כשאני רואה אשה צעירה עם מזוודה, מתעניין בפני הזקנים. חסר לי רק סוג מסויים של אנשים, אנשים פשוטים שאין בתוכם מהומת הזמן עם המלים, המושגים, השנאות, ההתרגשויות שלה, אנשים כמו אלה שבנער יכולתי לנוח לידם. לפעמים אני מנסה נית, להתיישב ליד אדם שרג על שפת הירקון, ותמיד נחל אכזבה. אין שום דבר שמפריע בינך לבין אדם לא פשוט.

כבר לפני הרבה שנים הפסקתי עם החיים החברתיים במובן של מעגל ערבי שבת, לא בא לאכול סלטים ולדבר פוליטיקה. אני גם שמח שהפסקתי כמעט ללכת לפרמיירות ופתיחות. מעניינים אותי אנשים שהם מספיק אינטליגנטים וספונטניים כדי לא להיקלע למחילות פוליטיות, פסיכולוגיות, לאומיות. איתם היחסים רעננים, בלי ציפיות ועונש הנוצרים כשהתגובות צפויות. אני מאוד אוהב שאדם עושה מעצמו משהו, יוצר מעין דמות אנושית בעלת קודים ברורים. תמיד סיקרן אותי האציל הסיני או הרומאי, האנגלי, הנזיר, החסיד המצוא בעולם שהוא חצי דמיון חצי מציאות. כשנפגשתי לראשונה עם הצבר הוא היה [illegible]

שטח פרטי

דן צלקת

סופר

נולד בורשה (1936), במלחמה היה עם משפחתו ברוסיה. עלה ב־1957. פירסם רומנים ("דוקטור ברקל ובנו מיכאל", "פוליפ ארבס", "כפפות"), קבצי סיפורים ("שיח הברואים", "עץ הבסון", "ילדי השמש", "משחק המלאכים"), ספרים לבני נוער ("המסע השלישי של האלדברן", "פרחיה בין שודדי הים"), שירים ("צהרים", "שירים ותרגומים") ומסות ("סימניות"). נשוי לאביבה, מורה לחליל, אב לשניים, גר ברחוב יהואש, ת"א.

מסוגל לכתוב כשאני "היי". לעומת־זאת אני יכול לשחות בבוקר, ביחוד במים המלוחים של בריכת גורדון, ואחרי זה לכתוב. במאמץ של הריצה יש משהו דרסטי שמשחרר את הגוף מהפיח של מרורות הבתים שבה מבליחים המון רגשות שליליים. בתום הכתיבה הרבה פנים ברחוב נראות לי מפלצתיות. אחרי הג'וגינג, אני מוכן לחזור ולהשלים, שוב אין לי רתיעה מאנשים. הם נראים כמו סוג מסויים של חיות שצריך לחבב ובמקרה הגרוע ביותר – לרחם עליהם.

אני רץ על שפת הים, לכיוון יפו, תוך כדי התפתקה לראות את גבעת יפו מול העננים, משהו מפתיע ומסקרן, יום־יום מחדש, בצורה שיפו יורדת לים, בצבעים שלה, בעצים שרואים מרחוק, משהו עמוק, ארכיטיפי וכאילו קיים באיזה זמן על עתיקה. אני רץ עם "ווקמאן". אמנם הוא אינו האידאלי לשמיעת מוסיקה, אבל בכל זאת יש משהו בזרימת הדם, קצב הנשימה והדופק שמשנה [illegible] שלפעמים יוצר הצצה קצת שונה לעולם המוסיקה. [illegible]

מפני שראיתי שיש בו קוד מסויים. הקוד הזה אמיתי ויש בו המשך של האידאה שיצרה את ישראל.

יש לי שלושה תחביבים: מוסיקה קלאסית, ציור הרנסאנס וג'וגינג. התחלתי לעשות ג'וגינג לפני שש שנים. אני רץ אחרי הצהריים או בערב. אם אני רץ [illegible]

מה מניע אותך? נדרים של ילדות ואינטואיציות של ימי הנעורים.

מה היתה נקודת המיפנה בחייך? כניסה בגיל 13 לספרייה ציבורית שבה היו הרבה ספרים עטופים בנייר אריזה וספרן עם זקנקן מפיסטו.

מה היו ההחלטות החשובות בחייך? נטישת קריירה אקדמית, קניית הרמס־בייבי, כתיבה.

מה הניע אותך לבחור במקצועך? בדידות.

מה מגנטי בשבילך? דימויים מעורפלים של גני עדן (יופי, חושניות, סוד).

מה נותן לך הרגשת בטחון? מראה המעטפה, כתב היד, הבולים – מכתבים מידידים.

מה מערער את בטחונך? ביקור במשרד ממשלתי או עירוני.

אילו תכונות אתה מעריץ? כשרון להיות מאושר.

מי החברים שלך? אנשים שלידם אני יכול לחשוב בקול רם.

יש לך שונאים? לא. אבל יש אנשים שהדימוי שלי מכעיס אותם.

את ידו של מי אינך מוכן ללחוץ? ידו של איש ה"מחתרת היהודית" שתיכנן למקש אוטובוסים.

אילו אנשים שפגשת הרשימו אותך במיוחד? הצייר דה קיריקו, הפיסיקאי ליאופולד אינפלד, הסופר בורחס, המדינאי מנדס פראנס.

את מי היית רוצה לראיין? לפגוש? להכיר? לראיין את פליני, לפגוש את יאן מקלן, להכיר את פרדריקה פון שטאדה.

איזו אישיות הסטורית אתה מעריץ? מוצרט, שיכול היה לכתוב, כמו ליאונרדו – באתי אליכם רק הפעם הזאת ולא אשוב עוד.

את מי הערצת בילדותך? את זורו, טרזן ואלוף העולם בפלורט (סייף) שאת שמו שכחתי.

איזה ספר או סופר השפיע עליך? ואסארי – "חיי אמנים", "דון קישוט", "כטוב בעיניכם".

מה רצית להיות בילדותך? שודד ים.

מהו זכרון הילדות החזק ביותר שלך? מעבר בבית־קברות ענק של שיריון בחזרה מברית־המועצות לפולין.

מה ה"פיספוס" הגדול שלך? סירוב "נבון" למפיק סרטים.

באיזה מצב אתה אוהב להימצא? קצת שתוי, במסעדת דגים על שפת הים, בערב.

באיזה מצב אתה שונא להימצא? בתוך המון.

מה גורם לך סיפוק? לתלות כביסה.

מה המאכל החביב עליך? חביתה.

אילו מתנות אתה אוהב לקבל? שעון יד מפלסטיק, עט נובע, מילונים של שפות אקזוטיות, מינרלים יפים.

מהו סוג הבילוי החביב עליך? הצגות יומיות, טיולים בגליל ובמדבר.

איך אתה מפנק את עצמך? קונה יין טוב ונעלי ריצה חדשות לפני שהזוג שאני נועל מתבלה.

מה אתה אוהב לעשות עם ילדיך? ללכת לים, לבריכה, לקולנוע, לאכול גלידה אמריקנית, לשחק כדורגל.

מה משעמם אותך? מיפגשים רשמיים, נאומים, מה שנקרא "חיי חברה".

על מי צר לך? על רעבים ומושפלים.

את מי אתה מכבד? אנשים שרוצים לשפר במשהו את העולם, במציאות או בדמיון.

למי אתה בז? לאף אחד.

במי אתה מקנא? ברוברט רדפורד.

מה מוציא אותך מהכלים? כניעת פוליטיקאים למזג המנטלי שלהם, כניעה עטוייה בצידקנות וצידוקים אינסופיים.

מה גורם לך נדודי שינה? ערב שמח שמסתיים באי נוחות.

מה הדבר שאתה הכי מתעב? את התכונה הנוראה של הזמנים החדשים – הטינה שאין למצוא לה צרי.

מה ישראלי בעיניך? בגדי עבודה כחולים, שבילים בפרדס, חדשות כל שעה, מראה העוברים והשבים ברחוב.

במה אתה ישראלי? ציוני (ספקן וביקורתי), תל־אביבי, סופר עברי, אוהב את עברה של הארץ, את הנוף והאקלים.

אילו נשים יפות בעיניך? הבנות או הנכדות של אווה גארדנר וריטה הייוורת.

אילו ירשת 100,000 דולר מדוד שלא הכרת, מה היית עושה בכסף? נוסע לעמק אלף הבודהות, לאי באלי, לאוקיאניה, לאפריקה.

יש עוד משהו שאתה רוצה ללמוד? על ביזנטיון ואת ספרות המוסר היהודית.

מה קיבלת מהבית? העדר משוא פנים, העדר סנוביות, משהו פשוט.

באיזה ארוע הסטורי היית רוצה להיות נוכח? בפרימיירה של "דון ג'ובאני" בפראג.

אתה אדם חזק במה? רק בחוסר שינוי בסיסי, אותם דברים מעסיקים אותי מנעורי.

הצד התיאטרלי־פולחני בקונצרט. הסוגסטיביות בתנועות, במתח שהמנצח מייצר.

אני מאוד אוהב אופרות. אילו יכולתי, הייתי רוצה לכתוב אופרות, ליברטו ומוסיקה שתהיה דרמטית ועם אפיון פסיכולוגי מעניין של הדמויות. באופרה טובה יש שלמות שמעטות כמוה באמנויות אחרות, למשל באופרות הגדולות של מוצרט. "נישואי פיגארו". לעולם לא יהיה דבר מושלם כזה, לא במוסיקה ולא בתחום אחר.

אם יש לי בערב פגישה מעניינת או שאני מטייל על שפת הים, קורא שירים, רומן, סיפורים – בבוקר יותר נוח לי לכתוב, כאילו הדיו חלק יותר, העט רץ מהר יותר. אם אני צופה בערב בטלוויזיה, מדבר עם ידידים על פוליטיקה, קורא עתון, ספר פילוסופיה, ביוגרפיה, מסות או ספר פוליטי – למחרת, שלוש השעות הראשונות אבודות לכתיבה. לכן יש לי חלוקה ברורה של קריאה. לפעמים אני מתרגם בערב שירים שמוצאים חן בעיני. ההחלטות שצריך לקבל בתרגום, הסוגסטיביות הרבה של שיר שאוהבים וההתמודדות איתו, זה מכניס לאווירה נהדרת.

"תל־אביב היא אחת הערים הטובות בעולם. התאמתי את הראייה שלי אליה ואני לא מקבל הלם גדול מדי כשהכיעור אגרסיבי במיוחד".

אני קורא כל מה שאני מוצא על הרנסאנס, ולא חשוב מאיזו זווית. כשאוהבים משהו, סקרנים לדעת כל פרט. קודם כל, אני אוהב את האנשים שיצרו את הרנסאנס. לא חושב שאי פעם היתה קבוצת אמנים כל־כך גדולה וכל־כך מוכשרת. תמיד מושך אותי בציור הזה המיזוג בין התושני לרוחני, בין עכו"מי ונוצרי, בין אהבה רבה לעולם הנראה לבין נהייה אחרי משהו נעלם. האמנים האלה ידעו, למשל, לצייר אלה. בחורות אחרים ציירו משוש אשה ערומה. ומאוד קשה אפילו להסביר מה הדבר הקטן בציור האלה הרנסאנסית שגורם לתמורה הפרידה. כשאני באיטליה, אני נוסע לכל חור קטן כדי לראות תמונות, ואת רוב הזמן בביקורי הראשון בארה"ב בליתי, בטפשותי, במוסיאים רנסאנסים. בתל־אביב אני קורא.

כמו שרים רבים אחרים, אני מוצא בבמאי קולנוע יש משהו מרגש מאוד בעובדה שאפשר קודם כל לגנות עולם ואח"כ לצלם אותו ולהלביש עליו מוסיקה. ויש גם הרגשה שהקולנוע הוא אמנות סופר־גראפית, שבאמצעותה אפשר באמת לספר סיפור בצורה מושלמת. פעם הלכתי לכל הסרטים בעיר, היום פחות. אני הולך פעם־פעמיים בשבוע ליומיות. אני רואה קולנוע בערב; כשיוצאים מסרט רע בערב, קשה לתקן את הרושם. אחרי יומית עוד אפשר.

ההליכה לקולנוע קשורה לסוג מסויים של זכרונות ילדות. בניסה לאולם חשוך, אלומת האור שאני זוכר מילדות [illegible]

[illegible]

אורי עמית, המועמד במטבח.

"שחביבה לא תכעס עלי... אבל היא רצתה להתחתן. אני לא הסכמתי. לא היה לי בית, לא כסף. פחדתי שהחיים האפורים ישחקו וירסקו את הקשר היפה שהיה בינינו"

אהבת נעורים, סיבוב שני

(המשך מעמוד 35)
סיפור אהבה בלתי אפשרי, סתם מעשיה לילדים, בחיים האמיתיים דברים כאלה לא קורים, יאמרו ציניקנים ויעברו לדף הבא. ואני דווקא אהבתי את הסיפור.

ראש עירית רמת גן, אורי עמית, במכנסים קצרים חולצת טי. יופי. הקטנוניות חגגה. שמחה גדולה בשביל הצלם. איזה תמונה לפני הבחירות. חביבה, אשתו, לא רצתה להצטלם. פחדה לקלקל את הפריים. "אני לא חשובה כאן", אמרה בהיסוס. מעניין, חשבתי, איך השם של חביבה מתאים לה. אשה קטנה היא חביבה. את ענין הגיל היתה מעדיפה לא לחשוף כך פתאום באמצע הכתבה. היא מחייכת, מתפשת הזדהות נשית ולבסוף אומרת שהיא פלוס מינוס יותר צעירה מאורי בשנתיים. הוא בן 53. חביבה היא פסיכולוגית קלינית. עבדה בהרבה מוסדות סגורים. היום, קצת עייפה מהלחצים שהמקצוע מכתיב, עובדת באופן חלקי בבית חולים תל־השומר. מטפלת בנשים עם בעיות נפשיות בתחום הפריית מבחנה ובבעיות של נשים בגיל המעבר: "אני לא רוצה שזה יישמע כאילו שהנשים האלה חולות במחלות נפש, הן פשוט נמצאות במצבי מצוקה שונים. אני משתדלת לעזור".

מאופרת בעדינות, יפה וניגוחה. בשמלה שחורה מנוקדת כלבן, עם חצי שרוול וחגורה צמורה במותניים, היא נראית מהודרת מעט לעומת בעלה עם המכנסיים הקצרים.

הגינה בבית השכור פורחת. בפנים הבית פזורים אגרטלים עם פרחי שדה מסודרים בהרמוניה אסתטית חמה. לא יצוגית. חביבה מגישה עוגות ושתיה, אורי עמית מכין קפה במטבח, בשביל הצילום. אחר־כך יוצא להשקות את הגינה וצוחק: "ככה עוד אף אחד לא ראה אותי, גו מילא".

הטלפון לא מפסיק לצלצל. חברי מרכז, סניפים, מחוזות, עובדים שעות נוספות בימי הקיץ שהולכים ומתחממים. מדווחים כל הזמן מי אמר למי ובאיזה ענין. אחר־כך מתקשר מישהו ומבקש טובה קטנה. אורי עמית מתחיל לאבד את הסבלנות: "אני מעריך את נושא השליחות... אבל גם לראש העיר יש שעות שלפעמים הוא בבית עם המשפחה. בבקשה תתקשר מחר ללשכה".

בחזרה למוטיב המרכזי. כהוליווד הישנה והטובה הוא היה קבוע ונראה בערך כך: בהתחלת העלילה נער פוגש נערה. בהמשך העלילה יש הסתבכויות, הנער מאבד את הנערה. בסוף הסיפור הכל בא על פתרונו, הנער שוב פוגש את בחירת ליבו ויד ביד הם פוסעים לכיוון בו שוקעת השמש. קיטש, סוף.

אורי עמית נולד בבגדד. משפחתו עלתה לארץ בפעם הראשונה ב־1939 והתיישבה ברמת יצחק: "היות שאבי חשש להשאר כאן עם פרוץ מלחמת העולם השניה, אחרי שנה אחת, עזבנו וחזרנו לעיראק. רק ב־'49 חזרתי לארץ בפעם השניה. באנו לכאן בהתגנבות יחידים, אני, האחים והאחיות שלי. אבי היה איש נכסים ובעל אדמות בעיראק, כך שרק ב־'63 הצליחו ההורים להגיע לארץ. בגיל 15, הגעתי לקיבוץ יגור, יחד עם קבוצת נערים מעיראק. שם קיבלתי את השיעור הראשון בפוליטיקה ארצישראלית. אני מתכוון לפילוג שהיה בקיבוץ המאוחד בשנות החמישים. זה קבע במידה רבה את המשך דרכי בחיים. התופעה הדהימה אותי ממש. איך האידיאולוגיה פילגה בני אדם. איך יהודה שרת, אחיו של משה שרת, מי שהיה ממייסדי המשק, נאלץ לעזוב את הקיבוץ".

"כשנפרדנו, אמרתי לאורי: דברים כאלה לא מתגלגלים ברחוב. לא תמצא אחת כמוני כל כך מהר"

חביבה היתה שמונה שנים בקיבוץ יגור, לפני שהקבוצה של אורי הגיעה לשם. היא עלתה עם אמה ממזרח אירופה ב־'43. "את אורי פגשתי פעם ראשונה באחד מימי שישי, בקבלת שבת. אני נקלטתי מהר מאוד בחברת הילדים בקיבוץ. ניגנתי באקורדיון ושלחו אותי מהמשק, ללמד את העולים החדשים שירי מולדת. הייתי באה אליהם בקביעות. ליוויתי את הקליטה שלהם באופן אישי. לא, הם לא היו כמו נטע זר בקיבוץ. יגור קלטה קבוצות מעליית הנוער עוד בשנות השלושים. דווקא הקבוצה של אורי הביאה משב רוח רענן לחיי הקיבוץ השמרניים והמרובעים. אורי תמיד בלט בשטח. נראה מנהיג מלידה. תוך כמה חודשים כבר נתנו לו לנהוג בטרקטור ושלחו אותו עם הקבוצה של הפלחה לנגב, לעבד את אדמות יגור. כבר אז ראיתי שיש לו אינטליגנציה טבעית יחד עם שאיפה למצוינות וחינוך לפרפקציוניזם".

אורי: "אני הרגשתי מצוין במשק. הייתי יו"ר ועדת תרבות. עוד מחו"ל ידעתי קצת עברית. כל השליחים מהארץ, היו באים אלינו הביתה. זה היה מרכז הפעילות של תנועת החלוץ. אחיותי היו מדריכות בתנועה. החברים בקיבוץ חשבו שהעיראקים באים מעבר להרי החושך. כששמעו שאני מדבר עברית, מאוד התפלאו. לא, לא היו לי בעיות קליטה: אחרי חצי שנה בקיבוץ יצאנו בימי שישי למעברה של כפר־אתא, לעשות לילדי המעברה קבלת שבת. אם חביבה אמרה שהייתי מנהיג של החבורה אז היא קצת צדקה. הענף היוקרתי ביותר בקיבוץ באותה תקופה היה הפלחה. זה אומר ישיבות עד מאוחר בלילה, עם אנשים קשוחים שהשמש והרוח חרשו בפניהם קמטים. היתה לי הרגשה טובה מאוד, הייתי אסיר תודה על ששיתפו אותי בקודש הקודשים. נשלחתי עם קבוצת הפלחה לעבד את אדמות יגור בנגב, על־יד אורים. 5000 דונם קרקע בתולית. אצלי זה לא היה כמו כ'תרנגול כפרות' של אלי אמיר. אני מיד הרגשתי כמו בבית".

זה כנראה די נכון. לאורי עמית אין מבטא או שרידי גלותיות אחרים. הוא נשמע ונראה כמו אחד מהחבר'ה. שיער אפור, שפם וחיוך נריג של רוחב לב.

איך היתה הפגישה ביניכם?

חביבה: "היינו חברים חמש שנים"...

אורי: "אני מוכרח לומר שהיא היתה לי אהבה ראשונה. בימי שישי, היתה באה בחורה יפה עם שיער שחור מורם"...

שלומית, הבת של חביבה, ילדה יפה בת 15, יושבת איתנו בסלון, מקשיבה לכל מילה: "אמא, היו לך צמות"? "לא שלומית", אומר אורי, "השיער של אמא היה תמיד אסוף. כשהיא באה ללמד אותנו שירים, לא העזתי לדבר איתה. זה לא ענין של חוסר בטחון עצמי. התביישתי. יום אחד נפצעתי באצבע, ושלחו אותי לעבוד במטבח. פתאום היא באה. נכנסה למטבח לקחת אוכל. החלפנו שתי מלים... ראיתי שהיא שמחה לדבר איתי. נכון חביבה?"

"נכון. היתה אצלי איזה התעוררות בכיוון. הייתי אז בת 16".

אורי: "אחרי הפגישה במטבח, פתאום בשעה שתיים בצהריים היא עברה במקרה בשביל ליד הצריף שבו גרתי. מעניין אה? ואז נדברנו להיפגש בערב על־יד עץ החרוב. באותו ערב החלטנו להיות חברים". אורי...

(המשך בעמוד הבא)

"אני שמתי לו אולטימטום, או שאנחנו מתחתנים, או שהכל נגמר. הוא הלך וסיפר את זה לחבר הכי טוב שלו – לרם, והוא התחיל לחזר אחרי. אהבה? זה היה משהו אחר. היתה הבנה. אחרי חודשיים התחתנו"

"כשפגשתי את חביבה אחרי שבעלה נפטר, הצעתי לה נישואים. אחי הזכיר לי שעוד ביגור אמרתי עליה: 'הבחורה הזו תהיה אשתי"

(המשך מהעמוד הקודם)

וחביבה. מראים בגאווה רישום ישן ממוסגר תלוי על קיר הסלון. "זהו עץ החרוב שלנו", אומרת חביבה.

אורי: "התגייסתי לצבא, לחיל אוויר. המשכנו לשמור על קשר. אחרי שנתיים פתאום חביבה הופיעה בחיל אוויר, באותו בסיס".

חביבה מתפרצת: "מה הופיעה? הוא כל הזמן כתב לי, הדריך אותי מה לעשות בלשכת הגיוס כדי שיגייסו אותי לחיל האוויר".

אורי: "ואז, אחרי הצבא, נפרדו דרכנו. חביבה השתחררה, הלכה ללמוד בקורס לאחיות ואני עברתי לבסיס אחר. נשארתי אחר־כך שנה בקבע ולא ראינו האחד את השניה. באותה תקופה הורי עוד לא היו בארץ, כך שלא היתה לי כתובת קבועה, לא היה לי בית. החלטתי להתחיל להסתדר בחיים. ירדתי לאילת לעבוד במכרות הנחושת בתמנע. פעם כשלושה חודשים היינו יוצאים לחופש, נוסעים לתל־אביב לבלות".

חביבה: "אני למדתי באותה תקופה בבית ספר לאחיות ב'הדסה' בתל־אביב. זה היה ברחוב בלפור. ערב אחד יצאתי ישר מ'הדסה' לכיוון קולנוע מוגרבי".

אורי: "באותו ערב התכוונתי גם אני ללכת לקולנוע מוגרבי. הלכתי לי ברחוב בן־יהודה, מסתכל בחלונות הראווה ופתאום מולי מופיעה חביבה"...

חביבה: "יצאנו ביחד באותו ערב ושוב נדלקה האש הגדולה. התברר שאף אחד מאיתנו לא שכח... ואז התחיל הקשר החזק והארוך בינינו. במשך כשנתיים בין אילת לתל־אביב".

אורי: "באווירה הרומנטית של אילת. כל חופשה היא היתה באה אלי. אני נסעתי לכל חופשה לתל־אביב. ככה זה נמשך שנתיים. היה לי ידיד, מאוד קרוב, חבר טוב מאוד שלי, רם, אבא של שלומית. גרנו באותה דירה באילת, ביחד היינו חברים בוועד עובדי תמנע. פעם הוא היה יו"ר הוועד ופעם אני. לי היתה כל הזמן מחשבה אם להתחתן או לא, שחביבה לא תכעס עלי... אבל היא רצתה להתחתן. אני לא הסכמתי. לא היה לי בית, לא כסף. לא חשבתי שאוכל לתת לה את מה שמגיע לה. פחדתי שהחיים האפורים ישחקו ויהרסו את הקשר היפה שהיה בינינו. תאמיני לי, היתה אהבה גדולה מאוד".

חביבה מנענעת את ראשה לאות הסכמה: "אני שמתי לו אולטימטום. אמרתי, או שאנחנו מתחתנים או שהכל נגמר. הוא הלך וסיפר את זה לחבר הכי טוב שלו – לרם. רם היה אדם שונה לגמרי מאורי. כשאורי סיפר לו שגמרנו, רם, אבא של שלומית, התחיל לחזור אחרי. אהבה? זה היה משהו אחר. היתה הבנה. אחרי חודשיים התחתנו. אורי שמע את זה, בא אלי ואמר: 'מה, עכשיו תעברי לגור באילת? אז בואי תתחתני איתי'. אמרתי 'לא אני הבטחתי לרם ואני לא מבטלת הבטחות'. אני מטבעי לא ממסמסת דברים בחיים. כשנפרדנו אמרתי לו: 'דברים כאלה לא מתגלגלים ברחוב. לא תמצא אחת כמוני כל־כך מהר'. אבל עם כל הכאב אמרתי שלום וזהו.

"התחתנתי עם רם. עברתי לאילת. אורי לא יכול היה לעמוד בזה. עזב את אילת. רם היה אדם תולה. עבר את השואה, חמישה מחנות ריכוז, הלב שלו לא היה בסדר. בגיל 32 הוא קיבל התקף לב ראשון. אני עבדתי כאחות ראשית בבית־חולים באילת. ידעתי מה מחכה לי. כל הזמן ידעתי שיקרה לו משהו. החלטנו לעבור לחיפה בגלל האקלים. בחיפה למדתי באוניברסיטה. עשיתי תואר ראשון בפסיכולוגיה. אחר־כך המשכתי באוניברסיטה העברית בירושלים לתואר שני. החיים עם רם היו שקטים ונעימים. התנהלו על מי מנוחות. זה לא היה סוער כמו עם אורי. את מתארת לך שאם אנשים מחליטים להתחתן אחרי חודשיים...

"כמזכיר מועצת פועלי ר"ג לא רצו בי, כמועמד לראשות העיר לא תמכו בי"

"עשרים שנה לא ראיתי את אורי. גרנו בדניה בחיפה, רם קיבל ירושה, קנינו בית יפה, שלומית נולדה, גדלה, למדה ב'ריאלי'. חיינו יפה. כשאורי נבחר לראשות עיריית רמת־גן, אמרתי לרם: 'בוא נשלח לו לפחות פרחים, הוא היה גם חבר שלך'. רם לא רצה לשמוע. לא רצה לראות אותו. ביקש למחוק הכל מעברי. לנתק את הקשר לגמרי. לאורי העניין הזה הרבה זמן לא נתן מנוחה. אחרי שנפרדנו, הוא יצא עם כל מיני בחורות אבל לא התחתן הרבה שנים. רק כשהיה בן 39, מצא לו אשה. נאה מאוד, היתה דיילת באל־על. נולד להם ילד, צחי, ואחרי שנה הם כבר חיו בנפרד. יותר מאוחר הוא הכיר אשה אחרת וחי איתה ללא נישואים".

ראש העיר משקה את הגינה. "ככה עוד אף אחד לא ראה אותי. מילא"

"ב־84' הזמינו אותי החברות מיגור להתארח במשק בליל הסדר. אמרו 'תבואי, גם אורי יהיה'. ביקשתי מבעלי שיסכים לנסוע. למרבה הפלא הוא הסכים. רם עבר בחברת העובדים והם מצאו באותה הזדמנות שפה משותפת. אחר־כך היתה בת מצווה של שלומית והזמנו את אורי. שבוע אחרי זה רם נפטר מהתקף לב".

אורי: "אחרי שנפרדתי מחביבה, היה לי מאוד קשה להתקשר לנערה אחרת. לקח לי הרבה זמן עד שהתחתנתי. לא רוויתי נחת בחיי האישיים ולא בחיים הפוליטיים".

למה אתה מתכוון בחיים הפוליטיים?

"אחר־כך אגיד לך. כשפגשתי את חביבה באותו ליל סדר ביגור, אחרי עשרים שנה שלא ראיתי אותה, היה לי קשה מאוד. פחדתי להסתכל... קודם שמעתי את הקול, לא רציתי בבת אחת לראות אותה, אחרי ששמעתי את קולה, רק אז הבטתי בה. ואז קרה לי משהו רגשי עמוק, מסוג הדברים שאדם משאיר לעצמו בלבד. אני לא יכול לדבר על זה".

חביבה: "אחרי שרם נפטר, אורי בא לנחם אותי בשבעה. אחרי כן הוא בא עוד כמה פעמים לבקר. הרומן שלו עם האשה איתה הוא חי, עמד אז בסימן שאלה. הוא חשב לגמור איתה. אני יכולה לומר שכשראיתי את אורי, הבנתי שחלום הילדות שלי התגשם. פתאום ראיתי שאביר הנעורים נמצא על ידי. התפעלתי ממה שראיתי. התאהבתי בו שנית, הרבה יותר חזק. שנינו מתאימים מבחינת המזג, צורת החינוך, הבסיס המחשבתי, ניתוח הדברים דומה מאוד אצלנו. אפילו סבלנו מאותם חסכים. תשתית הערכים עליה גדלנו, בולטת לאורך כל סימני הדרך בחיים שלנו".

אורי: "כשפגשתי את חביבה, לאחר שבעלה נפטר, הצעתי לה נישואים. מאוד שמחתי כשהיא הסכימה להחליף את דניה בבית שכור ברמת־חן. לה יש בת, לי יש בן, כל מה שרציתי בחיים. אחי הזכיר לי לא מזמן, שעוד ביגור הראיתי לו את חביבה ואמרתי: 'אתה רואה את הבחורה הזאת, היא תהיה אשתי'".

עכשיו הם יחד. יד ביד לעבר השקיעה.

חביבה מגוננת על אורי. מנסה לפצות אותו על השנים. מתנהגת בדיוק כמו שאשת ראש העיר צריכה להתנהג. מתלווה אליו לנסיעות, מתלבשת יפה ומחייכת. "אני עומדת מאחוריו בכיף גדול. נדמה לי שפמיניסטיות קיצוניות לא יכולות להישאר מאושרות במסגרת חיי משפחה". הזוג עמית מאושר. רואים את זה בעינים, מרגישים את זה באוויר.

בינתיים מגיע ציון, הנהג של אורי עם הוולוו. אז בכל זאת יש וולוו. אורי מתנצל, חייב לנסוע לאזכרה באור־יהודה, למרכז מורשת יהדות בבל. הרב שהשיא אותו ואת חביבה נפטר. נוסעים עם ציון בוולוו. חביבה, מאחור, מספרת לי על העליה העיראקית ועל הסטריאוטיפים הלא נכונים שהדביקו לעיראקים בארץ. אורי, במושב הקדמי, מתנפל על הפלאפון. יום קודם הופיעה בעיתונים מודעה מטעמו ועל חשבונו בזו הלשון: "קול קורא לחברי מרכז מפלגת העבודה. סכנה לריסוקה של המפלגה". בהמשך מתריע עמית על הסכנות הכרוכות בסטיה שמאלה. סטיה מעבר למותר על־פי תפיסתו של בן־גוריון, ונגד נסיון להפוך את המפלגה לרד"ש השניה. המודעה היכתה גלים. אורי עמית מרוצה. עכשיו בפלאפון, הוא מסביר למישהו מן הצד השני את השיקולים שעמדו מאחורי פירסום המודעה.

במרכז למורשת יהדות בבל, מתקבלים אורי וחביבה כמו מלכים. עם טפיחות על השכם, הערכה רבה והרבה מילות חיבה. מישהו מופיע עם כוס תה ביד. "תשתה אורי, תשתה". מרדכי בן־פורת, מקים ומנהל המרכז, מציג את סדר ההופעה בערב. אומר

(המשך בעמוד 55)

מר ישראלי

קוראים לו אברהם ישראלי. כבר יותר מ־60 שנה הוא עובד באותה חנות, אצל אותה משפחה. חלק ממנה. הבן של בעל הבית שלו היה טייס במלחמת העצמאות. בגיחת הפצצה על בית־מחסיר נעלם עם מטוסו. בחום הקרבות על ירושלים, יצא ישראלי להרים, עם ערבי מאבו־גוש, לחפש את עקבות המטוס. וזה היה אחרי שעבר את פרעות 29' ביפו ולפני שנפצע בשרות מילואים בסיני. על גג הבית שלו בתל אביב היום, הוא מגדל גן בעציצים, אפוף ניחוחות תבלין וריח של פעם. סיפור מקומי.

מאת מנחם חלמי

"הקהל התאסף סביב הרליז'אנס. הר גשתי שזה הסוף שלי. לא היה לי שום סיכוי לברוח משם. אז ניגשתי לערבי שצעק "יהודי, יהודי", ירקתי לו בפנים ונתתי לו שתי סטירות לחי. כלב בן כלב, אמרתי לו, נראה אותך אומר עלי עוד פעם שאני יהודי. כמו שפחדתי שם ביפו, לא פחדתי אף פעם"

אברהם ישראלי, על גג ביתו בתל אביב. כאן הוא קוטף בכל בוקר את הסלט. (צילם: נאור רהב)

סיפור מסיפורי ארץ־ישראל. בלי ייבוש ביצות. בלי עמק־עמק־עבודה. אבל עם כל הסממנים של זמנים שהיו, אנשים שהיו, ניחוח תקופות שחלפו, צליל מנגינות שאין מנגנים אותן יותר. קוקטייל מתערבל־מהרה של טבריה ויפו, פרעות 1929 ומאורעות דמים ומלחמה, בית יתומים ומטוס נופל בהרי ירושלים, צל"ש מרמת־הגולן של יום־הכיפורים ותאונת דרכים בכביש אופירה. והכל אפוף בניחוח תבלינים וצמחי־בושם.

סיפור של בן־ארם בן הארץ הזו. היום בן 76 ועדיין משכים בוקר בוקר לצאת למלאכת יומו. נכנס לדאבל־קבינה שלו, נוסע למשרד, מרחיק לבקר לקוחות ברחבי הארץ. אומרים לו: די, מספיק, בגילך כבר לא צריך להתרוצץ כל־כך. אומרים לו: מילא לעבוד, אבל בנחת. ואם כבר לנסוע ברחבי הארץ, אז קח נהג. והוא מושך בכתפו משיכת־מרי ואומר: לא יכול לשבת באוטו כשמישהו אחר נוהג. מעצבן אותי.

בוקר בוקר נכנס לדאבל־קבינה שעומדת לרשותו ויוצא לעבודת יומו. איש לא מפורסם, לא בולט, אורח רגיל, אחד מהעם. אברהם ישראלי. עובד שכיר. שישים ואחת שנה במקום עבודה אחד, אצל אותה משפחה. "טכניקה י. בוקשטין", שם הפירמה. ייבוא ציוד טכני לתעשייה ואופני "ראלי". פעם, בימים ההם, היתה גם יבואן של אופנועים – "נורטון" ו"בי. אס. איי", למשל. מהעסקים הותיקים ביותר בארץ הזו. נוסדה ב־1925. אם תדפדף בעתונים המצהיבים של שנות העשרים והשלושים תפגוש את המודעות שלהם. עסק פרטי. צמח עם הארץ. גדל עם המדינה, ואברהם ישראלי איתם מאז שנות העשרים, כשעוד היו חנות קטנה.

בן שבעים ושש הבן־ארם. אב לשני בנים ושתי בנות, סבא לנכדים. רעד קל בידיים. הילוך זהיר ומחושב. אבל בוקר בוקר נכנס לדאבל־קבינה ונוסע לעבודה. לפני־כן עולה על גג ביתו, בית דירות תל־אביבי ברחוב ברנדייס, ושם – מעל הקומה השלישית, על משטח האספלט המסוייד והמעקה הרחב – צומח גנו. גן של ירקות ותבלינים ופרחים בתוך פחיות וחביות ותיבות עץ. חלקת השדה הקטנה והמטופחת שלו במרומי העיר, עם מיגוון צמחים למאכל, תיבול, הרחה וקישוט. תמצא שם ריחן וכוסברה, כמון ויסמין, זעתר ותפרחת שום, עגבניות מאדימות וחצילים מוארכים, כרפס אירופי ופלפלונים קטנים וחריפים ואפילו שיח אחד של דלעת.

בחלק מן העציצים ותיבות הגידול תראה שיחי ירקות עם תפרחת זרעים. ישראלי אינו קונה זרעים ושתילים. הוא מייצר אותם לצרכיו, על גגו. בוקר בוקר, עם הנץ החמה, הוא עולה לגן־הגג שלו, קוטף מן העגבניות והמלפפונים שהבשילו, גוזר מן הבצל הירוק הנותן ריחו, מן הפלפל המעניק חריפותו, תולש כמה צנוניות, ממעך קמצוץ תבלין מצמח זה ואחר ויורד לדירתו להכין את הסלט שלו, מפרי גנו, עם זיתים ירוקים ושחורים אותם הוא כובש במו־ידיו.

המטוס שלא חזר

הגענו אל אברהם ישראלי דרך מנוע מטוס ה"נורסמן" שהוא חלק מאנדרטת־הזכרון לחללי חיל האוויר הישראלי בהר־הטייסים שממערב לירושלים. במאי 1948, בעיצומו של הקרב הכבד על בית־מחסיר שמעל שער־הגיא, נשלח משדה־דב בתל־אביב ה"נורסמן", מטוס חד־מנועי ששימש אז כ"מפציץ כבד" בשרות־האוויר של ה"הגנה", להטיל פצצות על ריכוזי אויב סביב בית־מחסיר, ולסייע בכך לאנשי הפלמ"ח שניהלו אותה שעה קרב נועז ורב־אבידות שבמהלכו השתלטו על הכפר וטיהרו את הדרך לבירה הנצורה.

שישה אנשי צוות היו במטוס הזה. שני טייסים, דניאל בוקשטין ויריב שינבוים, וארבעה אנשי צוות, שני נשקים, משקיף וצלם – שלמה רושטיין, צבי שוסטרמן, שלמה כהן ויצחק שקלנביץ. הטייס דניאל בוקשטין היה אז מפקד טייסת־הגליל והוזמן לשדה־דב בדיוק כשהתברר כי מי שאמור היה להטיס את ה"נורסמן" לא הכיר את מקום הפעולה. דניאל בוקשטין התנדב לבצע את גיחת־ההפצצה שאחריה היה אמור לשוב לבסיסו בגליל.

בהגיעו לקרבת המטרה, בהרים שממערב לירושלים, נקלט שידורו האחרון של המטוס: "חגים מעל למטרה ועומדים לשחרר את מיטען הפצצות". יותר לא נשמע ממנו דבר. לוחמים באיזור דיווחו לאחר־מכן כי ראו את המטוס חג באוויר מעל למטרה וצונח בקרבת הכפר סריס. הם גם שמעו התפוצצות אדירה. יחידת פלמ"ח שנשלחה להבקיע דרך למקום האסון המשוער לא הצליחה להגיע ליעד, ובקרב שניהלה נפלו כמה מאנשיה. עד היום לא ברור אם התפוצץ המטוס באוויר כשהתכונן להטיל את מטענו, או שמא התרסק והתפוצץ על הקרקע. ברור היה שאיש מאנשי הצוות לא נותר בחיים.

משתמו הקרבות יצא אברהם ישראלי, שחי בילדותו בקרב ערבים והוא דובר ערבית רהוטה, לחפש את עקבות המטוס. במסע רגלי, יחד עם מורה דרך ערבי מאבו־גוש, הגיע לאיזור הנפילה המשוער כשבלבו תקווה לחשוף את שרידי המטוס ואולי גם את שרידי גופתו של דניאל, בנו של מעסיקו, ושל חבריו. לא הרחק מן המקום בו ניצב היום המושב גבעת־יערים מצאו ישראלי ומורה־הדרך הערבי את מנוע המטוס ושרידים אחרים. לימים הוקמה בחורשה קטנה, ליד בית־הספר בישוב, אנדרטה לזכר ששת אנשי צוות המטוס שנפלו שם. בכל שנה, ביום הזכרון הכללי לחללי צה"ל, מקיימים לידה ילדי בית־הספר את עצרת הזכרון. מנוע המטוס, על מרחפיו, הועבר להר הסמוך שבפסגתו הוקמה האנדרטה לכל חללי חיל האוויר.

סבא וסבתא בעבר־הירדן

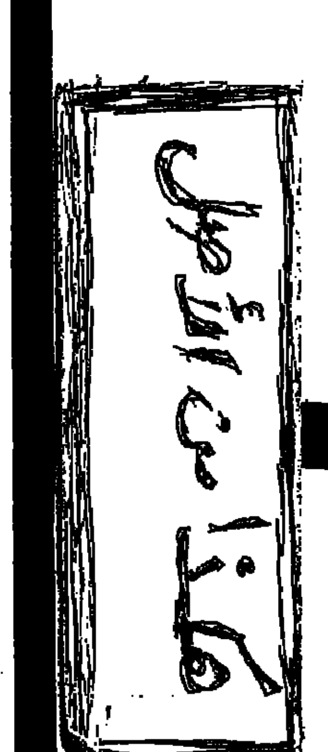
ארבעים שנה לאחר מכן באנו אל אברהם ישראלי לשמוע את סיפור גילוי המטוס האבוד. פגשנו אותו על גג ביתו, מטפל בגינת הירקות והתבלינים שלו. אחרי־כן ירדנו אל דירת מגוריו והוא פיר ערך לנו שולחן ועליו ממיטב פרי גנו. היו שם ירקות כבושים ומישרות תבלינים והוצג גם בקבוק בראנדי שתוכנו אמור היה ללוות את הטעימה המתמשכת. התשובה לשאלה "מי אתה, אברהם ישראלי", היתה מעין צירוף של סיפורי ארץ־ישראל, סיפורי שוליים, פרטיים, אישיים, שמהם אתה יכול לשים אצבע על תקופה, להיות משהו מניקותיה.

"מי אני?", גיחך האיש ורחץ לעצמו את צלחת החצילונים הכבושים, "אני אברהם ישראלי שנקרא פעם, לפני הרבה שנים, חליווה. נולדתי בטבריה, שנתיים לפני פרוץ מלחמת העולם הראשונה, דור שביעי בארץ. מוצא משפחתנו מאלג'יר. ההורים של האבא שלי התפרנסו מחנות מכולת בעיירה בעבר־הירדן. הייתי רואה אותם פעם בשבועיים, כשהיו באים לטבריה לרכוש מוצרים לחנות שלהם שמעבר לגבול, או בחופשות, כשהיינו נוסעים להתארח אצלם. יום אחד מתה שם הסבתא מאיזו מחלה. אף פעם לא אשכח את התמונה – איך הביאו אותה לקבורה בטבריה כשגופתה הקטנה קשורה לגבו של חמור. אבל זה היה מאוחר יותר.

"לפני זה פרצה מלחמת העולם הראשונה. למשפחה שלנו היתה אזרחות צרפתית, ויחד עם כל האזרחים הצרפתים העבירו אותנו למקום בטוח, לקורסיקה. את האבא שלי גייסו לצבא הצרפתי. הוא נעלם במלחמה ויותר לא שמענו עליו דבר. אחרי חמש שנים בקורסיקה חזרנו לארץ־ישראל ולבית שלנו בטבריה. אותי שלחו לבית היתומים הספרדי בירושלים, ואחרי־כן לכפר הנוער בשפייה. משם שלחו אותי למקווה־ישראל, להשתלם בחקלאות.

"בדרך משפייה למקווה־ישראל עברתי בשכונת נווה־שלום, בגבול תל־אביב, שם גרו דודה שלי וסבתא שלי מצד אמא. הן שאלו אותי מה אני הולך לעשות

(המשך בעמוד הבא)

אברהם ישראלי, בתמונה מאז. בתמונות משמאל: מטוס "נורסמן", שבכמוהו יצאו דניאל בוקשטיין וצוותו להפצצה על בית־מחסיר (למעלה) ושרידי המטוס שנפל, אותם מצא אברהם.

(המשך מהעמוד הקודם)

במקווה־ישראל. אמרתי להן: ללמוד להיות חקלאי. השתגעת? – אמרו לי – להיות איכר זה לא כבוד וגם לא פרנסה. עובדים כמו חמורים וחיים כמו חמורים. נשארתי אצלן בנווה־שלום. הן מצאו לי עבודה בחנות אופניים ביפו, אצל משפחה ערבית. חייתי ביפו כמו ערבי. דיברתי רק ערבית. זה היה ב־1925.

"יום אחד הגעתי לחנות של יעקב בוקשטין שאז עוד היתה ברחוב נחלת־בנימין בתל־אביב (אחרי־כן עבר העסק לרחוב רמב"ם) לקנות שפיצים של גלגלים. בעל הבית שאל אותי: תגיד, איך זה בחור ערבי כמוך מדבר עברית כל־כך יפה. אמרתי לו: מה פתאום ערבי? אני יהודי. כמה אתה מרוויח ביפו? שאל. הרבה כסף, אמרתי לו, לירה וחצי בחודש. תקבל אצלי אותו סכום ולא תצטרך לחיות כל הזמן ביפו, אמר לי. מתי אני יכול להתחיל לעבוד אצלך? שאלתי. מחר בבוקר, אמר. ומאז ועד היום אני בפירמה שלהם. שישים ואחת שנה. התחלתי בתיקון אופניים, אחרי־כן בתיקון אופנועים. עכשיו אני מנהל מכירות.

יפו 1929

כמי שיכול היה להתחזות לערבי שלחו אותו, עם פרוץ הפרעות בקיץ 1929, להתחקות אחרי הילכי הרוח ביפו ולהביא משם מידע חיוני להגנת תל־אביב.

"באו אלי מההגנה", מספר ישראלי, "ואמרו לי – חשוב מאוד שתצא תיכף ומיד ליפו ותראה מה קורה שם. לקחתי תנטור – אתה יודע מה זה תנטור, זה דליז'אנס – וירדתי לכיכר של המסגד ביפו. ישבתי, הסתכלתי, שמעתי. אף אחד לא היה יכול לתאר לעצמו שאני יהודי. כך חשבתי. אבל איך שהמתפללים התחילו לצאת מהמסגד הסתכל עלי אחד מהם, נזכר שהוא מכיר אותי מאיזשהו מקום ופתאום התחיל לצעוק: יהודי! יהודי!

"הקהל התחיל להתאסף סביב התנטור. הרגשתי שזה הסוף שלי. לא היה לי שום סיכוי לברוח משם. אז קמתי, ירדתי מהתנטור, ניגשתי לערבי שצעק יהודי! יהודי! ירקתי לו בפנים ונתתי לו שתי סטירות לחי. כלב בן כלב, אמרתי לו, נראה אותך אומר עלי עוד פעם שאני יהודי. וכולם מסביב אומרים: אם באמת היה יהודי היה בא לפה עם התנטור ועוד יורק ונותן סטירות לחי? ואני הסתובבתי בשקט, חזרתי למקום שלי על התנטור. התיישבתי כמו אפנדי ולא עשיתי כלום.

"אני בן־אדם אמיץ. עבדתי הרבה בחיים שלי. אבל ככה, כמו שפחדתי שם, ביפו, ב־1929, לא פחדתי אף פעם. מה אגיד לך? התייבשתי לגמרי מרוב פחד. אפילו לדבר לא הייתי יכול. אבל לראות את זה עלי לא ראו. ישבתי בשקט. כאילו שאני מצפצף על כל העולם. והערבים שמסביב אמרו 'מה פתאום יהודי', והתפזרו. אחרי־כן חזרתי לתל־אביב".

"עכשיו נדבר על העניין של המטוס", הוא אומר. "אני הייתי כמו חלק מהמשפחה אצל בוקשטין. את רני, דניאל, אהבתי כמו את הילד שלי. והילד הזה גדל ולמד ונהייה טייס בחיל־האוויר אצל האנגלים במלחמת העולם השנייה וגם התחתן. ואז פרצה מלחמת העצמאות והוא היה טייס בחיל־האוויר עוד לפני שקראו לזה חיל־האוויר. אשתו כרוריה היתה בהריון בזמן שיצא לטיסה האחרונה שלו. בחודש השני, אולי השלישי. כשנולדה הילדה, שאף פעם לא הכירה את האבא שלה, קראו לה על שמו.

"נפילתו של רני היתה אסון גדול למשפחה. ההורים, יעקב ורבקה, לא יכלו להתנחם. האבא שלו רצה לדעת פרטים, רצה שיהיה קבר. וכך גם אצלי. הייתי כמו חלק מהם. ואז מצאו ערבי מאבו־גוש שאמר שהוא יודע איפה נפל המטוס. עוד לא היו שם כבישים ודרכים כמו היום. גם הישובים שקיימים שם עכשיו עוד לא היו. הלכנו בהרים והערבי הביא אותי למקום שהיום נמצא שם המושב גבעת־יערים. מצאנו את המנוע של המטוס ועוד כל מיני שרידים. מצאתי חלקים ממכנסי־חאקי צבאיים ושערות בלונדיניות. שאלתי את הערבי איפה הגופות. הוא אמר שבטח זרקו אותן לאחת המערות הרבות שבסביבה וסתמו את פתחה. הסתובבנו קצת לחפש. הכל היה מכוסה שיחי פרא. לא הצלחנו למצוא דבר. לקחתי איתי את המכנסיים. ידעתי שהם של רני. הבאתי אותם לאבא שלו שחיכה לנו באבו־גוש".

פציעה בסיני

מביא עוד שתייה. מביא פלחי לימון כבושים בחומץ וכמון, אנחנו שותים לזכר אלה שאינם ולחיי החיים. אברהם אומר שעד גיל שישים ויותר עדיין שירת במילואים. בהתנדבות, כמובן. ביום הכיפורים קראו לו ולבנו משה, איש שריון, גם הוא במילואים. "בני עלה לגולן", הוא אומר, "אני ירדתי עם יחידת האספקה שלי למרחב שלמה. אני התהפכתי עם רכב ליד רהב, נפצעתי קשה. באותו זמן נלחם בני בסורים, יצא בשלום ואחרי־כן קיבל צל"ש".

יש תעודה חגיגית. ישנם קטעי עתונים עם תמונת הבן, עם פרטי סיפור הצל"ש שלו. כאלחוטן במטה החטיבה נע עם חבורת קצינים שנסעו תוך כדי הקרבות ברמת־הגולן בזחל"ם. תעו בדרכם ונקלעו לתוך תניון של הצבא הסורי. בשלב ראשון סברו כי התניון הוא של כוחות צה"ל, ואילו הסורים סברו כי הזחל"ם הוא של כוחותיהם. ברגע ששני הצדדים גילו את האמת, התפתח קרב קצר. הזחל"ם הישראלי הצליח להיחלץ וניסה למצוא מיסתור בוואדי סמוך, שם נחסם על ידי טנקים סוריים. אנשי הזחל"ם נפוצו לכל עבר, מנסים לחמוק בחסות סבך הצמחייה.

האלחוטן משה ישראלי תמך בסמח"ט הפצוע שהכרתו היתה מטושטשת למחצה. הוא גרר אותו בדרך מנוסתו, מגונן עליו. מפעם לפעם נתקלו בחיילי האויב. משה נכנס איתם לקרב יריות, הצליח לנתק מגע ולחמוק כשהוא אינו מרפה מהסמח"ט, גורר אותו עמו וממשיך לחתור לכיוון המשוער של כוחותינו. תוך כדי חילופי אש עם הסורים המזנבים בו עבר משה עם הסמח"ט הפצוע מרחק של תשעה קילומטרים, ולא הפקיר אותו גם כשאולה התחמושת. לבסוף הגיעו אל תחום כוחותינו. על מעשהו זה נענד משה בעיטור המופת.

בזמן שבנו נלחם בגולן התהפך אברהם ישראלי עם רכב אספקה בכביש אופירה־רהב. צלעותיו השבורות חדרו לריאותיו. הוא הוטס צפונה. שלושה חודשים חלפו עד שהחלים מפציעתו. לעבודה חזר בהדרגה. כאבי פציעתו מעיקים עליו עד היום.

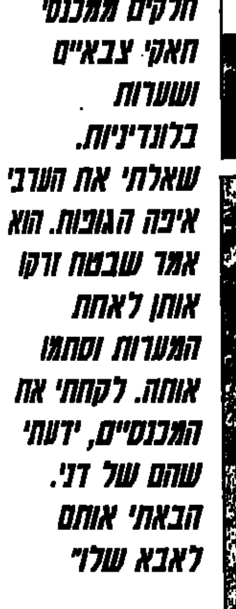
"למילואים לא חזרתי יותר", הוא מחייך, "אמרתי למפקד שלי: זהו זה, אני צריך להתחיל להשלים עם גילי ומצבי".

•

בן שבעים ושש. בוקר בוקר הוא עולה לגנה שלו לראות מה שלום צמחיו וירקותיו, לקטוף את הסלט שלו. אחרי־כן נכנס לדאבל־קבינה ויוצא לעבודתו. שישים ואחת שנה באותו מקום, עם אותה משפחה. מאז ימי תל־אביב הקטנה והתמימה.

עד מתי, ישראלי?

"כל עוד הראש הזה יעבוד, כל עוד הרגליים האלה יסחבו אותי", הוא מחייך, ומוזג סיבוב נוסף של בראנדי. ■

"מצאנו את המנוע של המטוס, חלקים ממכנסי חאקי צבאיים ושערות בלונדיניות. שאלתי את הערבי איפה הגופות. הוא אמר שבטח זרקו אותן לאחת המערות וסתמו אותה. לקחתי את המכנסיים, ידעתי שהם של דני. הבאתי אותם לאבא שלו"

ביטל־ג'וס (השחקן מייקל קיטון), מגרש־אנשים מופרע, במיגרש הביתי שלו – בית הקברות.

בתצלום הקטן מימין: ברבורה (ג'ינה דייוויס) התסודה, בקריירה שניה של מתה מתחילה.

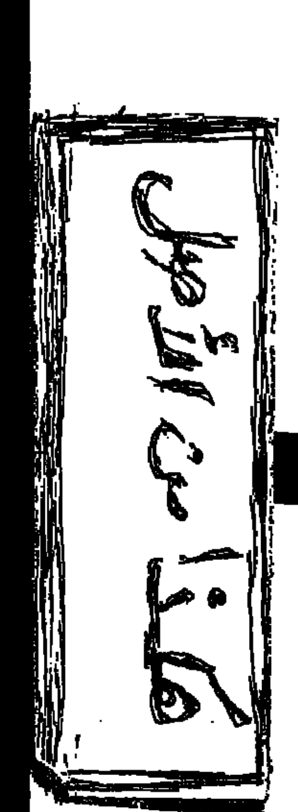
ביטל־ג'וס

תתאמנו בלהגיד שלוש פעמים רצוף: ביטל־ג'וס, ביטל־ג'וס, ביטל־ג'וס. סרט פולחן חדש, שגורם כבר חודשים היסטריה באמריקה. עולם הפוך בו רוחות הרפאים הם הטובים ובני האדם הם הרעים המוזרים. המטרה היא לגרש את החיים מפני המתים, ובדרך – לשגע את הצופים. הרבה בדיחות ופעלולים, הומור מטורף והמון גועל־נפש נחמד.

מאת מיכל קפרא

בחודש אפריל השנה יצא הסרט "ביטל־ג'וס" לבתי הקולנוע ברחבי ארצות־הברית. בתוך חודש אחד הכניס לכיס יוצריו כחמישים ושלושה מיליון דולר. בניו־יורק הפכה הזוועה הקולנועית הזו לתופעה. סרט פולחן חדש. עוד לא הספיק לעשות פיפס וכבר יש תעשייה נלווית בעלת מות פיננסי טפילי, שכוללת – קלפים, סיכות, מסיכות, וחולצות, עליהם מככב הכהן הגדול החדש – ביטל־ג'וס. ושוב,

(המשך בעמוד הבא)

מימין: אדם וברברה ובני משפחת דיץ. למטה: התור לעובדת הסוציאלית של העולם הבא.

(המשך מהעמוד הקודם)

ממש כמו בעירין ההתמכרות לסרט "מופע הקולנוע האחרון של רוקי", ידיבו כל ה"ג'אנקיז" הקולנועיים מי ראה את הסרט יותר ממאה פעם. ומחקרים סוציו־משהו ינתחו אי־אילו סיבות ותוצאות. ושישו ושמחו.

מי שמחפש היגיון וקשר בין השם ביטל־ג'וס – מיץ חיפושיות – למה שמתרחש על המסך, יכול להמשיך לחפש. אין. מי שמתעקש במיוחד, יכול לדמיין את טעם הנוזל הזה, ולהסיק מסקנות עמוקות יותר. בכל אופן, על המסך ניתן בעבור מחיר שגרתי של כרטיס למצוא פרודיה מופרעת לחלוטין על סרטי רוחות, שדים, אימה, ובני־דודים. "זוהי גירסה קומית של 'מגרש השדים', הפעם מנקודת מבטם של המתים", קובע הבמאי טים ברטון, שעדיין לא חגג אפילו את יום הולדתו ה־28.

ו ככן הסיפור: אדם (אלק בלדווין) וברברה (ג'ינה דייוויס), זוג צעיר שופע בריאות וטבע שנראה כמודעת פירסומת ליתרון העיכולי שיש בפסטירת קישואים לעומת המבורגר מק'דונאלדי, מחליט לבלות את ירח הדבש בביתם הביתי כל־כך שבביר־אינגלנד. בזמן נסיעה במכונית לחנות מברשות בעיירה מחליטה ברברה, מטעמי מוסר, להטות את ההגה ולא לדרוס כלבלב. הכלבלב, שמחזיק את המכונית באיזון עדין לפני גלישתה במידרון, מוכיח מוסריות פחותה בהרבה ונוטש את תפקידו המאזן. המכונית גולשת לנהר והזוג הצעיר צולל מטה, ומחזיר את נשמת אפו לבורא.

אדם וברברה נוטפי מים חוזרים לביתם הקט – בעצם, לא כל־כך קט – על תקן חדש של נשמות, רוחות רפאים מקסימות וחסרות אונים, שנעזרות ב"ספר עזר למתים מתחילים", שמופיע לפתע על השולחן. שני המתים הנבוכים מדפדפים בספר ונותרים נבוכים. ברגע של אקטיביזם מוגבר, מחליט אדם לצאת החוצה ולשחזר כיצד הגיעו הביתה, החלטה שמביאה אותם למסקנה החד־משמעית שהם לכודים בביתם התמים. למסקנה הזו הם מגיעים בעקבות העובדה שכל יציאה החוצה כרוכה בכעין חלום ביעותים שזורק אותם למימד אחר של זמן ומציאות, הצבוע בצבעים מאוד לא פסטליים של כתום־צהוב־ירוק, בתוספת מפלצת גועלית שרוצה לטרוף אותם.

אבל עוד הכל היה יחסית־די־סביר עד לרגע שמגיעה לביתם משפחה ניו־יורקית, משפחת דיץ, שרכשה את הבית למטרות מנוחה והתנסות במגע עם שלוות הטבע, עליה פינטן ראש המשפחה. הניו־יורקיות, המאופיינת בגינוני רובע הסוהו, זוכה לבדה בטיפול פארודי. דיליה (קתרין אוהרה), פסלת בעלת פרטנזיות פוסט־מודרניסטיות ופסלים בלתי נמכרים להחריד, נשואה לצ'ארלס (ג'פרי ג'ונס), איש עסקים עשיר, משעמם ורפוי עצבים. לצירוף האנושי הזה יש בת צעירה ורגישה בשם לידיה (וינונה ריידר), שרכשה, סביר להניח, את כל בגדיה הפנקיסטיים־טראגיים בחנויות יד שניה ברחוב 8 בוויליג'.

לאחר שאמא דיץ וידידה מעצב הפנים אוטו (גלן שאריקס), הורסים, שוברים, מקלפים את הטפטים הפרחוניים־כפריים ומחליפים אותם בעיצוב מנוכר של מתכת ועור בגווני שחור אפור א־לה־סוהו, מבין הזוג הצעיר והסולידי זכרונו לברכה, שככה זה לא יכול להימשך. ללא שהייה הם מחליטים שיש לסלק מיד את הדיצים מביתם.

השמועות אומרות שהבימוי הוצע במקור לפרנק אוז, איש החבובות, והתפקיד הראשי – לסמי דייויס הבן. שניהם דחו את ההצעה.

בעזרתו המבורכת של "ספר העזר למתים מתחילים" מאתרים הנשמות הטובות את רוח העובדת הסוציאלית שלהם ג'ונו (סילביה סידני), ומגיעים אליה לא לפני שהם מחכים בתור בבימוס של קופת חולים הסתדרותית בין שלדים, גוויות קרושות דם, אכולות תולעים, ושאר ואריאציות דוחות. העובדת הסוציאלית של העולם הבא, מבהירה את החוקים: קודם כל יש לחכות 125 שנה. אחר־כך נראה.

הזוג חסר הסבלנות מחליט לפעול ביוזמתו הוא. על־פי מיטב המסורת הוא עושה סדינים לבנים ומיילל היישר בפרצופם של הדיצים. אלא שהניו־יורקים האלה מסרבים להיבהל. בנסיון שני של הטלת אימה, מחרידים הרוחות שלנו לאם המשפחה את קולו של הרי בלפונטה בשירו המפורסם, וכל אורחיהם מרקדים ללא רצונם לקצב הקליפסו. מצחיק־מצחיק. אבל, לא עוזר. הדיצים מתעקשים לראות ברוחות המתים הפרטיות שלהם אטרקציה בעלת פוטנציאל פיננסי אדיר.

וכך בלית ברירה מחליטות הרוחות, לאחר שידור פירסומת בטלוויזיה, להזעיק את ביטל־ג'וס (מייקל קיטון) – על־ידי קריאת שמו שלוש פעמים – הלא הוא השד, מגרש־אנשים מרופלם בשטניותו. ומרגע שנשלף הביטל־ג'וס המופרע הזה מקברו, עם שיניו הרקובות, שיערו הזקור, ושאריות העפר שנדבקו ללחייו, הופך הסרט לקומפלקס של פעלולים, תעלולים ולהטוטים שמעוררים בחילה לא קטנה גם במתים ששכרו את שירותיו.

חברת "גפן" האחראית להפקתה של הפארודיה המקסימה הזו, הביאה לנו לא מזמן את "חנות קטנה ומטריפה", שתקועה בוודאי בכל תא־זיכרון שזכה לראותה. השמועות אומרות שבימוי "ביטל־ג'וס" הוצע קודם לפרנק אוז, איש החבובות, מי שביים את "חנות קטנה ומטריפה". ואם כבר בענייני שמועות, אז התפקיד הראשי של ביטל־ג'וס, בו זכה לבסוף הקומיקאי מייקל קיטון, נדחה על־ידי סמי דייויס הבן. אבל מה זה משנה, מייקל קיטון ("היפנים באים", "מיסטר אמא", "משמרת לילה") זכה בפיס.

א בל ההפתעה הגדולה היא הבמאי הצעיר – טים ברטון, שזה סרטו השני באורך מלא. ברטון, אנימטור במקצועו, החל לעבוד בחברת וולט דיסני, שם עשה את סרטי ההנפשה בשחור־לבן "השועל והכלבלב", "וינסנט", ו"פרנקנ־וויני" (שהתחשבן בהומור עם סרטי פרנקנשטיין המסורתיים). סרטו הארוך הראשון: "ההרפתקאה הגדולה של פי ווי", הקפיץ את כשרונו היישר ל"ביטל־ג'וס", שם בעזרת המיונו ואנשי מקצוע מעולים, הוא מתפרע להנאתו.

בחודש דצמבר, כאשר הקרינו את הסרט בהקרנה נסיונית מוקדמת, התברר שהדמיון של ברטון היה קצת גדול על הצופים. אי־לכך החליטה חברת וורנר, המפיצה של הסרט, לצלם מחדש קטעים שיתיישבו בנוחות גדולה יותר בראשי הצופים. אחד הביצועים היפים של הסרט, הוא העירבוב בין מודל הפלסטיק של העיירה, שאדם בונה, ובין המציאות עצמה. בפתיחה המהממת מעופפת המצלימה מעל עיירה, שרק בסוף תנועת המצלימה מתבררת לנו כמיניאטורת המודל. הברקה.

"טים ברטון רצה שהפעלולים בסרט יהיו שונים כל האפשר מפעלולים שנעשו בסרטים קודמים. חיפשנו גישה חדשה מזו של דור הסרטים של 'מלחמת הכוכבים'", אומר אחד מאנשי הפעלולים, אלן מונרו. חלק מהטכניקות שנבחרו, על־פי מונרו, עשו שימוש בשיטות הישנות והחביבות של הקולנוע בימיו הראשונים.

את הטיוטה הראשונה של התסריט כתב מייקל מק'דואל. וורן סקארן נקרא לדגל כדי לחזק את דמותו של ביטל־ג'וס, ולהפכה לדומיננטית יותר בסרט.

דומיננטית זה ביטוי כלבלבי, לעומת הקסם שביטל־ג'וס המגעיל משפריץ על המסך. ומי שתמיד מוכרח לדעת אם הסוף טוב או רע, אז – הסוף טוב. ■

לאכול בחוץ

כבושים ומחמצים נושאי בשורה

א ם אנחנו עוד זוכרים סינית, יז'יינג פירושו שני ניגודים שיוצרים מיקשה אחת מושלמת. טאי־צ'י פרושו בסינית המקום בו דברים מתחילים להתרחש ובו הם מסתיימים. בעברית מסחרית־קולינרית פירוש השמות האלה הוא: שתי מסעדות סיניות של איש אחד, ישראל אהרוני, שבינינו לבין עצמנו אנו מכנים אותו "משורר הבישול הסיני בישראל". מי שיודע לאכול ולהבחין בתת־טעמים, ומי שמתמזל מזלו להסב אל שולחנו של אהרוני כשזה נותן למאכלים המוגשים את ה"טאץ'" האחרון והקובע, ודאי יסכים לכינוי הנ"ל.

יז'יינג, המסעדה הראשונה של אהרוני, מצוייה בשדרות רוטשילד בתל־אביב. טאי־צ'י, מסעדתו השנייה והחדשה, מצוייה ב"גן־העיר". אין דמיון בין השתיים באשר לעיצוב־הפנים ולאווירה, ואילו התפריט והטעמים זהים במידה רבה. רוחו של אהרוני ועינו הפקוחה שורים כאן ושם.

את "טאי־צ'י" שבגן־העיר עיצב בךשימול ממרכז העיצוב "אלדואי 10". חלל המסעדה הוא רמז־פגורה, ושולטים בו סגנון הקווים הישרים והקרים: המלצרים לבושים בחליפות "סיניות" שחורות, מרחפים חרישית על פני רצפות הדמוי־שיש האפורות. מנהל את המקום גבר ושמו טין, מפליטי וייטנאם שקיבלו אזרחות ישראלית.

◆

מוסיקת־רקע חרישית. מפות מעומלנות. תפריט שעל כריכתו השתורה מוטבעים בהבלט שירי טבע סיניים. זוג מקלות אכילה לכל סועד, וליתר בטחון גם סכו"ם מערבי. במרכז כל שולחן ניצב ה"לייזי־סוזי" – אותו מיתקן מסתובב שעליו קנקן התה המסורתי, רוטב הסויה, הקיסמים, המחמצים וכל היתר.

אם הזכרנו את ה"מחמצים" – נתחיל בהם. הביאו אותי למסעדה סינית, תנו לי לטעום מהכבושים שהם מגישים ואגיד לכם – בטווח־טעות קטן – מה רמת שאר המאכלים המוגשים בה. מי שיודע להכין מחמצים, מי שמוכן להשקיע במנה גלווית־צדדית כזו, קרוב לוודאי שהוא מתייחס בכובד־ראש מקצועי ויודע לטפל היטב בשאר פריטי התפריט של מטבחו. המחמצים של טאי־צ'י הוכיחו לנו שוב את ה"תיאוריה" הזו. כאן הם מוגשים לשולחן בצלוחת בת שלושה מדורים. באחד מצאנו חציל מאודה, בשניה כרוב כבוש, בשלישית גזר, צנון ומלפפון. כולם עריגים־עריגים, מלטפי־חיך, נושאים בשורה של מנות־לא־פחות־טובות־בדרך.

הסבנו בחבורה גדולה סביב שולחן עגול. מגוון הטעימה שלנו היה, איפוא, רחב. ויתרנו על מרק האבטיח, על מרק הווןטון, על מרק התירס ומרק הלימון. טעמנו כזית מהאגרול (מצויין) ותקענו מזלג בסלט של בשר עוף עם פרי הליצ'י. גם מי שבשר עוף אינו משוש־טעמיו יהנה מהקומבינציה הזו. מי שאוהב חסילונים, מי שיודע כיצד ניתן "לרצוח" אותם בטיפול מקרים לא נכון ואילו טעמים ניתן להפיק מהם בהכנה נכונה ובצרוף הרוטב הטוב – יידע להעריך את החסילונים של מסעדה זו. קיבלנו אותם בטומסום ובקשקש, גדולים, מנוקים היטב, עשויים באורח מעודן. מלפפון שנחתך־נעצב בצורת חסילון שימש כתפאורה מחוייכת למנות החסילונים.

אחר־כך הגיעו הבשרים למיניהם, מלווים בפינכות אורז מעולה. נאזכר אותם בחטף: בקר עם חצילים בנוסח סצ'ואן חריף, חזיר עם פטריות סיניות שחורות, כנ"ל "מתוק־חמוץ", עוף עם אספרגוס וביצי שליו. היה גם ברווז בשום ודבש, שהוא, במסעדות של אהרוני, בבחינת נכס צאן ברזל. כל המנות הנזכרות היו מ"טעימות" עד "מעולות".

רשמנו לנו לא לשכוח להזמין בביקורנו הבא: ברווז המוקרמתוק עם אננס ושקדים; בקר עם אגוזי פקאן ופלפלים; בקר ברוטב צדפות; פטריות מטוגנות בציפוי פריך; דמפלינג מטוגנים עם תמרים.

סיימנו ב"פלטה מעורבת" של מתוקים ומפנקים, שהיו בה, בין היתר, פירות מטוגנים, אגוזים מסוכרים ועוגיות תמרים. וכמו שאומר אחד מידידינו: מקום יפה ומעולה – כסף עולה.

המחירים בטאי־צ'י אינם זולים כלל ועיקר: מרק או אג־רול – 5,5 שקלים. מנת פריים – בין 30 ל־35 שקלים. מאכלי עוף ובשר – 22,5 שקלים. מנת ברווז – 30,5 שקלים. אבל אין להתעלם מהעובדה הבסיסית שהמסעדה ומטבחה מעניקים לך תמורה נאותה כמעט על כל שקל שאתה משאיר שם. טאי־צ'י פתוחה לארוחות צהריים וערב שישה ימים בשבוע.

מאוּיל

יז'יינג ב"גן העיר" בת"א: האוכל של אהרוני בחלל דמוי פגודה (צילום: שמואל רחמני)

לאכול בחו"ל

לפני שקוראים למשרת

ב אנגליה אתה יכול לסעוד לא רק בבתי־מרזח ופונדקים. גם בטירות מרשימות של אצילים. מכוונת לאותן טירות שהוסבו להיות בתי־מלון משום שהיורשים לא יכלו לשאת בנטל אחזקת האחוזה המשפחתית. אתה יכול, איפוא, לשהות בטירות כאלה לילה אחד או שבוע; לצלול לאווירת הימים הרחוקים והימים שלא ישובו עוד, לסעוד בחדר האוכל המרווח בנוסח הימים ההם ולדמות עצמך כאציל מהמאה הקודמת הרוכן מעל ארוחתו בסביבתו הטבעית.

"אטינגטון פארק הוטל" הוא אחד כזה – אחוזה וטירה של משפחת האצילים שירלי, כ־10 ק"מ דרומית־מזרחית לעיר הולדתו של שייקספיר, במיפגש הכבישים 429 ו־422. המקום מרשים והסבתו למלון־אורחים לא פגמה בתפארתו ובהדרו.

כמו במקומות כאלה אתה מגיע לחדר־האוכל דרך המבואה. שם, פרט למשרתים, אתה מקבל תפריט כרוך בחידור, בוחר את ארוחתך ואת המשקאות שילוו אותה וממתין, תוך לגימת אפריטיף [illegible], שיזמינו אותך ברוב טקס דרך המסדרונות [illegible] אל חדר־האוכל. התפריט [illegible] של השבחים בו נאמר כי על האורח להתאזר בסבלנות, לפי שאת מרבית המנות מכינים רק עם הזמנתך. על כן, אם רעבונך מציק, התייעץ עם המלצר והוא יפנה את תשומת לבך למנות שאופן הכנתן קצר.

אבל מטבע הדברים, מי ששוהה במלון כזה זמנו אינו דוחק ורעבונו אינו מעביר על דעתו, והוא יכול להתלבט ללא בהלות אם לפתוח את ארוחתו ברוסט בשר יונים מהודק במיקשא, או שמא בצלחות מבושלת של גבינת עזים, ואולי דווקא במעיכה של בשר ארנבים, עשויה בכמהין, עם סלט [illegible] של אספרגוס וארטישוק. אשר למנות העיקריות, הבינוניים ומה שבאחריהם מחממים למדי. אך קח דעתכם על על מיצלת של דג סלמון טרי, עטור [illegible].

ומנוי הארוחה, אחרי הקינוח [illegible], מומלץ [illegible] בתחום האחוזה, לאורך הנהר הזורם בה. [illegible] לדמיין לעצמך שאתה צאצא לבני משפחת שירלי, [illegible] בטרם נעלה על משכבו, בטרם יקרא למשרתו להכין את [illegible] ולכבות את הנר.

קרול וענת ואורנה ויעל

בעמודים אלה, מצולמים בגדיהן של חמש מעצבות צעירות, מהגל החדש של נשים שנפשו יזמה לעשות אופנה עצמאית. לא עובדות בשביל מפעל ובוס שאומר להן מה לעצב. עושות מה שבראש שלהן ומה שהן יכולות למכור. כולן בנות שלושים, פלוס־מינוס.
יש ביניהן משהו משותף למרות שלכל אחת סגנון משלה, אולי מפני שהן מתייחסות לחידושי אופנה בערבון מוגבל, לא לוקחות את מה שעושים בפאריס או מילאנו מאוד ברצינות. מקסימום מאמצות פרט פה ופרט שם. לא לחוצות על חצאיות שחושפות ברכיים וגם לא על שמלות צרות וצמודות. בדרך כלל מעדיפות גדול ורחב, כי זה גם מה שהישראליות אוהבות ללבוש.

רוב הבגדים שלהן מאריגים טבעיים, כותנה, פשתן, ויסקוזה. זה חלק מהאופי של הבגדים. הן כמעט נמנעות מהצבעים שהאופנה מכתיבה בקיץ זה. אפשר לראות את זה בבחירת הצבעים, כאילו נדברו ביניהן. העדיפו הגדים בכחול־לבן או שחור־לבן, הצבע חול ושנית או צבע אדמה. הן מעדיפות קווים פשוטים, בסגנון מינימליסטי, בלי אף סלסול, או פרח. המחירים שלהן לא זולים. משלמים בשביל העובדה שהבגדים מיוצרים בתפוצה מצומצמת. את הסנדלים, של "מגוך" עיצב הורו קנאי, יפאני שבא לקיבוץ לפני כמה שנים, ונשאר.

יהודית חנוך

קארול גודין, אחרי שלמדה אמנות בקנדה, עשתה בארץ הסבה מקצועית לאופנה. למדה תרמיתנות בשנקר ופתחה סטודיו ברחוב פרישמן, קרוב למלון דן. קארול בחרה להציג קו לא סימטרי, השראה למערכת שני חלקים, שעשויה מפשתן וויסקוזה, המקושטת בלכבית לבנה. סגנון חליפות בית הספר בצרפת.

ענת גלובוס, בוגרת שנקר, זכתה בפרס רקלון על בגד בסגנון האינקה. פתחה לפני כמה חודשים סטודיו בכיכר המדינה. אחרי ששה חודשים בשטח למדה מה נשים רוצות. מאמינה שבגדים צריכים להיות נוחים ללבוש, לכן מעדיפה רחב על צר. בחרה להציג מכנסים רחבים ורכים, את הצווארון הלבן, הצמידה לבגד, כקטע אופנתי. 290 ש"ח.

לאורנה אלעמי לא מפריע שבפאריס קיצרו את המכפלת, היא ממשיכה להאמין בקרסולית. רק הוסיפה לה תגורה מוגבהת ועכשווית ותפרים צבעוניים. צירפה אליה חולצה לבנה עם פתח צוואר דמוי חלון. אלעמי, בוגרת שנקר, ככר כמה שנים בדיזנגוף, על יד לב דיזנגוף, עם בגדים שנראים קצת אחרת. החצאית, 185 ש"ח. החולצה 169 ש"ח.

יעל טבת, מעצבת סריגים, עשתה הסבה מקצועית מקלנוע, נשא אותו למדה בניו יורק. הסריגים פירנסו אותה שם כסטודנטית, בארץ הפכה אותם לעיסוק קבוע. היא מאמינה בקווים נקיים. בסריגים שלה אין אפליקציות וגם לא רקמה של מבריקים. לובשות אותם גלי עטרי, חנה לסלאו, שרון ליפשיץ ומפורסמות נוספות. מחיריםן 100־250 ש"ח לפריט.

שפודים

משהו: *את שיא הגועל יועק לג'ון באאז ואלן גינסברג, רוחות הרפאים שאחרי מיליוני הנרצחים שהם אחראים להם בווייטנאם, התעוררו פתאום, שיקמו את מצפונם ההרוס, ובאו לנסות את השיטה עלינו.*

עצות לריענון חיי המאמר שלך

אחת לשבוע אני קורא בעיתון מאמר על דרך חדשה לרענן את חיי המין של זוגות נשואים. בדרך־כלל זהו מאמר המופנה לאשה הנשואה, ואם הוא שווה משהו – הוא מכה בשורה השנייה כך: כל מה שאת יודעת הוא טעות.

אחרי־כן באות העצות. אלו אותן העצות שהופיעו בכל המאמרים עד כה. העצה השלישית או השביעית היא תמיד: עליכם לשוחח בפתיחות על חיי המין שלכם, ועל מה שאת או הוא הייתם באמת רוצים.

אני מכיר אישית כמה זוגות שיחסיהם התרסקו ללא תקומה כשבן או בת הזוג גילו מה הצד השני באמת אוהב.

בכל אופן, בכל מאמר כזה – שחובה שיהיה בו סוף־סוף משהו חדש – מופיע גם מחקר. במחקר הזה שמונים אחוזים מהגברים אומרים שהם עייפים מדי למין אחרי תיקון תריסים, או שבעים אחוזים מהנשים אומרות שהן לא נהנות ממין באורגיות אם הן צריכות גם להספיק לארח תוך כדי כך.

אם אין מחקר באחוזים, יש סתם ציטוטים: גבר אחד אמר לי, כששאלתי אותו מדוע הוא בוגד באשתו: "היא פותחת את הממטרות בכוונה כשאני חוזר הביתה". או: אשה אחת, מוצלחת בבית ובעבודה, רעייה ואם למופת, ששאלתי אותה מה מעורר אותה מבחינה מינית – אמרה לי: "אאודי 100".

הסיבה לפרסום רוב המאמרים הללו המופיעה תמיד בהבלטה בפתיח, היא גילוי מזעזע שהתברר במחקר שהסתיים זה עתה ולפיו שלושים אחוזים מן הנשים לא נהנות מיחסי מין.

זה התחיל בשנות העשרים של מאתינו ה־20. ערכו מחקר ובו התברר כי כשלושים אחוזים מהנשים לא נהנות ממין. אללי, נזעקו כולם, יש לחנך את הציבור חינוך מיני ולשחררו מעכבותיו. ואכן חינכו את הנשים (הגברים לא מורים אף פעם, אפילו לא תחת עינויים, שהם לא נהנים ממין) ליהנות ממין, ואחרי עשר שנים שוב עשו מחקר ושוב התברר ששלושים אחוזים מהנשים לא נהנות ממין.

התגייסו כולם – בינתיים קמו מקצועות חדשים כמו עיתונאי־מין, סקסולוגים, תראפיסטים – ושוב חינכו במרץ, ושוב, אחרי עוד עשר שנים, עשו מחקר והתברר ששלושים אחוזים מן הנשים לא נהנות ממין. הזעזוע גרם לכך שמשרד החינוך בכל מדינה נאורה הקים ניידת טיפול נמרץ לחינוך למין, ועשר שנים של זיעה לא נחסכו. אחרי עשר שנים עשו שוב מחקר והתברר ששלושים אחוזים מן הנשים לא נהנות ממין.

התבאסו שוב, ועכשיו כבר התגייסו האמהות עצמן, דור המין האמור־להיות־משוחרר הראשון, והן עצמן חינכו את בנותיהן, בנות העשר, ואחרי עשר שנים שוב נערך מחקר על כלל האוכלוסיה, ושוב נתברר ששלושים אחוזים מהנשים לא נהנות ממין. בינינו, אני מבין למה. איך מישהי יכולה בכלל לסבול את היצור השעיר והרוחה ההוא שמטפס עליה.

כך נמשך הדבר כל עשר שנים. ויום אחד קם חוקר חביש ונמרץ והגיע למסקנה ששלושים אחוזים מהנשים לא נהנות ממין. מאמרו המזועזע לא פורסם, כמובן, ולא עוד אלא שהוא נזרק מהאוניברסיטה, ותואר הדוקטור שלו נשלל ממנו.

הבה נמנע טעויות

ימים מחורבנים מאוד הם אלה, שאפילו אפצ'י עלול להישמע בהם כאמירה פוליטית. בא אלי מישהו ואמר שלא הבין קטע שלי. אין בכך פלא, אבל מהר מאוד התברר לי שהוא חיפש את המשמעות הפוליטית באותו קטע, וזו פשוט לא היתה.

תמיד הייתי משאיר לקורא את מלאכת הזיהוי בין קטע בעל מטרה חינוכית לבין קטע שטות לשמה. היום, כדי לחסוך שבירת ראש ואולי חלילה מציאת משמעויות היכן שאינן, אולי כדאי לסמן את הקטעים עם איזו אזהרה למעלה: "קטע זה איננו מכיל הנחיות פוליטיות לעם".

נראה לי מגוחך. אי לכך נשאיר את המבוכה כמות שהיא. דבר לא טוב הוא כאשר מחפשים משמעות פוליטית היכן שהיא איננה, אבל נראה לי שלא זו הבעייה הבוערת. הבעייה הפוכה לגמרי.

המוח המפולפל והחריף של המתמיר מנוצל היום לפרשנויות דקות, תלמודיסטיות, מלאות להט, שמפשפשות כדי לא למצוא משמעות פוליטית בקטע פוליטי. נניח, הלירקה של מחמוד דרוויש.

ספרי בזק

בזמן האחרון ספרים עבריים חדשים יוצאים לאור בלי הרף, מהם כאלה שלוקח יותר זמן לקרוא אותם מאשר לכתוב אותם, (פרס קפלן להספק האחרון – 394 עמודים תוך שלושה חודשים במשכנות שאננים). כל כך הרבה ספרים, עד שאני מתחיל להאמין שזו מזימה של הליכוד כדי להתיש את פרס.

מותר לרצוח, אל תדאגו

תגידו לי אם יוסי שריד נורמלי. אני קורא בעיתון, ומפסיק להבין, ומה שאני כן מבין מוביל אותי למחוזות מפחידים.

הכותרת בעיתון היתה: "מונירה מהכפר ביתא נאשמת בתקיפה ובגרימת חבלה חמורה למאבטח רומם אלדובי". משונה בעיני שהיא לא הואשמה בנסיון לרצח, אבל לא זה העניין. העניין הוא יוסי שריד. הוא חושב שבכלל לא צריך להעמיד את האשה לדין.

איך זהו? מותר לכל אדם לעשות משפט לעצמו, ולגשת לרסק באבן את ראשו של מי, נניח אפילו פושע, ששעה קודם לכן ירה באחיו? נדמה לי שזה אסור. ואני בטוח שאם יהודי היה עושה דבר כזה לערבי, אפילו מחבל שרצח ילדים, יוסי שריד היה דורש ומקבל משפט. אז למה מונירה לא?

"אני מייצג כאן עשרות אלפי אנשים השואלים מה היו עושות נשותיהם ואחיותיהם לו היו עומדים במקומה של מונירה בראותה את אחיה מתבוסס בדמו". שואל יוסי שריד בפאתוס.

"אני רוצה לשאול אותך משהו", אמרתי למישהי שישבה לצידי על הספה באיזה סלון

בערב אירוח רגיל, ולקחתי את העיתון כיד.

"אני מאיר, לא פוליטיקה" היא ביקשה.

"חשוב לי", התעקשתי, "אני רוצה לשמוע מה דעתך". קראתי לה את כתב האישום: "הנאשמת הגיחה מאחור, הטיחה אבן גדולה בראשו של אלדובי". ואחרי־כן קראתי את דברי יוסי שריד שמבקש לא להעמיד את האשה אפילו לדין.

"יוסי שריד צודק", אמרה לי הנשאלת האקראית שלי.

"איך צודק? מותר להתנפל ולהרוג, יהודי או ערבי?"

"את אלדובי היו צריכים בכלל לשפוט שהוא הרג את הילדה".

"עזבי את אלדובי עכשיו. האם מותר לאשה ששעה קודם פגעו במישהו ממשפחתה להתנפל על אדם המוקף בידי מאות ולהכות לו בראש באבן גדולה?"

"כן, מה כבר קרה לו?"

"מה את מדברת, הוא גמור, יש לו נזק מוחי סופי".

עד כאן, שמעתי כל מה שהייתי צריך לשמוע כדי לשבת שוב טוב ועמוק בתוך עמי. לפי עצתה הקודמת ברחתי בסיבוב שיחה שאני כבר מאומן בו מהפוליטיקה, וחזרנו לערב רעים נעים באמת.

מאיר עוזיאל

עם איזמל, על הספה

(המשך מעמוד 16)

"כל זה קשור בגישות הורינו שאנחנו מפנימים מגיל צעיר. למרות הפתיחות בחברה וההתייחסות החיובית לנושא, עולים באדם קולות מן העבר שאומרים – 'אני לא צריך לעשות את זה'. היתה לי פציינטית אחת, עו"ד מצליחה, בת 45, שבאה ואמרה לי: כל החיים עשיתי הכל עם אף איום, עכשיו אני רוצה לתקן אותו. אמא שלי היתה מתהפכת בקבר לו ידעה שאני עושה את הניתוח הזה".

"אני הצלחתי, ולכן אני יודעת שזה אפשרי. אני נאה – אבל לא יפהפיה, אני חכמה – אבל לא גאון מיוחד, אבל האם אני מרוצה מעצמי? בהחלט כן".

לקולות האלה מקשיבה קרוליין עם הפציינטים שלה, עושה איתם מין משחק של כסאות מוסיקליים שבו היא לפעמים משתתפת, לעיתים רק צופה ומנחה. "טכניקת גשטאלט" קוראים לזה בפסיכולוגיה. מעמידים כסאות זה לצד זה, ובכל כסא האדם מתיישב ומביע את אחת/אחד העמדות/קולות פנימיים שמשתתפים בקונפליקט. את מקור הקול מזהים כחלק מהטיפול. הנה זו אמא מדברת מתוכי, זו אני, וכן הלאה.

"רוב האנשים שמצביעים להם על הקולות האלה איתם צריך להגיע לחיים בשלום, מגיבים בהסכמה משועשעת". ואז אפשר לחיות עם זה ולעבור את הניתוח. "אם הקונפליקט אינו נפתר לפני הניתוח, הוא יוצא החוצה אחרי הניתוח, בכל מיני דרכים. יש מי שסובל יותר כאבים, מה שלא צריך להיות מבחינה פיזיולוגית; יש מי שחש באיזור הניתוח תחושה לא נעימה שנמשכת לעתים לנצח, ויש מי שחוטפים דכאון – מין תגובה של 'מותר לעשות – אבל אסור להנות מהתוצאות'".

כשהמנותח או המנותחת הפוטנציאליים באים אל ד"ר קרוליין, היא מבקשת מהם להגדיר בבירור את מוקד הבעייה. והיא מקשיבה גם לשפת הגוף. מי שמדברת על העפעפיים וכל הזמן ממרטת את צווארה, היא אולי זו שבעצם רוצה גם למתוח את הצוואר אבל בטוחה שזה נורא יקר ולכן היא בכלל לא מדברת על זה. אז קרוליין מדברת. היא גם מרבה לעבוד עם תמונות. "תראי לי תמונות של חזה שמוצא חן בעיניך ותמונות של חזה שלא מוצא חן בעיניך", היא מבקשת למשל מהאשה שבאה לעשות ניתוח להגדלת החזה. "הרעיון הוא לתת לאדם מה שהוא רוצה. הרי הוא שמשלם בעבור מה שהוא חושב שיפה".

"יש למשל מי שרצתה למחוק כל סימנים שליליים של הריון ולידה, כיוון שרצתה להרגיש רק דברים חיוביים בהקשר הזה. יכולה להיות אשה שבגלל שהחזה שלה נהיה קצת נפול בעקבות ההריונות, תהליך התמלאות השדיים בחלב וההנקה, היא אפילו קצת כועסת על הילד, משהו כמו – את המחיר הזה לא התכוונתי לשלם – וניתוח להזקפת החזה יפתור את הבעייה".

לא אל כולם היא מגיעה, בסופן של שתיים או שלוש פגישות הכנה, באיזמל שלוף. יש מי שהיא שולחת הביתה, ממליצה לו ללכת לטיפול פסיכולוגי או אפילו על תוכנית של דיאטה והתעמלות כזו או אחרת. "עשרה עד חמישה־עשר אחוזים מהפונים אלי דחיתי. אני דוחה מי שדרישותיו חסרות כל בסיס מציאותי, גם אם הוא עצמו אינו מודה בכך. מי שמאשים גורם גופני בבעייה פסיכולוגית, מי שיש לו דלוזיות או אילוזיות, מי שמגיב בהגנתיות ובעויינות – מי שאינני יכולה להגיע אליו. רבים מהאנשים האלה אינם יכולים לשים את האצבע על מה בגופם מפריע להם. הם אינם מרוצים בהכללה. אלה האנשים שיבקשו שאני אעשה אותם טובים יותר, שישאלו מה לדעתי כראי להם לעשות".

היא שוחה בחומר. מדברת על חשיבות הכנת הפציינט לתהליך כולו, לניתוח עצמו, לסיבוכים אפשריים. בעיניה, "זה ניתוח פסיכולוגי בעצם. והוא מצליח בראש ובראשונה כשהפציינט מרוצה. חשוב לזכור", היא אומרת, "שאי־אפשר לתקן הכל. אבל רוב האנשים אינם מעוניינים בהכחשת תהליך ההזדקנות. בחלק מהמקרים הם פשוט זקוקים לזמן כדי להתרגל ולהסתגל. תחושת הנעורים שלהם נמשכת בעוד שהמראה החיצוני, בלא ניתוח, אינו שומר על חוות צעירה. הניתוח אינו לנצח. הוא מעין קניית זמן כדי להסתגל ולהתגבר על הפער בין הגיל הכרונולוגי – והתחושה הפנימית".

גם היא, כך היא אומרת, לא תהסס לעשות מתיחת פנים כשתגיע לנקודה בה תרגיש שאין התאמה בין איך שהיא נראית לאיך שהיא מרגישה. "אני ארצה את הזמן הזה כדי להתרגל".

אם אוברול זה אורגיה של סכינים – אז אין כזו

בעניין הזה, של שיפוצים ומתיחות, אנחנו דומים לכל העולם, אומרים רופאים ישראלים. כבר מדברים על זה יותר בפתיחות, כבר מדרגים את זה בסדר העדיפויות של התקציב האישי או המשפחתי כמו שמדרגים נופש ביוון או מקלט טלוויזיה חדש עם שלט־רחוק.

"ניתוחי אף עושים המון בני נוער לפני צבא, כמעט בלי הבדל בין מספר הנערות והנערים", אומר ד"ר חיים רטנר. "העיתוי הטוב לעשות כל ניתוח הוא כשהאדם מתחיל להרגיש שיש לו מיגע אסטתי. לא כל אחד מנתחים. דוחים בעיקר משני טעמים: כשהמנתח רואה שבגלל סיבה אנטומית יש בעייה לספק את רצון הפציינט, או כשהמנתח מבין שלפציינט יש רמת ציפיות לא ריאלית. אבל רובנו", הוא אומר, "בסדר. בעלי רמת ציפיות סבירה".

ד"ר רטנר רואה בניתוח חלק ממכלול ובו גם אספקטים פסיכולוגיים רבים. "תמיד קיים החשש וקיימת השאלה 'למה לחבוט ראש בריא למיטה חולה'. צריך להיות מאוד נחוש כדי לקבל את ההחלטה, וצריך חיזוקים מהמנתח. ואם אין הכנה מתאימה – תהיה בעייה של התמודדות עם התוצאות".

בארץ אין לנו מייקל ג'קסונים או שר שחוגגים בניתוח־אחר־ניתוח. "עבדים לאיזמל", קוראים לתופעה בארה"ב. מכורים שחוזרים שוב ושוב לניתוחים באלה ואחרים, כמו בסימפוניה בלתי גמורה. ד"ר קרוליין קליין־ארזי אומרת שהיא מכירה אותם בעיקר מהדיבורים עליהם, פחות מהמירפאות. אבל יש מי שעושים כמה ניתוחים בשוונג אחד. "אם אוברול זו אורגית של סכינים – אז אין כזו", אומר ד"ר רטנר, "אבל אם משמעות הדבר היא כמה תיקונים בניתוח אחד – כן, יש כאלה גם בארץ".

"גם ניתוחים אסטתיים הם מקצוע שלפעמים מציל חיים, כי הוא מוציא מאומללות, מתיסכול, נותן לאדם אפשרות טובה יותר להתמודד בחברה התחרותית", מסביר ד"ר עמי גלעדי. "פציינט צריך לדעת שניתוח כזה אינו פיסול, שהגוף אינו פלסטלינה שאפשר לשנות כל הזמן. זה איבר חי, שצריך להירפא. והרופא, מצידו, רוצה לעשות ניתוח שגם הוא יהיה מסופק, לא רק הפציינט.

"היופי, אומרים, עומקו רק כעומק העור", קובע גלעדי, "אבל הכיעור הרבה יותר מבוער. אז נכון שישנה אישיות, אבל גם החיצוניות חשובה. והיום צעיר זה יפה, כי הצעירים מחזיקים את העולם".

אתה עושית ניתוח פלסטי, ד"ר גלעדי?

"אני? מה פתאום, אני יפה".

אלרגיים לפלסטיק

בוורלי הילס, הולכת הבדיחה, הפסיקו להניק תינוקות כי גילו שהם אלרגיים לפלסטיק. הפלסטיקאים אוהבים את זה. הם כבר רגילים לכל האגדות וסיפורי האימים שמאחוריהם מתחבאים לפעמים הפציינטים המתלבטים.

מה האגדות הנפוצות ביותר, מה שואלים הכי הרבה?

● כמה זמן "מחזיק" ניתוח מתיחת פנים, תוך כמה זמן זה "נופל"?

זה לא נופל ולא קם וגם לא עוצר את תהליך ההזדקנות, רק נותן לו נקודת התחלה מחודשת, אחורה בשעון הביולוגי, ועד כמה – זה מאוד אינדיווידואלי.

● האם נכון שניתוח להגדלת חזה עלול לגרום לסרטן?

לא נכון.

● האם נכון שבניתוח להגדלת חזה החומר המושתל זז מהמקום?

לא נכון.

● נכון שהוא מתפוצץ במטוסים?

לא נכון.

האם הוא נשאר לתמיד?

כן.

אם וכאשר זה יקרה, זה לא יהיה הניתוח הפלסטי הראשון שלה בתור מנותחת. בגיל 16 שיפץ לה דוד שלה את האף. היא פשוט הרגישה שאינה אוהבת את המקורי. אז היא לקחה תמונה של אף שנראה לה אל הדוד הרופא, הוא חתך וניסר "והייתי מאושרת מזה".

הנסיון המוצלח הזה שימש, ללא ספק, השראה חיובית בהמשך הדרך המקצועית. אבל ההתחלה היתה דווקא בלימודי פילוסופיה. מי אני, מה אני, מהות החיים. שאלות גדולות. בסוף הלימודים בקולג' החליטה שהכיוון הכללי של ביטוי הפילוסופיה ביומיום הוא בתיאטרון או במשחקי מלים, שני תחומים שהם לא בשבילה, והלכה להארווארד, שם עשתה עבודות בפיסיקה ופיזיולוגיה ונזכרה בשאיפה מכתה ו', להיות רופאה.

"החלטתי שמה שאני באמת רוצה להיות זה רופאה. התקבלתי ללימודים בניו־יורק ובבוסטון, אבל בעלי התקבל להתמחות בסינסינטי שבאוהיו, ואני ויתרתי, כפי שהיה מקובל אז".

קרוליין הלכה אחריו לסינסינטי, מקום שבלשון המעטה, היא לא בדיוק אהבה. רפואה היא לא יכלה ללמוד שם, אז היא הלכה לאוניברסיטת סינסינטי, למחלקה לפסיכולוגיה, והציעה לראש המחלקה שיאפשר לה לגשת ישר ללימודי תואר שני, למרות שעד אותו רגע לא למדה אף לא שיעור אחד

קרוליין בת"א: "הכל מסתדר לנו, נופל למקום. זו הרגשה כאילו כך זה צריך להיות. וההחלטה לבוא הנה היתה טבעית".

בפסיכולוגיה. הגברת הנחושה הסבירה שאם תצליח – סימן שלא היתה זקוקה לשום אחד משיעורי התואר הראשון. ואם לא – אז לא. הסבירה טוב, כנראה, כי הצליחה לשכנע.

נותרה רק בעיה קטנה אחת – שלא היה לה כסף לשכר לימוד. בעלה המתמחה הרוויח אז רק 1200 דולר בשנה. אז אחרי שהסבירה את הבעיה, סידרו לה שם במחלקה עבודה, להעביר את הקורס של מבוא לפסיכולוגיה בתואר ראשון, תמורת 3000 דולר. אבל אני בעצמי לא למדתי בקורס הזה, הזכירה לממונים עליה. הדרך הטובה ביותר ללמוד היא ללמד, ענו לה, וכנראה שצדקו.

אחרי סינסינטי הם סימנו במפה איקס גם על סנט־לואיס וושינגטון די.סי. ושם התגרשו בני הזוג. קרוליין המשיכה ללמוד, וסיימה את לימודיה לקראת דוקטורט בפסיכולוגיה. "הגעתי שם לדרגת הצלחה שחשבתי שאגיע אליה רק אחרי עשר שנים. היתה לי קליניקה משגשגת, בית יפה, המכונית הנכונה, חברים – היה הרבה 'רעש' בחיי. ואז לקחתי פסק־זמן, שכרתי בית ברודוס לשלושה חודשים כדי לשמוע את עצמי חושבת. תמיד ראיתי את עצמי כאינטלקטואלית, אבל במשך השנים הבנתי שיש בי גם צד מעשי, שרוצה לעסוק ברפואה. אז או שאוותר לגמרי על הרעיון, אתאבל עליו קצת ואקבור אותו – או שאלמד".

קרוליין בחרה ב"או" השני. חזרה לוושינגטון, "שנה לא קניתי כלום וחסכתי כסף כדי לממן את לימודי הרפואה". מסלול מקוצר בבית־הספר לרפואה של אוניברסיטת מיאמי לבעלי תואר דוקטורט מתחומים אחרים, אחת מתוך עשרים איש שעשו זאת. במסגרת הלימודים וההתמחויות, התאהבה בכירורגיה פלסטית ובסן־פרנסיסקו, ובעיר הזו עסקה במקצוע החדש שלה בשש השנים האחרונות, בהצלחה רבה.

מאחת טריה מלימודים והתמחויות, שנכנסה לבנק וביקשה הלוואה על מנת לפתוח מירפאה ומצאה את עצמה לא רק בחובות, אלא גם מרומה בידי מזכירה רפואית קלת־עט (שנהגה להוסיף כמה ספרות להמחאות עליהן חתמה הרופאה אחרי שחתמה, ולשלשל את הכסף לכיסה מבלי שהדוקטור תרגיש), נהפכה קרוליין בתוך זמן קצר לא רק לרופאה מבוקשת אלא גם לדמות תיקשורתית. מאמרים בכתבי־עת, הופעות מומחה בטלוויזיה ותוכנית רדיו.

"אני באמת מאמינה שחוץ ממיגבלות מאוד מסויימות ומעטות, רוב האנשים יכולים לעשות מה שהם רוצים לעשות אם הם באמת משתדלים. אם מסתכלים על דברים לא כעל בעיות, אלא כעל פתרונות אפשריים – לא נתקעים. מי שהחיים נראים לו כרצף של בעיות, אז זה מה שהם באמת יהיו בשבילו. אבל בכל בעיה יש פתרון חבוי, צריך רק לחפש אותו", היא אומרת בלהט, בעיניים רושפות. "אני מאמינה שאם רוצים משהו מספיק חזק, ומשוכנעים במה שעושים, אפשר להשיג את הדבר. זו אינה שאלה של כסף או של יכולת כלכלית, זו שאלה של אמונה. וזה מגיע עד לתחום של מחלות, של סגנון חיים. חלק עצום מחיינו הוא כעצם בחירה אישית".

ולא היה לה אף רגע של היסוס, של מחשבה "אולי זה לא יילך, אולי זו טעות?"

"פעם חשבתי שיש בעולם הרבה בעיות", היא מחייכת. "אבל השתנתי, התפתחתי כאדם והבנתי. למשל, כשגיליתי שהמזכירה מועלת בכספים שלי אמרתי לעצמי, אולי את נכשלת? אבל אחרי מחשבה קצרה אמרתי לעצמי – בשום אופן לא! אני לא נכשלת כאן, וזהו.

"אני הצלחתי, ולכן אני יודעת שזה אפשרי. אני נאה – אבל לא יפהפיה, אני חכמה – אבל לא גאון מיוחד, אבל האם אני מרוצה מעצמי? בהחלט כן. הכל שאלה של קבלה עצמית ואמונה עצמית. וכאן משתלב הניתוח הפלסטי – אם יש משהו שמפריע, צריך לשנות אותו, כדי לאהוב ולהנות מעצמך".

וכשיש לה קצת זמן, היא גם מנגנת בגיטרה ושרה.

אורית הראל

אהבת נעורים, סיבוב שני

(המשך מעמוד 40)

לאורי שאחרי האיש שיקרא את הפואמה, הוא צריך לעלות, להגיד כמה מילים. האולם מלא בכלים מכובדים. כולם מכירים את כולם.

בחור צעיר מתושבי המקום מגיש לאורי ספר שכתב על אורי־יהודה. הבחור, דוד יוסף, רץ ברשימה מקומית עצמאית בבחירות הקרובות. אורי אומר לו: "כדאי לך להצטרף לאחד הגושים הגדולים, שקרובים לדעותיך". הבחור אומר: "אבל שפייזר כתב שאם אתה מצטרף לאחד הגושים הגדולים אתה נשחק".

עמית מתעלם משפייזר: "בכל אופן תרים טלפון בהזדמנות, אני עברתי הרבה בפוליטיקה. אני תמיד מוכן לעזור לבחור צעיר".

בחזרה לוולוו. חוזרים הביתה. אורי מדבר על עולמם הציני של הפוליטקאים. הקו שלו ברור: יצחק

"אני לא נולדתי כאן, לא גדלתי עם החבר'ה. צמחתי מלמטה בכוחות עצמי, המפלגה שלי לא עזרה לי"

רבין, שלמה הלל, תוכנית אלון, התיישבות וביטחון. נקז.

מרוע אמרת קודם שלא רווית נחת בחיים הפוליטיים?

"אני לא נולדתי כאן, לא גדלתי עם החבר'ה. אני צמחתי מלמטה, בכוחות עצמי. המפלגה שלי לא עזרה לי. כשנבחרתי למזכיר מועצת פועלי רמת־גן, לא רצו אותי. כמועמד לראשות עיריית רמת גן לא תמכו בי. אני אז ניהלתי את מערכת הבחירות הקשוחה ביותר שהיתה אי פעם. המפלגה לא העמידה לרשותי כספים. נאלצתי לתת התחייבויות אישיות. התמודדתי ב־83' נגד ד"ר ישראל פלד מן הליכוד. הוא היה 14 שנה ראש העיר. מאד פופולרי, ניבאו לו נצחון מוחץ. לקחתי על עצמי משימה בלתי אפשרית: להפוך את רמת גן ממבצר של הליכוד למבצר של מפלגת העבודה. והצלחתי. זה בערך כאילו שהליכוד יכבוש את עיריית חיפה. זה היה רגע מרגש. אני שואל למה המפלגה שלי, בבחירות לכנסת ב־84', לא ידעה לנצל את הנצחון הזה שלי כיתרון לעצמה?"

עמית יתמודד עכשיו על מקום טוב ברשימת המערך לכנסת. חביבה תעמוד לצידו. תשמור עליו: "בתקופה כזאת אני מנסה להוסיף את הכישורים האישיים שלי. בנושאים של תיקשורת, יחסי אנוש. כמו כל אשה, יש לי את הכשרון לראות את הדברים כפרופורציה. לשפוט קצת מבחוץ". לאורי עמית לא איכפת להגיד שבחיים האישיים הוא מאושר, שהגיע אל השלווה ואל הנחלה. האילו בחיים הפוליטיים עדיין מרגיז אותו שהמפלגה אליה הוא קשור, לא יודעת גם עכשיו לנצל את ההישג הפוליטי המוניציפלי שלו. הוא אינו חושש לומר בקול שהמפלגה היתה יכולה להשתמש בו כנציג המזרחיים המסורתיים. כאלה שהליכוד השכיל לקחת תחת חסותו בבחירות ב־77'. "יש לי קבלות פוליטיות", הוא אומר, "יש לי קבלות מעירי, רמת גן".

איזה קבלות?

"קיבלתי עיר עם רפיציט, שנהפכה ליתרת זכות. נתתי תנופה לחינוך בעיר, הקמתי תשתית של מים, הארתי את העיר הזאת. הקמתי מוזיאונים".

אתה מקנא בציץ?

"אני לא רוצה להתחרות בו. מציץ קיבלתי את הקופים והוא קיבל את 'גן העיר'"...

אביבה מץ

חיים ואוהבים

ראש כואב

בעוד כולם סביבך מאבדים את הראש ואת יכולה לשמור את הראש שלך על הכתפים – נחשי למי יהיה אחרי־כן כאב ראש? בטח שלך ולא להם. ואחרי־כן גם יאמרו לך: הה, את. אפשר לסמוך עליך. את כבר תסדרי את העניין/ תצאי ממנו/ תמצאי פתרון. אומרים והולכים, לא לפני שמקטרים באוזניך ש"כך זה לא יכול להימשך" ו"מוכרחים למצוא פתרון", "והרי זה עוול משווע", וכן הלאה.

ואז את חשה כיצד הראש הולך ומתכווץ לך על הכתפים, ואולי מפני שהוא מרמז לך שמוטב ותשחקי אותה ראש קטן. ולאחר הראש ההולך ומתכווץ מגיעות הדפיקות הקיצביות ברקה הימנית. ואז מגיע תור הלמות הפטישים ברקה השמאלית ואת בקושי מגששת דרכך לארון התרופות כדי למצוא שם גלולה למקרים מיוחדים של כאב ראש שנגרם לך מפני שהאחרים ביקשו – והצליחו – לחסוך מעצמם כאב ראש. הפילו עליך תיק. איזה יופי של ביטוי. אז מתי, מתי, מתי תלמדי את הלקח?

לעולם לא.

כך נולדים.

יש אנשים שמטבע בריאתם נולדו להפיל תיק על מי שעומד מולם – ויש בני אדם עם אופי של קולטי תיקים.

נטו וברוטו ואמהות

יום יום אחר הצהריים ישבנו בגינה הציבורית עם עגלות התינוקות. התינוק הראשון שלי היה שכוב על בטנו בעגלת תכלת מהודרת שכיום אפילו הנכדים של מלכת אנגליה אינם זוכים לשכמותה.

ביתר האמהות שישבו בשדרה לא העליתי או כרעתי לצאת לעבודה מחוץ לבית ולהפקיד־להפקיר את התינוק בידי מטפלת. הנושא אפילו לא הועלה לדיון, עד כדי כך היה ברור לנו שעלינו להתמסר לייעוד הטבעי: אמהות בכל מאת האחוזים. בכלל, אני לא זוכרת על מה כן שוחחנו שם, בשדרה. האמת היא שפשוט ניסינו להרוג את הזמן עד שעה חמש, ואז לחזור הביתה במסע עגלות (שהיה מוריד אנשים מן המדרכה לרחוב) – ושם לאמבט את התינוק, להכין לו את הבקבוק ולנשום לרווחה כאשר המלאך הקטן עוצם את עיניו.

למחרת חוזר על עצמה פגישת האמהות בשדרה. משום מה אני זוכרת את היותי יוצאת־דופן ביניהן מאחר שלא הרשיתי לעצמי לשבת על הספסל לאורך זמן: רציתי שהתינוק שלי יחוש זרימה של אוויר שאולי תגביר את תיאבונו הירוד, ולכן הייתי סובבת־הולכת מקצה השדרה ועד קצה. כך, אמרתי לעצמי, הוא גם יתרשם מן הנוף המתחלף של כמה עצים דלילי־צמרת במרכז תל־אביב, וזה "יעשיר את עולמו". זה מה שאמרתי לעצמי. כן, כשאת אמא־מתחילה, את מוכנה, בין שאר השטויות, גם להוריד למענו את הירח.

בספרה STARTING IN THE MIDDLE מביאה הסופרת־עיתונאית ג'ורית ווקס (שזמן קצר לאחר צאת הספר לאור נהרגה עם בעלה בתאונת מטוס בשיקאגו) תיאור דומה של טיול יומי בעגלה בפרבר ניו־יורקי, כשתיפקרה כאם במישרה מלאה לשני ילדיה. היא מתארת בלשון תיעודית חיים של אם מסורה שילדיה בראש מעייניה, ואין לה שום דבר אחר בראש. לימים נדמה היה לה שמסירותה אכן הניבה פרי, ובנה הבכור היה לתלמיד מצטיין בבית־ספרו, ל"ילד טוב שיקאגו" – עד שבאורח בלתי מוסבר לחלוטין החל להתנהג בסגנון מוזר, הצטרף לכת הארי קרישנה, עזב את ביתו וגרם לה להתמוטט בכל פעם מחדש כאשר היתה נתקלת בו ברחוב, גלוח ראש ויחף באחד מן הטקסים המוזרים של הכת שלו.

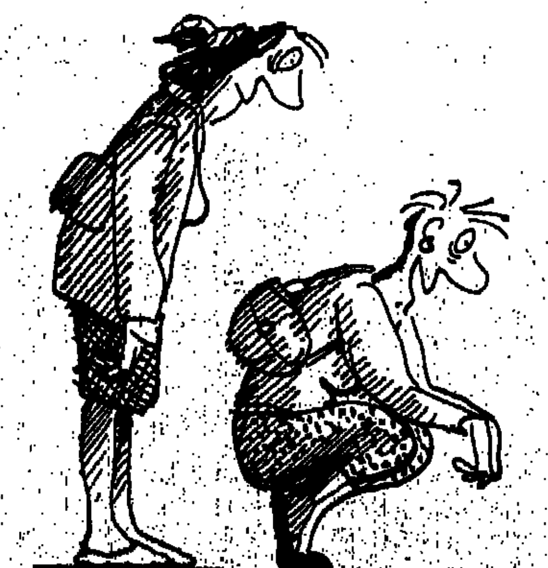
אותה אם חוזרת ושואלת: היכן טעינו – ואין לה ולבעלה מענה, גם לא לאחר שכילתה ימים רבים בטיפול משפחתי פסיכיאטרי. (למען הפי־אנד סטייל אמריקה: הבן, בסופו של דבר, השתלם במנזר בודהיסטי בהודו, חזר לעירו כמדריך רוחני של בני הכת בשיקאגו ואיכשהו הפיס את דעתם של אמו ואביו בכך ש"הוא מאושר במה שהוא עושה").

ובעצם מה פתאום עליתי על הסיפור הזה? מפני שרווקא ה"תינוק" של שכנתי מן הדירה הראשונה שגרתי בה לפני המבול, שכנתי הקרייריסטית שלא תיפקדה אף פעם "כמו שצריך" (המון מטפלות, כל מיני בעלים שהיו וגברים שבאו לגור עמה), תינוק שגודל למעשה במעון וכיֵרי שתי סבתות, ואמו בין־לבין זיכתה אותו במה שכבר אז קראו לו "תשומת לב איכותית – לא כמותית" – כיום הוא פרופסור־כוכב באוניברסיטת־יוקרה בארה"ב, יורד, בעל משפחה למופת, גאוות אמו.

משונה, אבל כמה מתינוקות הגינה הציבורית ההיא שהיו ילדי אמהות־נטו ולכן לא הלכו לגנון אלא לזה של גננת מוסמכת, ולא נשלחו למעון "ארגון אמהות עובדות" שמא יסבלו חלילה מחסר כלשהו, שגדלו עטופי צמר־גפן, טובלים באהבה ובחיבה נונסטופ – כאשר אני שומעת להיכן הם התגלגלו, אני מתקשה להסביר זאת. לא, הם לא חברי הארי קרישנה, לא מככבים בסרטים פורנוגרפיים, גם לא עבריינים. אבל הם חיים בשוליים. מביאים נחת שלילית להורים.

כששואלים פה ושם הורים שכאלה "ומה עם הילדים" – הם כבר תורגלו להתנסח בצורה כזו שאתם יודעים שמוטב להחליף נושא. את ה"היכן טעינו" שאלו ההורים זה את זה כאשר נכחו לדעת שילדי השמנת שלהם הם בעצם ילדי באושים. עתה חלפה התדהמה ופינתה מקומה לייאוש סטאטי. על פני "הילדים" כבר מתחילים להיחרץ קמטים, אבל אולי הם עוד יגדלו.

ועדיין לא אמרתי מלה על אותו תינוק שסובבתי עמו בשדרה הלוך וחזור כדי שיתרשם מן הטבע – ואף לא אומר מלה. הוא לא יסלח לי אם אוריד את עצמי לדרגת יענטע.

האיור: מתוך "אמהות", ספרה של קלייר בטכר

מרק שמיימי

לכבוד יום־הולדתי (תודה, תודה, לא רוצה עד מאה ועשרים) יצאנו לסעור משהו כלבבי – זאת אומרת בלי חשבון קלוריות – ב"קיוסק" בנווה־צדק בתל־אביב. אכלנו פסטה מעשה בית בטעם גן־עדן, אבל המנה שקדמה לה, מרק חצילים, זכאית לכל הסופרלטיבים האפשריים. הממציא את המרק הזה גיורא רז, ביולוג ימי, שהמיר את מקום עבודתו ועתה הוא מנהל הקיוסק וגם עומד במטבח להכין מאכלים. ואיפה למדת "הכל ידע אישי".

– האם תסכים לגלות את סוד המרק הנהדר הזה, פרי המצאתך?

– אין בעיות.

אז זהו. ואל תבואו אלי בטענות אם אין זו מלאכה מהירה, אבל התוצאה, אה, התוצאה. לא כדאי לחכות עד יום ההולדת הבא.

החומרים:

שני חצילים בגודל בינוני; שני בצלים בגודל בינוני; שש כוסות מרק בטעם עוף (אפשר גם "פרווה"); מלח; פלפל שחור; 1 כפית טימין; 2 כפות מיץ לימון; 1 כוס שמנת מתוקה; חצי כוס שמנת רגילה; חצי כוס עלי ריחן (בזיליקום) או כוסברה או פטרוזיליה.

ההכנה:

קולים את החצילים על אש פתוחה. מצננים, מקצצים. משאירים בצד. קוצצים דק את הבצל ומטגנים בשתי כפות מרגרינה או חמאה עד שהוא מתרכך. מוסיפים את המרק ומרתיחים על אש גבוהה עד שכמות הנוזלים מצטמצמת בשליש. מוסיפים את כוס השמנת המתוקה, מביאים לרתיחה של 2 דקות, מוסיפים את החצילים, את כפית הטימין, ומביאים שוב לרתיחה. מסירים מהאש ומעבירים לבלנדר או מערבל מזון. מחזירים לסיר, מחממים ומתבלים. מוסיפים מיץ לימון.

תוספת: מערבבים את השמנת הרגילה עם עלי הריחן הקצוצים. מוסיפים מלח ופלפל.

את המרק מגישים בצלחות מחוממות. במרכז מוסיפים את התוספת. אפשרית גם תוספת של גבינת קצ'קבל מגוררת.

תמר אבידר

הבת של ק.צטניק

(המשך מעמוד 22)
חברות. "הקפדתי תמיד להסביר ללי שיש סדר. שיש מי שמנהל ומי שמנוהל. אמא היא אמא, וילד זה ילד. היא לא המפרנסת ולכן היא לא הקובעת. ואני מקפידה מאוד על המסגרות האלה". היא עצמה שנאה את הארועים בהם אמא שלה היתה מציגה אותה כחברה שלה. "אני לא רציתי שהיא תהיה חברה שלי. רציתי שתהיה אמא שלי. והיא, כשאמרה שאנחנו חברות, כאילו הסירה מעצמה את כל האחריות של להיות אמא".

להיות אמא, היא אומרת, זה לקום בבוקר ולעשות סנדוויצ'ים, ולדאוג שיהיה בבית אוכל מבושל. "שהרי לילדים אסור לגדול על ג'נק־פוד", היא אומרת וצוחקת, ומוסיפה כהתנצלות "אני יודעת שזה נשמע דבילי, אבל אני באמת חושבת שזה חשוב. ושעות שינה זה שעות שינה. וכשבאים אלי אורחים לארוחת ערב, הם אורחים שלי. היא לא מוזמנת. כמו שאני לא מוזמנת למיפגשים עם החברות שלה. כן, אנחנו בהחלט חברות. היא כבר גדולה, ואני מתחילה לגלות את הכיף של להיות חברה שלה. למרות שהתפקים והמסגרות מאוד ברורים. ויש פתיחות לגבי כל נושא בעולם. ויש הידיעה הברורה לשתינו שכל מה שאעשה יהיה בשבילה. זה קטע שאני מאושרת איתו. כי זה משהו שלא היה לי אף פעם. לי לא היו אמא ואבא. והם גם לא היו חברים שלי".

לא, עם אמא שלה מעולם לא היו לה שיחות. לא על בנים, לא על שום דבר. "הפעם הראשונה שהיא התעניינה בחיי האישיים, היתה לפני שנה, כשהיתה חולה. הרגשתי מאוד לא נוח לשתף אותה בענייני. כאילו – מה פתאום היא בכלל מתערבת".

"היה ברור לי שאף אחד לא ירצה להסתכל עלי. שאני כשלון, שאני לא יפה ולא חכמה. עובדה, הורי לא רוצים אותי, חברים אין לי. אבל ידעתי שאני לא יכולה להרשות לעמי לצלול".

פעם אמרה לה אמה שהיא, דניאלה, אשמה. שהיא לא נתנה להתקרב. שהם דווקא ניסו. "ואז אמרתי לה: את הרמת ידיים. כשלא יכולת להתמודד, קמת ונסעת לחוץ־לארץ. החוכמה היתה לחבק. לא, לא פיסית. למרות כל הבעיות, לנגב את הדמעות וללכת הלאה. להתמודד. היא אמרה שהייתי מלאת ארס. אבל אני לא נולדתי ככה. הרי הייתי פרח כשנולדתי. וככה גידלו אותי. פרח. עם תלתלים וסיכות. בגיל שנתיים, כשהיא היתה חולה, טיפלתי בה. הייתי יושבת לידה, מספרת לה ספורים, מלטפת אותה. אז איך נהייתי מלאת ארס? את יודעת איך? מהחיים. והיא, במקום להתמודד עם זה, קמה ונסעה. כשהייתי בת 16, למשל, היא נסעה, וחזרה כשהייתי בת 18".

כל השנים האלה, אומרת דניאלה, היא שידרה ללי שלא חשוב מה יקרה ואם היא צודקת או לא, היא תהיה מאחוריה לאורך כל הדרך. "כשילדים ברחוב אמרו: אני אקרא לאבא שלי, לי היתה אומרת: אני אקרא לאמא שלי". ואמא שלה היתה מגיעה ונכנסת בילדים כמו בולדוזר. והיו לה חיים לא קלים. יש לה רקע משפחתי דליל. אין לה סבים וסבתות, ואין לה אבא. וזה שהיא יודעת שאלחם בשבילה באש ובמים, על כל דבר, זה נתן לה הרבה כוח".

רק לפני שנה וחצי סיפרה דניאלה ללי על אבית. עד אז אמרה לה שאבא שלה בהולנד, שהוא עסוק ולא יכול לכתוב לה מכתבים. "לא, אף פעם לא היכמשתי את שמו. הרי כל זה היה בראש ובראשונה טמטום שלי".

היא היתה רוצה שלי תלך לאוניברסיטה. היתה רוצה לאפשר לה גם רכישת דירה, "כדי שלא תיזרק לזרועות של מישהו מתוך מצוקה. מתוך צורך. כמו שאני חיפשתי קשר למישהו שאפשר להשען עליו. משהו שאפשר יהיה לקרוא לו בית. אני חיפשתי אבא. ואחריות. ומסגרת. וכתף. זה היה צורך גופני הכי חזק. אי אפשר בכלל לתאר את החוסר הנורא הזה בהורים, בבית ובמשפחה".

לפני חמש שנים, כשלי היתה בת 10, נוצר קשר בין דניאלה לאביה. עד אז הוא לא ראה את נכדתו. "כל השנים היא שאלה א ־ה סבא וסבתא שלה. אמרתי לה שהם בחו"ל. כשהוא רצה להיפגש איתה, עשינו הצגה שלמה. לי רצתה לנסוע לשדה התעופה. אמרתי לה שהוא יבוא במונית. הוא הגיע עם מזוודות ומתנות. ניפגשנו כמה פעמים. זה לא הלך. לא איתו ועם הילדה, ולא איתו ואיתי. הקשר ניתק".

היום בו היתה לי בת־מיצווה היה היום המאושר ביותר בחייה, אומרת דניאלה. "היה רגע שהסתכלתי סביבי. היו שם המון אנשים, כולם בערך בגיל שלי. לא היו אנשים מבוגרים, או דודות. הרי לא היתה שם בכלל משפחה. רק אנשים שממש רציתי שיבואו. והיו שם בערך 200 איש שאהבו אותי, שכולם באו מאהבה אדירה אל לי ואלי. אין לי משפחה, אבל יש לי משפחה של חברים".

ברגעים הקשים, היא אומרת, היא הולכת לחברים שלה, גם בשעות משבר עם לי. החברים האלה רואים עצמם אפוטרופסים על לי. רבים ביניהם אל מי היא תלך אם יקרה משהו לדניאלה. "שהרי", אומרת דניאלה, "צריך לדאוג גם לזה".

דניאלה ואחיה ליאור אינם בקשר. הם כמו שני אנשים זרים. וביחסים ביניהם, היא אומרת, אין אפילו כאבים ואכזבות. "אף פעם לא גדלנו ביחד. כילדים, תמיד חיינו בבתים נפרדים. בהדסים הוא היה בקבוצה אחרת, ובכתה ח' עבר לקיבוץ, אפיקים. בגיל 16 הוא התחבר לים. היה צייר כרישים, עסק בדיג. יש לו עכשיו ספינת דיג. הוא גרוש פעם שנייה ויש לו ילד".

את הבן של אחיה ראתה רק פעם אחת. "הלכתי עם לי ברחוב ופגשנו את ליאור. הוא הזמין אותנו אליו. היינו כמו שני זרים. ואין פה שום עניין של כאב. ההורים שלי עוברים כאב, אני עוברת איתם כאב, אבל עם ליאור אין כאב, פשוט אין שום דבר".

כן, היא אומרת, היא יודעת שזה נורא. ושותקת. זה פשוט נורא. אין מה לדבר. ואחר־כך מוסיפה שזה הרבה יותר נורא בשביל לי, שאין לה עוד הכלים להתמודד עם זה כמו שיש לה. כמו, למשל, לא לצלול לתוך מחשבות. "והיא הרי ממש לא עשתה שום דבר רע. היא הרי גם איבדה את אבא שלה. והדבר הכי קשה הוא הידיעה שלך, כילד, שאתה לא עשית שום דבר רע. אתה משתול, אתה רוצה שיאהבו אותך, וכל מה שאתה עושה לא עוזר. זה נורא לגדול ככה".

אמא של דניאלה היתה קרוב לעשר שנים בארצות־הברית. יום אחד התקשרה אליה. "כאילו דיברנו לפני שעה. היא אמרה שהוא עבר שני ניתוחי לב, ושהיא עברה ניתוח להסרת גידול סרטני. שאלתי אותה מה היא רוצה שאעשה. היא לא רצתה שום דבר. רק להגיד לי. אחר־כך כתבה לי מכתב או שניים. עניתי לה, וזהו, שום דבר לא התפתח מזה". והיא רוצה להסביר לי. "במשך השנים פיתחתי חומות וביצורים נגד כל פיסת רגש בלפיהם בחיי, כי בכל פעם

דניאלה: "מה שחשוב הוא איך ללכת הלאה, עם החיים שלי, בלי לסבול, בלי לפגוע בהם".

שנפתחתי קיבלתי מכת גבוט על הראש. תמיד. מגיל אפס. בכל פעם שהם באו – הם שוב הלכו. כל החיים עברתי תהליכים של נטישה. בכל פעם עם תגובות אחרות. ובמשך השנים בניתי חומות נגד כל היסחפות ריגשית אליהם. אז אחרי עשר שנים של ניתוק מוחלט מה אני צריכה לעשות? לפרוץ בבכי ולרוץ אליהם כזרועות פתוחות?"

אמא שלה ניסתה לסחוף אותה. לעבור איתה טיפול ב"אל.אס די." כמו שאביה עבר. "באחת הפעמים כשהיתה חולה מאוד ושכבה ב'איכילוב', טיפלתי בה. בדרכי שלי. הבאתי לה אוכל, ניסיתי להקל עליה. זה היה קשר של עשיה. של משהו שצריך לעשות. לא נתתי לעצמי להיסחף רגשית. סרבתי. כל השנים האלה אני הולכת על חבל דק, אני לא מוכנה להתמודד עם כל מה שהיה".

נינה דיי־נור ראתה לראשונה את נכדתה לפני שנה וחצי. "היא אמרה לה שלא תפתח אשליות. שאי אפשר יהיה לפתח יחסים של סבתא ונכדה. כי היא לא יכולה להיות סבתא. לא התפתח ביניהן קשר".

לדניאלה די־נור היה עד לפני שנתיים קשר של 12 שנים עם גבר נשוי. "מישהו", היא אומרת, "שלא חשב שאני מכוערת, או מטומטמת. מישהו שהאמין בי. שבגללו התחלתי להתקלף מקליפות. מישהו שאני חייבת לו את הבטחון שלי, הרבה מההצלחה שלי, ואת האמונה שלי בעצמי. נפרדנו, כי פתאום הבנתי שבעצם אני מחקה את המודל שהיה לי בבית. של לאהוב מאוד אבל לחיות בנפרד. הרי לא היה לי מודל ללמוד ממנו מהם חיים נורמליים בין גבר ואשה. היה לי מודל איך לעבור את הגבר שאני חיה איתו. ואת זה החלטתי לשבור. למצוא חבר ולחיות איתו חיים מלאים – אין דבר יותר חשוב מזה. ומי שמבין בבדידות, יודע שזה בעצם הסיפור. וכמו שהצלחתי לשבור קורים ומעגלים אחרים בחיי, אני אנצח גם את זה".

"מבחינתי, לשלוח ילד למוסד או לקיבוץ זהו כשלון טוטאלי. זוהי הרמת ידיים. זו חכמה קטנה מאוד לעשות ילדים ואחר־כך לשלוח אותם למקום שבו מישהו אחר יגדל אותם".

היא אומרת שהיא נורא משתדלת כל הזמן להגיע להכי טוב שאפשר, להיות מרוצה ממה שהיא רואה במראה. "גיליתי שכל החיים אני עושה דברים כדי שיאהבו אותי. כולם. כמו שרציתי תמיד, כילדה, שיאהבו אותי. והשתדלתי עוד. וזה פשוט לא הצליח לי".

היא שותקת כשאני שואלת אם היא אוהבת אותם, את הוריה. אחר־כך היא אומרת: "אני לא שואלת את עצמי את השאלה הזאת. אף־פעם. למה אני צריכה לשאול את עצמי? ואם אגיע למסקנה שכן, שאני אוהבת אותם? הרי לא תהיה לזה המשכיות או התפתחות. זה לא נושא לדיון עם עצמי. מה שחשוב הוא איך ללכת הלאה, עם החיים שלי, בלי לסבול, בלי לפגוע בהם".

אבל פעם אחת בשנה, היא אומרת, היא סולחת להם. "כל שנה, ביום השואה, ברגע של הצפירה, ורק ברגע הזה, אני סולחת לשניהם על הכל. אני פשוט מבינה שאי־אפשר לבוא בשום טענה לאף אחד שהיה שם. שפשוט אי־אפשר לשפוט את האנשים האלה. גם אותה, שהכירה אותו כשהיה אוד מוצל, היא שלא היתה שם מעולם ועברה תהליך מוחלט של סימביוזה. וזה בכלל לא חשוב שהיא לא היתה באושוויץ. היא היתה שם יותר ממנו. ברגע הזה של הצפירה, בדיוק ברגע הזה, אני אומרת לעצמי שאין מה לעשות. שאני פשוט לא יכולה לכעוס עליהם. פשוט לא יכולה".

סימה קדמון

פנטהאוז
יגאל לב

כתר בראש

כלבי הקיבוץ מטבעם כלבים ידידותיים. גליה מתפעלת מאדיבותם אל בוני. "בקיבוץ לכלבים אין משמעות של טריטוריה", הסביר לה אורי "הכלבים אינם צריכים להגן על אחוזתם הקטנה והם תופסים את המשק כולו כטריטוריה גדולה ולכן הם קולטים בקלות כלבים זרים, מתיידדים איתם, משום שבמשמעות הרחבה הכלבים הזרים אינם מסכנים את חבל הארץ שלהם אולי, כלבי הקיבוץ איבדו את חוש השמירה על הטריטוריה".

גליה משייכת את הקיבוץ לתחום הידידותי. אולי בגלל בוני ואולי בגלל השכן מהקומה הרביעית, איתמר גלעד, בן קיבוץ בגליל, שתמיד נשאר מסתורי ואולי לכן היא סקרנית לגביו. גבר בגילו של אורי. מופנם יותר. שקט יותר. עדיין פוסע בתנועות כבדות, כאילו הוא צועד בחולות הכפר שלו. למרות שזה מכבר למד ללבוש חליפות לענוב עניבות, לנהל עסקים. חי בתחושה שהמירוץ הוא מעמסה כבדה ולפעמים בלתי מובנת. אבל היה בו עוד משהו, שאורי, בלשונו הבוטה תפס: "הוא הולך זקוף כאילו הוא מפחד שכל רגע יפול לו הכתר מהראש". כתר. גם לגליה היתה תחושה שהוא מאזן כתר סמוי אי־שם על קצה פדחתו. נושא אותו כהררת כבוד.

השזפון העמוק, של בן כפר, נמחק מפניו של איתמר. הקמטים, נראו עכשיו כצלקות עמוקות חורצות את לחייו ומקנות לו הבעה מיוסרת. לגליה דומה שהוא שלם עם עולמו. תמיד חיוך שליו מרחף על פניו. אבל מעל לכל, עיניו הבהירות מתבוננות בה ומקנות לה את התחושה שהוא מתבונן במשהו רחוק שהיא לעולם לא תוכל להבחין בו.

משכנתה תמי, אשתו של איתמר, למדה כי הם מוזמנים בסוף השבוע לכנס בני הקיבוץ. המשק החליט לערוך פגישה לכל אלה שעזבו אותו במרוצת השנים. לפי הסטטיסטיקה כ־50 אחוז מבניו. כדי לחזור ולקשור אותם אל הבית. לחזור ולתת להם תחושה שאי־שם המקום שבו גדלו ושיחקו כילדים, ממתין להם.

גליה מסוקרנת אל עולמו של איתמר "בני הקיבוץ הם אנשים שבאו מכוכב לכת אחר. תאר לך שהם חיו בתוך מעין פנימיה, בלי תהורים. למרות שההורים נמצאו כמה מטרים מהם, באותו קיבוץ. לא קבלו דמי כיס, לא".

אורי זכר תופעה ששיעשעה אותו בביתו של איתמר. איתמר עזב את הקיבוץ כשהיה בן 40. הוא שייך לדור הבנים שעברו את המסלול הקבוע. שרות בצבא. יחידה קרבית. עליה בסולם הדרגות עד מפקד גדוד, בלי לשרת בצבא קבע. השכלה אוניברסיטאית. ריכוז ענף הפלחה. ריכוז המשק. ריכוז מפעל הפלסטיק. ריכוז המפעלים של האזור, אחר־כך ריכוז המפעלים בתנועה הקיבוצית. בגיל 40 חשב אין לו אתגרים. יצא אל העיר, הפך מנכ"ל של מפעל שיגשג בזכותו.

יצא מהקיבוץ בגיל מאוחר, לכן נהג לשתף את אורי בבעיות ששום בן־עיר לא התלבט בהם. "במה דמי כיס צריך לתת לילדי? יש לי שלושה ילדים. אם אתן קצת יגידו שאני קמצן אם אני אתן הרבה אקלקל אותם. אני אף פעם לא קבלתי דמי כיס".

אורי הוקסם מהפתרון שמצא איתמר. בסלון העמיד צלחת ובתוכה חופן שקלים. כל אחד מהילדים שהיה צריך היה פשוט ניגש לצלחת ולוקח. מאחר והכסף עמד חופשי ולא היו צריכים להלחם כדי להשיג אותו ולא היו צריכים למסור דין וחשבון על מה הוציאו, נהגו הבנים, לאחר שיצאו לבלות להחזיר את העודף לצלחת. הבת הצעירה עמדה על כך שתקבל דמי כיס קצובים, אבל חיש מהר גילתה שעיקרון הצלחת הוא הרבה יותר נוח.

קמעה קמעה למד אורי על עולמו של איתמר. מעולם לא הכינו עבורו סנדוויצ'ים לבית ספר. מתמי למדה גליה שאיתמר מסגל את עצמו לתפקיד האב בעיר, בדרך קשה משום שהוא אף־פעם לא חי בבית שבו אבא ואמא מגדלים ילדם. בבית שבו הוא ראה אותם בעולמם האינטימי החשוף.

"אני חושב שאני יכול לשמש חומר גלם מצויין לפסיכולוגים" אמר לאורי בדרכו הפשוטה והישירה. "אני דוגמה מובהקת לאדם שנולד כנסיך יחף. מכנסיים קרועות, לחם ובצל. אבל, מילדות חינכו אותי שאני נבחר. היום כשהנסיכות חזרו לאגורות קשה קצת להבין איך גדלתי נסיך, למרות שלא היה לי משלי אפילו אגורה שחוקה והאחוזה שלי היתה בסך הכל צרור חובות: עבודה קשה, התנדבות, והזכות ללמוד לא לבכות כשכואב לך. הזכות להתנדב ליחידה קרבית".

אגדה חדשה. נסיך המתגורר בקומה הרביעית, מתלונן על הכתר המעיק. "ההורים שלנו, אלה שעשו את המהפכה הגדולה בחייהם, הקימו את הקיבוץ, הציגו אותנו כהתגשמות החלום ואת עצמם כדור אחרון לשיעבוד. למה שלא נאמין להם. שנים רבות לאחר מכן הבנתי שבסך הכל הייתי גמר על יד ענקי הרוח האלה, אבל כבר לא יכולתי להשתחרר משמן המלוכה שמשחו את ראשי. נולדתי נסיך שאין לו כלום, ולמרות שעברו שנים רבות וידי עדיין ריקות לא התבגרתי מהתחושה של בטחון בממלכתי. בארץ הקטנטנה שלי, כמו הכוכב של הנסיך הקטן בה שולטים חוקים שאינם קיימים על כוכב ארץ".

ביום הכינוס, נשאר איתמר בבית. בתו הצעירה רנה לקתה בכאב שיניים. היא מיהרה בבכי, התפנקה, למרות שאמה הקיפה אותה בתשומת לב ובחמימות, למרות שהקרינו בווידיאו סרטים מצחיקים שהיא אוהבת, עדיין משכה בחוטמה במין זעם על הכאב שראתה בו עלבון. אותו לילה, צילצלה גליה אל בני הזוג ואמרה להם שאם רנה נרדמה והכל כסדר, הם יכולים לעלות. תמי נשארה, איתמר עלה לפנטהאוז. תל־אביב הולכת ונכבשת בקסמיו של הקיץ.

הערבים הקרירים מפנים מקומם ללילות לוהטים. מלמעלה, ממרומי הקומה ה־12, ניתן להריח את השרידים האחרונים של בושם החורף, לפני שהוא גווע והולך ונבוך בשמש הצורבת, נהל באדי הבנזין, בלהט האספלט.

איתמר דיבר על הכנס שכל־כך רצה השתתף בו. "אבל כשרנה... אפילו לא היססתי. אתם יודעים", דיבר אל גליה ואורי, אבל, לגליה היה רומה שהוא מדבר אל מישהו נעלם אותו מישהו שהכתיר אותו בכתר של נסיך ועכשיו הוא בא איתו חשבון. גם מבטו היה קבוע אי־שם למעלה כאילו הוא רואה דמות ממשית של אדם.

"הייתי אז כבן עשר. בגילה של רנה. אני זוכר את זה באורח כל־כך ברור עד שלפעמים נרמה לי שרק המצאתי את הסיפור. התעוררתי בחצות עם כאב שיניים איום. כאילו מישהו החדיר סיכה מלובנת לתוך פי והסיכה הזו המשיכה הלאה הלאה וחדרה לתוך מוחי חורכת אותו עד שזעקתי מכאב.

"אני זוכר שבאורח כמעט טבעי לבשתי חולצה, מכנסיים קצרים ומצאתי עצמי יורד בשביל המאובק הפונה מן המידרכה ימינה לעבר חדר ההורים. אז קראנו לזה חדר, היום זו דירה. עד עכשיו, אני מוצא את עצמי קורא לבית שלנו הגדול חדר. ירדתי בשביל. השעה היתה שתיים אחר חצות. אי־שם יילל איזה תן. בתוך בריכת המים קירקרו הצפרדעים בסימפוניה עליזה. אני ירדתי בשביל. מודרך על ידי אינסטיקטים של ילד המבקש ברגעים הקשים ביותר את חמימות הוריו. אני אומר אינסטינקטים, משום שבמודעות לא עשיתי את זה. במודעות היתה לנו מטפלת, היה חדר ילדים, אבל הקול הקדמון הוליך אותי אל חדר ההורים.

"בחוץ עמד הארון בו אבא מניח את בגדי העבודה הנוקשים מזיעה. את הנעליים הגסות. מרפסת קטנטונת. דלת בהירה. רשת. עמדתי כמהופנט. כאילו איזה חוט נעלם כרת את ראש הציפיות שלי וכאן, סמוך לדלת לא יכולתי להמשיך. הייתי רק צריך להעיק על הידית, להיכנס ולפרוץ בבכי. הכאב היה מטריף אבל לא יכולתי לעשות את הפעולה הפשוטה. מעולם לא ראיתי אותם ערומים או בלבוש אינטימי. מעולם לא ישנתי בחדר ההורים. מעולם לא מצאתי עצמי זוחל בשעות של פחד, חרדה או צורך להתפנק אל מתחת לשמיכתם. חדר ההורים נראה לי תמיד כאגוזה נעלמת קרה. אתה יכול לבוא אליה על מנת לשוחח, לשתות קפה. לאכול עוגה. לשמור כמה מחברות שלא רצית שילדי הכיתה יציצו בהן. אבל לא מקלט. שלחתי יד אל אל הידית וקפאתי. העולם שמעבר לדלת קם עלי כעולם נכרי. עולם שאני לא יכול לבקש את עזרתו או לצפות לחמימותו. עמדתי כך רגע ארוך חונק את הדמעות האחר... שבתי ועליתי בשביל המאובק חזרה אל חדר הילדים. ישבתי על המורגות וכך ביליתי את כל הלילה עד שאי־שם, מעבר לגבעות זרחה השמש".

איתמר נשא אל בני הזוג מבט מיוסר, כאילו חשף בפניהם את העולם הפנימי העמוק ועכשיו נבהל מעצם החשיפה. "מאז אני רגיש לנושא כאב השיניים... אולי... אם רנה סובלת מכאב אוזניים הייתי יכול להרשות לעצמי בשקט לנסוע לכנס".

אסטרולוגיה

מאת רות אלי

השבוע אנו פותחים מדור חדש בו תענה האסטרולוגית רות אלי למיקבץ (שיועלה בגורל) שאלות אישיות של קוראי "סופשבוע" בתחומים שונים. קוראים מעוניינים מוזמנים לשלוח שאלות מודפסות במכונת־כתיבה או בכתב־יד ברור על צידו האחד של הנייר בלבד, לכתובת: רות אלי, מערכת "סופשבוע", "מעריב", ת.ד. 20010 תל־אביב, מיקוד 61200. לשאלות יש לצרף את תאריך הלידה המדוייק של השואל/ת: שנה, יום ושעה.

כאמור, בין מכתבי הפונים תיערך הגרלה, ומדי פעם יתפרסמו המכתבים שעלו בגורל בצירוף תשובת האסטרולוגית. המערכת תכבד בקשות קוראים שלא לפרסם שמות ופרטים מזהים אחרים.

הסבה מקצועית

מזה 20 שנה אני עובד כחשמלאי רכב שכיר במוסך. עכשיו הציעו לי שני ידידים, אנשי מקצוע, לפתוח מוסך משלנו. הרעיון מאוד קוסם לי, משום שתמיד חלמתי להיות עצמאי. מצד שני אני מפרנס משפחה, אשה ושלושה ילדים, ואני פוחד לוותר על ההכנסה הדרושית הקבועה. מה כדאי לי לעשות?

(השם, הכתובת, מקום הלידה ותאריך הלידה של הקורא שמורים במערכת).

לקראת סוף השנה מתחילה עבורך תקופה בת שלוש שנים, בערך, של קשיים כספיים אפשריים. לא ניתן לראות, על פי ההורוסקופ, כיצד יתבטא הקושי. אם תישאר במקום עבודתך הקבוע – אתה עלול לעמוד בפני הוצאות גדולות, בלתי־צפויות. אם תשנה את מקום עבודתך – עלולים מקורות הכנסתך להצטמצם, או אפילו להיעלם לחלוטין. עליך לנהוג זהירות מירבית בכל מה שכרוך בהשקעות כספיות גדולות (אתה עלול להפסיד כספים) או בלקיחת הלוואות (אתה עלול להיתקל בקשיי החזר). העניינים אמנם עשויים להסתדר בעוד שלוש שנים... אך עליך להיות בטוח שתוכל להחזיק מעמד ולשאת בהפסדים במשך תקופה כה ממושכת.

עניין נוסף: על פי ההורוסקופ, אתה מצטייר כאדם היודע מה הוא רוצה, העומד על שלו ומתקשה לוותר ולהתפשר. כידיד – אתה טיפוס נוח ומשתף פעולה; אך כשותף – אתה עקשן הרבה יותר ולעיתים גם מהיר־חימה, דבר העלול לגרום למריבות וסכסוכים בינך לבין שותפיך.

איני יכולה לדייק יותר בתשובתי, שכן אין בידי נתונים נוספים, כגון: התאריך והשעה בה הועלתה ההצעה, תאריכי הלידה של ידידיך (כדי שאוכל לבדוק את מידת ההתאמה ביניכם) ותאריכי הלידה של בני משפחתך (מה שיהיה מאפשר לגלות את השפעת השינוי בעבודתך על מהלך חייהם). כל שניתן לעשות, הוא להצביע על מספר מוקדי בעיות פוטנציאליים. אני מקווה שתביא אותם בחשבון בשעה שתקבל את החלטתך הסופית.

להתחתן איתו, כן או לא

אני בת 28, רווקה, ושואפת להקים בית ומשפחה. לפני כחודשיים פגשתי גבר רציני המעוניין בנישואים. אני שוקלת להינשא לו למרות שאינני אוהבת אותו. שאלתי: האם אנחנו מתאימים, והאם אוכל להיות מאושרת איתו?

(השם, הכתובת, מקום הלידה ותאריך הלידה של הקוראה ושל הגבר עליו נסבה שאלתה שמורים במערכת).

מההורוסקופ שלך עולה שאת אשה חזקה, בעלת יוזמה, כושר החלטה ויכולת התמודדות בלתי רגילה. יחד עם זאת, את חולמת על גבר שיהיה חזק אף יותר ממך, כך שלצידו תוכלי להרגיש בטוחה ומוגנת. הבעיה היא שלנשים בעלות שיעור קומה כמוך נמשכים בדרך־כלל גברים עדינים ופאסיביים יותר, הזקוקים לאשה חזקה, שתשלים חסר שקיים בקרבם.

הגבר שלו את חושבת להינשא, הוא בדיוק טיפוס כזה: אדם רגיש, רגשי ומשפחתי, המוכן לעבוד ולמלא חובות בסיסיים בנאמנות, אך זקוק לתמיכה וליד מכוונת.

עקרונית, אתם יכולים להיות זוג טוב, משום שאתם משלימים זה את זו. אך עלולה להתעורר בעיה אם ציפיותייך לא תהיינה מציאותיות. את נוטה לפרפקציוניזם ולביקורתיות; הציפיות שלך גבוהות – הן מעצמך והן מהסובבים אותך. משפט מפתח אצלך הוא: "אם אני יכולה לעשות זאת – מדוע שהוא לא יוכל". יהיה עליך לשנות גישה זו, אם את מתכוונת להינשא לגבר שלך. לא כולם מסוגלים לתפקד באותה מידת עוצמה כמוך. עליך לקבלו על מגבלותיו וללמוד להנות מהטוב שהוא מסוגל להעניק. יכול להיווצר מצב של "חילופי תפקידים" ביניכם, כאשר את תהיי החזקה והקובעת והוא יהיה הרך וה"ממושמע". אין רע בכך, בתקופה בה הקריטריונים הנוקשים של תפקידים גבריים ונשיים הולכים ומיטשטשים.

במידה שתוכלי לקבל את מגבלותיו, להנות מהטוב שבו ולא לדרוש ממנו את שאינו מסוגל להעניק – אתם יכולים לבנות שותפות חיים חיובית וחמה.

תחזית לשבוע שבין 10 ל־16 ביוני

תאומים
(21 במאי עד 20 ביוני)
התפתחויות חיוביות צפויות השבוע בתחום הקריירה, אך אתם נוטים לבזבז יותר מדי זמן בהתרועעות עם אנשים במקום העבודה. בתחום החברתי עלולות להתגלע אי־הבנות. הקפידו לנצל הזדמנויות לפתרונן.

סרטן
(21 ביוני עד 22 ביולי)
ביחסים אישיים עלולות להיווצר השבוע בעיות בגלל דברים שאינם נאמרים. אמנם בהחלט ליהנות מפרטיות, אך אל תאטמו את עצמכם מפני הסביבה. שימו דגש על ענייני הבית, ונצלו את הזמן לשיחות אינטימיות.

אריה
(23 ביולי עד 22 באוגוסט)
מצבי־רוח משתנים עלולים לפגום בימים אלה בהרמוניה בין בני זוג. ייתכן שאתם מפריזים בתגובות שלכם. בנושאים הקשורים בכסף או בשימוש באשראי, מוטב להימנע בזמן הקרוב מהוצאות בלתי הכרחיות.

בתולה
(23 באוגוסט עד 22 בספטמבר)
אורחים שיגיעו מחוץ לעיר עלולים להוות מיטרד קל וצפוי מצב מביך במקצת. ליוצאים לנסיעות ארוכות צפויות תקלות בדרך, ורצוי להתכונן לכך. חילוקי דעות עלולים להתגלע עם בן זוג בקשר לילדים.

מאזניים
(23 בספטמבר עד 22 באוקטובר)
בתחום הקריירה צפויות בימים אלה התפתחויות משמחות, אך בקשרים עם מישהו קרוב עלולים לפרוץ ויכוחים קשים. כדאי לנסות להגיע לשיתוף פעולה ולהיזהר מפני התבטאות פוגעת, כדי לא לחבל בקשר טוב.

עקרב
(23 באוקטובר עד 21 בנובמבר)
בימים אלה תרגישו כי יש שכר למאמציכם וכי תיתקלו עם מישהו קרוב עולים בקנה אחד עם ציפיותיכם. אך המשיכו להקדיש תשומת־לב, כדי לבסס את היחסים עוד יותר. בן זוגכם שונא להרגיש מוגבל בבני־מאליו.

קשת
(22 בנובמבר עד 21 בדצמבר)
בשעות הבוקר עלול להתגלע ויכוח חריף עם עמית לעבודה. נהג בסבלנות. אבל, בסך הכל, הקריירה עכשיו בשיאה. השבוע עשויות ליפול לידכם הזדמנות יוצאת דופן לתשנת קידום. בתחום הרומנטי צפויה הצלחה.

גדי
(22 בדצמבר עד 19 בינואר)
בימים אלה עלולות להתגלע מחלוקות בתחום הפיננסי, ותתקשו להגיע לכלל הסכמה. תצטרכו להיזהר מפני הוצאות מיותרות. ענייני משפחה מקבלים עכשיו דגש מיוחד, וייתכנו פגישות ושיחות חשובות.

דלי
(20 בינואר עד 18 בפברואר)
פעילויות שעות הפנאי יגרמו לכם הנאה רבה, אך אל תתפתו לזנוח את העבודה. קיימת ציפייה לשיפור ההכנסה, אבל תהיינה גם כמה הוצאות בלתי־צפויות. ביחסים עם מישהו קרוב צפויים קשיים מקוממים.

דגים
(19 בפברואר עד 20 במארס)
חוסר תשומת לב בלתי־מכוון מצדכם עלול לפגוע השבוע בחברים או בידידים קרובים. תהיה לכם הזדמנות לשיפור ההכנסה, אך מומלץ לנהוג זהירות וטאקט ביחסים עם הממונים עליכם. צפויה פגישה מעניינת.

טלה
(21 במארס עד 19 באפריל)
בימים אלה לא תיהנו משלווה מרובה ומומלץ לנצל כל רגע פנוי למנוחה ולמילוי המצברים. בתחום הכספים וההשקעות צפויות בשורות טובות, אך עדיין כדאי להישמר מפני הוצאות מיותרות.

שור
(20 באפריל עד 20 במאי)
שעות הערב המאוחרות הן זמן טוב לפגישות עם חברים, אך לא כדאי לעשות זאת אצלכם בבית – מוטב לצאת לבלות. בתחום הרומנטי צפויות עכשיו והתפתחויות מעניינות, וקשר קיים עתיד לצבור תאוצה.

נהריה. מתאהבים בה.

אוהבים אותה. אוהבים בה. נהריה.
- עיר קיט מתחדשת
עם מסורת של נופש רומנטי.
נהריה של קיץ 88'
משלבת חופים משגעים,
נופים יפהפיים של הגליל
ושפע של אתרים וארועים.
זה מתחיל באי האהבה
עם מתקני שיזוף וקפיטריה,
מועדון צלילה
ובגלשני רוח שאפשר לשכור,
בלונה פארק ובאופניים
לטיול בשניים-או-יותר
(איך אפשר לוותר?)
ונמשך אל המסעדות ובתי הקפה,
הגלידריות והפאבים בעיר ועל החוף
ויש, כמובן, היופי שמסביב -
אתר ארכיאולוגי שנפתח לאחרונה,
דכבל ראש הנקרה,
אכזיב או העיר העתיקה של עכו
והמרינה החדשה שלה.

חגיגה נפרדת הם הארועים
המיוחדים, כי גם כאן -

נהריה. יש לה מה להציע.

- הופעות על החוף – אמן ובמת בידור, מדי מוצ"ש (ביולי ובאוגוסט).
- ערב רקודי עם על החוף – בימי ג' ומוצ"ש.
- התעמלות ומחול אירובי – מדי בוקר.
- טיול באוטובוס ממוזג בעיר ובסביבה – בימי א' (חצי יום).

עורכת בת דורה בר עיצוב חוה עילם

10 ביוני 1988 כ"ה בסיון תשמ"ח גליון 369

ספרים שהגיעו למערכת

"כן אוהבת לא אוהבת". "מסדה" כתב ישראל לרמן

ספר המסופר מנקודת מבטו של הנער אהוד, יריות על השכונה, שוטרים בריטיים המתמקמים בעזרת הנשים בבית הכנסת. אהבות נעוריו של אהוד וחבריו, תנועת הנוער, בית הספר והמשפחה - על הכל ברגישות, בעדינות ובהומור דק.

"שוקולד מריר מאוד". חוה חבושי. "שעת קריאה" "מסדה".

3 סיפורים המבטאים מציאות של שכונה רגילה. לילדי כיתות א'-ב'.

"הנסיך המאושר" אוסקר ויילד הוצאת "תמוז מודן".

האגדה המפורסמת מוגשת במלואה בתרגום חדש ומעודכן, בשפת ימינו. ציורים - ליאת בנימיני הראל.

"עיזת פזיזה" לוין קיפניס. איור ליאת בנימיני. הוצאת "תמוז מודן".

מהדורה חדשה ומלאה של חמשת הסיפורים: "עיזת פזיזה", "גדי מה מה שהלך להביא שקדים וצימוקים", "העזים הגיבורות", "עיזה עויזה", "הדליקה בארמון עיזה".

"תלמה" לוין קיפניס. איורים: יעקב גוטרמן. הוצאת תמוז מודן.

סיפורה של פרשה אמיתית מחיי היישוב בארץ בשנות שלטון התורכים.

"פזית של אבא ואמא". כתבה: עליזה רון, איור: בני לוין. הוצאת הקיבוץ המאוחד.

ציפיה של זוג הורים להולדת תינוק - שמתנפצת. הבשורה המשמחת של פקידת האימוץ המאשרת להם את קבלת הילדה שוזמן כת רב ציפו לה.

5 ספרים עם מסר מדעי - הוצאת מסדה. כתב וצייר: וולט דיסני.

א. "חבת נתבונן בשמיים". בחללית מיוחדת מרחפים ידידינו סביב כוכבי הלכת, נוגשים בכוכב שביט ונוחתים על הירח.

ב. "פלאי העולם". הפירמידות במצרים, הפסלים הענקיים באי הפסחא, גורדי השחקים בניו יורק, מגדל אייפל ועוד, כל אלו מתגלים לעיניו של מוקי ורעיו במסעם סביב העולם.

ג. "חדי תגעש". הרי געש מתגלים לדינגו ולחבריו הצופים בהם מרחוק.

ד. "חים ותיפאים". בדסוסדה או בדוגית, בספינות מפרש או קיטור, שטים דונלד ואחייניו ומגלים את תכונות הים ומעמקיו.

ה. "הקוטב הדרומי הקוטב הצפוני" דודי ורעיו מבקרים בקוטב ונחלצים משם בשלום.

"הידד לדודות" כתב: דמי דיצני. ציורים: סימה לוין הוצאת "כתר"

שיר תהילה מלא הומור - לדודות השמנות והנתמדות.

קוראים

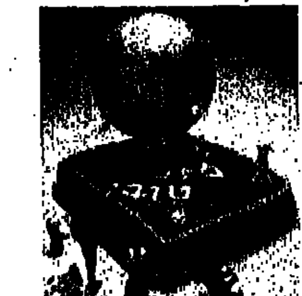
"ספר תלמת".
עריכה מירי ברוך
איורים דני קרמן
הוצאת עם עובד

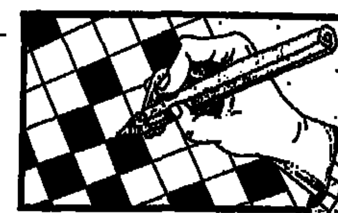
שבוע הספר נפתח, עשרות ספרים הגיעו למערכת. כולם יפים ומפתים. אך שניים מהם תפסו את עיני במיוחד. האחד, נקרא : "ספר תלמת" ערכה אותו מירי ברוך ואייר אותו דני קרמן. הוא יצא בהוצאת עם עובד. בתוך הספר מקובצים ביחד ספורים העוסקים בשאלה המוכרת כל כך "למת"! בלמת יש לנרקיס כתר זהב! שכתב לוין קיפניס. בלמת צבועה העגבניה באדום! כתבת תמר שחף. ובמי יודע מדוע ולמה לובשת הזברה פיג'מה". כמובן שכתב זאת ע. הלל. הספר ערוך יפה מאוד מבחינה גראפית. הציורים שבתוכו מצוירים דווקא בשחור לבן ולמרות זאת הם יוצרים נגוד מרהיב על הרקע הצבוע בצבע האפרסק.

"יום הולדת"
כתבו: עדה ודוד קרסיק
עיצוב: יורם נאמן
הוצאת ספריית מעריב

הספר השני הוא ספר בשם "יום הולדת". הוא נכתב ע"י עדה ודוד קרסיק. ויצא בהוצאת "מעריב". נוסף לעטיפה המהודרת הוא גם ספר שמושי מאוד. הספר מציע להורים ולילדים רעיונות ודרכי ביצוע לעריכת חגיגת יום הולדתו עוגות מיוחדות, משחקים, שעשועים, קישוטים והזמנות. בספר תמונות יפות של עוגות יום הולדת מיוחדות: עוגת ספר תווים למשל, או עוגת עולם הפוך (ע'מ 139), גם עוגת כלוב החיות תמצאת בע'מ 35 עם הסבר מדויק איך להכינה.

מומלץ מאוד.

עוגת עולם הפוך. תמונה מתוך הספר

משתעשעים

תַּשְׁבֵּץ הַכֶּלֶב

מְאֻנָּךְ: 2. אַחַת מִן הַצֹּאן, 3. בּוֹ לוֹמְדִים, 8. פֶּתַח גָּדוֹל בְּבַיִת אוֹ בְּחוֹמָה, 9. שִׂיחַ נוֹי קוֹצָנִי, 10. בֵּית הַכֶּלֶב, 12 עִבְרִי, 13. בִּלְבַד, 15. מִלַּת שְׁלִילָה, 17. גַּל שֶׁל דְּבָרִים (כְּתִיב מָלֵא), 20. קֶרֶס, 21. מִפְתָּן, 23. בַּת קוֹל חוֹזֶרֶת 24. מִתְנוֹסֵס בְּרֹאשׁ הַתֹּרֶן, 25. מִמֶּנּוּ בּוֹקֵעַ הַפֶּרַח, 27. שֶׁאֵינוֹ עָקוֹם, 29. הַגָּדוֹל בָּעוֹפוֹת, 30. סִפּוּר דִּמְיוֹנִי, 32. טָנָא. 33. לֹא מָתוֹק.

מְאֻזָּן: 1. כַּלְבַּת סִפְרוּתִית שֶׁכָּתַב עָלֶיהָ מוֹטָה גּוּר, 3. הָאָדוֹן שֶׁל הַכֶּלֶב, לְמָשָׁל. 4. עֲזָרָה בְּגֶנֶב, 5. עוֹבֵד בְּבֵית־סוֹהַר, 6. בֶּן בָּקָר, 7. בּוֹא לְמִשְׁהוּ, 8. מִתַּפְקִידָיו שֶׁל הַכֶּלֶב, 11. "דִּבּוּרוֹ" שֶׁל הַכֶּלֶב, 12. פִּי הַחַיָּה (כְּתִיב חָסֵר) 14. סוּג שֶׁל כֶּלֶב כְּמוֹ 16. בִּמְאֻנָּךְ 16. שְׁמָהּ שֶׁל כַּלְבָּה מְפֻרְסֶמֶת בְּסִפְרוּת וּבְקוֹלְנוֹעַ, 18. חִבָּה, 19. הוֹד, 22. מָקוֹם מְבוּל אוֹ פְּגוּעַ בְּגוּף, 25. נֶגֶד 26. תְּכוּנָה בּוֹלֶטֶת שֶׁל הַכֶּלֶב. 28. בֶּן הַכִּבְשָׂה 31. דַּר.

בין הפותרים יוגרל מחשב כיס

הוֹסִיפוּ ר'

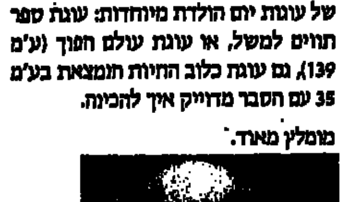
לִפְנֵיכֶם הַגְדָּרוֹת לְמִלִּים. לְאַחַר שֶׁתִּמְצְאוּ אוֹתָן הוֹסִיפוּ לָהֶן אֶת הָאוֹת ר' (בַּתְּחִלָּה, בָּאֶמְצַע אוֹ בַּסּוֹף) וְתִקַּבְּלוּ מִלָּה חֲדָשָׁה שֶׁגַּם הַגְדָּרָתָהּ נְתוּנָה.

1. מִסְפָּן – בּוֹ קוֹרְאִים.
2. יַבָּשָׁה מֻקֶּפֶת יָם – מַרְאָה.
3. דַּיָּן – שֶׁאֵינוֹ נִמְצָא בְּסָמוּךְ.
4. בְּהֵמַת בַּיִת – הַסְּתוּת חֹמֶר לְשֵׁם הַדְּבָרָה וְחִטּוּי.
5. עָנָן – חָשׁ בְּצֹרֶךְ לֶאֱכֹל.
6. לוּחַ מַתֶּכֶת דַּק – מִמֶּנּוּ מוֹצֵאת הַדְּבוֹרָה צוּף.
7. הַבְקָעַת שַׁעַר בְּכַדּוּרֶגֶל – מַזָּל.
8. נָקִי – צָעַק בְּקוֹלֵי קוֹלוֹת.
9. מִשְׁפָּח – לַח.
10. עוֹף טוֹרֵף – הוּא מַזְרִים מַיִם לָעִיר.

בין הפותרים יוגרל עט בלוגרף

מימי

פתרונות נא לשלוח ל"מעריב ילדים" ת.ד 20044 ת"א

כַּךְ אֲנִי קוֹרֵאת

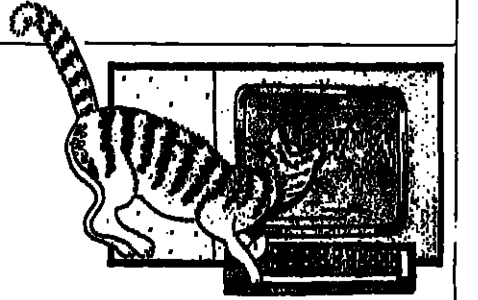
כְּשֶׁאֲנִי הוֹלֶכֶת הַבַּיְתָה עִם סֵפֶר
כְּבָר עַל הַסַּף
אֲנִי מְדַפְדֶּפֶת בּוֹ
דַּף אַחַר דַּף

מְעַלְעֶלֶת, מִסְתַּכֶּלֶת
בּוֹדֶקֶת אַט־אַט
בְּכָל תְּמוּנָה וְצִיּוּר
זוֹרֶקֶת מַבָּט

וּלְאַחַר שֶׁקָּרָאתִי בּוֹ פֶּרֶק אוֹ שְׁנַיִם
אֵינִי מִתְאַפֶּקֶת עַד שֶׁהַזְּמַן יַחֲלֹף
וּכְבָר אָצוֹת רָצוֹת הָעֵינַיִם
לִקְרֹא מַה קּוֹרֶה שָׁם בַּסֵּפֶר, בַּסּוֹף

וְרַק לְאַחַר שֶׁיָּדוּעַ הַכֹּל
אֲנִי קוֹרֵאת לִי בְּשֶׁקֶט, וַאֲפִלּוּ בְּקוֹל.

חנן שדמי

חשוב לי מחשב

אֵלֶּה מִכֶּם הַמִּתְעַנְיְנִים בְּתָכְנוּת מִשְׂחֲקֵי מַחְשֵׁב וַדַּאי נִתְקְלוּ לֹא פַּעַם בַּמֻּשָּׂג "סְפְּרַיְט". סְפְּרַיְט" הוּא תַּטּוּי גְּרָפִי, שֶׁבִּיכָלְתּוֹ לָנוּעַ עַל צַג הַמַּחְשֵׁב (לְפִי הוֹרָאוֹת מְסֻיָּמוֹת) מִבְּלִי לִמְחֹק אוֹ לְהַשְׁאִיר סִימָן בְּעִקְבוֹתָיו. בְּמִשְׂחָקִים רַבִּים יֵשׁ רֶקַע וּמֵעָלָיו דְּמוּת הַמִּתְקַדֶּמֶת לְכָל הַכִּוּוּנִים לְפִי רְצוֹנוֹ שֶׁל הַמְשַׂחֵק. זֶהוּ ה"סְפְּרַיְט"! הַיּוֹם אַגִּישׁ לָכֶם תָּכְנִית קְצָרָה הַמַּדְגִּימָה שִׁמּוּשׁ בְּ"סְפְּרַיְט" שֶׁהוּא, בְּמִקְרֶה, בְּצוּרַת כַּדּוּר. תְּזוּזַת הַכַּדּוּר מְעַט מְרֻחְכֶּמֶת: הוּא כָּלוּא וְנָע 'בְּתוֹךְ' הַמָּסָךְ, כָּךְ שֶׁבְּכָל פַּעַם שֶׁהוּא 'פּוֹגֵעַ' בְּאֶחָד מִשּׁוּלֵי הַמָּסָךְ (מָסָךְ גְּרָפִי 320×200) הוּא מְסַנֵּן חֲזָרָה. עַיְּנוּ הֵיטֵב בַּתָּכְנִית וְלִמְדוּ אֶת עֶקְרוֹן ה"סְפְּרַיְט". הֶעָרָה: שׁוּרוֹת ה־DATA מְכִילוֹת אֶת צֶבַע הַפִּיקְסֵלִים הַמַּרְכִּיבִים אֶת ה"סְפְּרַיְט" וְלָכֵן אַתֶּם יְכוֹלִים לְשַׁנּוֹת אֶת הַתֵּאוּר הַגְּרָפִי לְפִי רְצוֹנְכֶם (צְבָעִים מ־0 עד 15)

```
10 SCREEN 1:CLS:KEY OFF:COLOR 1,2,2
20 X=8:XDIR=4:Y=9:YDIR=4
30 DIM F2%(10)
40 DATA 0,0,3,3,3,3,0,0
50 DATA 0,3,3,3,3.3,3,0
60 DATA 3,3,3,3,3,3,3,3
70 DATA 3,3,3,3,3,3,3,3
80 DATA 3,3,3,3,3,3,3,3
90 DATA 3,3,3,3,3,3,3,3
100 DATA 0,3,3,3,3,3,3,0
110 DATA 0,0,3,3,3,3,0,0
120 DATA 320,200,0,200,0,0
130 FOR R= 0 TO 7
140 FOR C=0 TO 7
150 READ PIXEL
160 PSET (C,R),PIXEL
170 NEXT C,R
180 GET(0,0)-(7,7),F2%
190 CLS
200 LINE(0,0)-(320,0)
210 FOR G=0 TO 2:READ V,Z:LINE -(V,Z):NEXT G
220 X=X+XDIR:IF X>311 OR X<2 THEN XDIR=-XDIR:SOUND 700,.1
230 Y=Y+YDIR:IF Y>191 OR Y<2 THEN YDIR=-YDIR:SOUND 700,.2
240 PUT(X,Y),F2%
250 FOR I=0 TO 20:NEXT
260 PUT(X,Y),F2%
270 GOTO 220
```


בְּהַנָאָה עִדּוֹ

לוחץ לי

לְדִיתָה

נוֹלַד לָךְ אָח קָטָן וְאַתְּ כּוֹתֶבֶת עַל הֲמוֹן רְגָשׁוֹת שֶׁמִּתְרוֹצְצִים בָּךְ. רְגָעִים הוּא חָמוּד וּמָתוֹק וְאַתְּ שְׂמֵחָה בּוֹ, וּרְגָעִים הוּא צוֹרֵחַ וּמַרְעִישׁ וְאַתְּ מִצְטַעֶרֶת עַל קִיּוּמוֹ. אַתְּ שׁוֹאֶלֶת מַה לַּעֲשׂוֹת.

זוֹ שְׁאֵלָה שֶׁהַרְבֵּה מְאֹד אֲנָשִׁים נִסּוּ לַעֲנוֹת עָלֶיהָ בְּלִי הַצְלָחָה יְתֵרָה.

הָרְגָשׁוֹת שֶׁאַתְּ מְתָאֶרֶת הֵם מְנַת חֶלְקָם שֶׁל רֹב הָאֲנָשִׁים בְּעוֹלָמֵנוּ. סַפְּרִי עַל הָרְגָשׁוֹת שֶׁלָּךְ לְאִמָּא אוֹ לְאַבָּא, וּלְמֵיטַב פְּלִיאָתֵךְ יִתְבָּרֵר לָךְ שֶׁגַּם הֵם חָשִׁים אוֹתוֹ דָּבָר. גַּם הֵם מַרְגִּישִׁים כַּעַס, תִּסְכּוּלִים וְרָצוֹן לְהַפְסִיק אֶת הַבְּכִי וְהַצְּרָחוֹת בִּרְגָעִים שֶׁל קְנוּד. שְׁבִי וַחֲשְׁבִי עִם עַצְמֵךְ – הַאִם אַתְּ חָשָׁה כָּךְ רַק בִּיַחַס לְאָחִיךְ? אוֹ אוּלַי גַּם בְּיַחַס לַחֲבֵרוֹתַיִךְ, לַמּוֹרָה, לְאִמָּא וְאַבָּא וַאֲפִלּוּ בְּיַחַס לְעַצְמֵךְ? אִם הַתְּשׁוּבָה שֶׁלָּךְ הִיא כֵּן, הֲרֵי שֶׁאַתְּ יַלְדָּה רְגִילָה שֶׁתִּאָלֵץ לִלְמֹד לְהִתְמוֹדֵד עִם הָרְגָשׁוֹת הַמְּלַוִּים אוֹתָהּ/אוֹתָנוּ בְּכָל מַעֲשֵׂינוּ.

מכתבים למדור לוחץ לי נא לשלוח לפי הכתובת: "מעריב לילדים" קרליבך 2 ת"א המדור לוחץ לי.

שרה שי

אֵיזֶה צְחוֹק!

קָאם רָאֲתָה אֶת יָרוֹן יוֹשֵׁב עַל הַכִּסֵּא וּלְרַגְלָיו הַשָּׁעוֹן הַמְּעוֹרֵר – וְהוּא מְצַלְצֵל וּמַרְעִישׁ.

"לָמָּה שַׂמְתָּ פֹּה אֶת הַשָּׁעוֹן?" תָּמְהָה.

"רַגְלִי נִרְדְּמָה" – עָנָה – "וַאֲנִי רוֹצֶה לְהָעִיר אוֹתָהּ".

*

נָוָה הַקְּטַנָּה נִתְקְלָה עַל רֹאשָׁהּ שֶׁל אִמָּא שַׂעֲרַת שֵׂיבָה וְקָרְאָה:

"אִמָּא, תְּנִי לִי אֶת הַשַּׂעֲרָה וְאַשִּׁיגָהּ לְסַבְתָּא".

שירלי לָאוֹר
רחוב הסנונית 15 באר יעקב

כוכב שביט פרק 34 כתב וצייר אורי פינק

